

Mestna občina
Ljubljana

Mestna uprava

Oddelek za kulturo

Ambrožev trg 7, 1000 Ljubljana

t: 01 306 48 45

glavna.pisarna@ljubljana.si, www.ljubljana.si

Strategija razvoja kulture v Mestni občini Ljubljana 2024–2027

Kazalo

1. Uvod	4
1.1 Prepoznavamo in rešujemo nove kulturne izzive	4
1.2 Proces priprave strategije	6
1.3 Prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti na področju kulture v MOL-u	7
1.4 Grafični prikaz realizacije proračuna MOL-a za kulturo (2019–2023).....	10
1.5 Javna infrastruktura na področju kulture, ki je v lasti MOL-a	11
2. Vizija.....	12
3. Poslanstvo	12
4. Temeljne vrednote	12
5. Temeljna načela kulturne politike MOL-a	13
6. Ključne strateške usmeritve	13
7. Podpora javnemu in nevladnemu sektorju v kulturi kot nosilcema kulturnega razvoja MOL-a	14
7.1 Podpora javnemu sektorju v kulturi.....	14
7.2 Podpora nevladnemu sektorju v kulturi.....	15
8. Strateški cilji in ukrepi na posameznih področjih kulture	16
8.1 Uprizoritvene umetnosti	16
8.1.1 Gledališče	17
8.1.2 Sodobni ples	19
8.2 Vizualne umetnosti.....	23
8.3 Glasbene umetnosti	27
8.4 Intermedijske umetnosti	30
8.5 Knjiga in knjižnična dejavnost	32
8.5.1 Knjiga in bralna kultura	32
8.5.2 Knjižnična dejavnost	34
8.6 Film	38
8.7 Podporni kulturni programi	39
8.8 Transdisciplinarni kulturni programi.....	40
9. Župančičeve nagrade	41
10. Javni zavodi s področja kulture	41
11. Profesionalne nevladne organizacije s področja kulture	42
12. Ljubiteljske kulturne dejavnosti	42
13. Varstvo kulturne dediščine	45
14. Medpodročno sodelovanje	54

14.1 Kulturno-umetnostna vzgoja	54
14.2 Kulturni turizem	56
14.3 Mladi v kulturi in umetnosti	59
14.3.1 Center mladih Ljubljana	59
14.3.2 Reševanje prostorske problematike mladih umetnikov in ustvarjalcev	60
14.4 Kultura za trajnostni razvoj	61
14.5 Kultura za duševno zdravje in dobro počutje	63
14.6 Kultura v četrtnih skupnostih	65
15. Ustvarjalni sektor	66
16. Regionalno kulturno sodelovanje	72
17. Mednarodno kulturno sodelovanje	73
17.1 Sodelovanje z evropskimi mesti in mednarodnimi organizacijami na področju kulture	73
17.2 Podpora kulturnim projektom, ki so sofinancirani iz proračuna EU-ja	77
18. Digitalna preobrazba v kulturi.....	78
19. Delež za umetnost pri investicijskih projektih MOL-a	79
20. Statistika kulturnega dogajanja, spremljanje in poročanje	80
20.1 Statistika kulturnega dogajanja	80
20.2 Spremljanje in poročanje	81
21. Investicijski projekti MOL-a na področju kulture 2024–2027	82

1. Uvod

1.1 Prepoznavamo in rešujemo nove kulturne izzive

Strategija razvoja kulture v Mestni občini Ljubljana 2024–2027 je peti strateški dokument zaporedoma. To že samo po sebi najvidneje izpričuje opredeljenost Mestne občine Ljubljana (v nadaljnjem besedilu: MOL), da načrtno in premišljeno usmerja svoj kulturni razvoj, izhajajoč iz prepričanja, da je kultura med ključnimi razvojnimi dejavniki mesta. MOL se je odločil izvajati svojo kulturno politiko na podlagi štiriletnih strateških dokumentov že leta 2008, pet let, preden je zakonodajalec z Zakonom o uresničevanju javnega interesa za kulturo (v nadaljnjem besedilu: ZUJIK)¹ predpisal lokalne programe za kulturo kot zakonsko obveznost za vse mestne občine.

Zadnji dokument z naslovom *Strategija razvoja kulture v MOL 2020–2023 z usmeritvami do leta 2027* je nastal v času, ko se je MOL potegoval za naslov Evropske prestolnice kulture 2025 in ko je pandemija svet pahnila v zaprtje. Štiriletno obdobje trajanja strategije je bilo v okviru kandidature podaljšano predvsem v delu, ki se je nanašal na vizijo in temeljne strateške usmeritve. V 14. členu ZUJIK-a je določeno, da »lokalna skupnost sprejme svoj lokalni program za kulturo za obdobje štirih let, pri čemer lahko program vsebuje tudi dolgoročne usmeritve, ki presegajo to obdobje«. V tem smislu se pri načrtovanju ciljev in prednostnih nalog v obdobju 2024–2027 ta dokument navezuje na osnovni konceptualni okvir (vizija, poslanstvo, vrednote in načela), kot je bil opredeljen že v prejšnji strategiji.

Preteklo strateško obdobje (2020–2023) je v veliki meri zaznamovala pandemija covida-19, ki je še posebej močno prizadela vse deležnike na področju kulture, od javnih zavodov do nevladnih organizacij in samozaposlenih v kulturi, ter tiste, ki delajo v poklicih, ki so povezani s kulturnim sektorjem. Negativne posledice se še vedno deloma kažejo v številčnosti vračanja občinstva, ki se sicer že približuje številkam iz leta 2019. Predvidevamo, da se bodo leta 2024 te številke dosegle in celo presegle. Kljub zelo težavnim razmeram, v katerih se je še posebej na vrhuncu koronske krize (od marca 2020 do maja 2021) znašla celotna družba, tudi kulturni sektor, nam je vendarle uspelo ohraniti trend nenehnega povečevanja sredstev za področje kulture.

Sistematična skrb MOL-a za kulturo temelji na zavedanju odgovornosti izvajalcev kulturnih politik, da je njihova osnovna naloga zagotavljanje stabilnih finančnih, infrastrukturnih in drugih razmer za vse akterje kulturnega življenja, ki delujejo v javnem interesu. V časih, ki jih zaznamuje hitra rast življenjskih stroškov, je še posebej velik izziv enakomerno dvigovati lestvico podpore za vsa umetniška in kulturna področja, ki se sofinancirajo iz mestnega proračuna.

Žal za še hitrejši kulturni razvoj MOL-a niso ovira samo krizne gospodarske razmere, temveč tudi nekatere sistemske pomanjkljivosti, na katere MOL zaradi omejenih zakonskih pristojnosti nima vpliva. Razen namenskih proračunskih sredstev za kulturo MOL nima pravnih mehanizmov, da bi lahko vplival na sistemsko ureditev področja kulture. Kot vse druge lokalne skupnosti lahko le izvaja zakonske obveznosti skladno z veljavno zakonodajo na področju kulture. Pri tem se obstoječa normativna ureditev že vrsto let kaže kot precejšnja ovira za nemoteno delovanje kulturnega sistema ne samo na državni, ampak tudi na lokalni ravni. Prepričani smo, da se mora Ministrstvo za kulturo RS lotiti novega krovnega zakona in s tem celovite prenove kulturnega modela. Posodobiti je treba ključne stebre trenutnega kulturnega modela: razpisne postopke, sistem upravljanja javnih kulturnih zavodov, upravljanja javne kulturne infrastrukture itn. Finančne posledice normativnih pomanjkljivosti se kažejo tudi v kontinuiranem zmanjševanju državne podpore programom t. i. hibridnih kulturnih zavodov, ki so jih ustanovile občine, večinsko pa bi jih moralo sofinancirati pristojno ministrstvo. Že vrsto let zaznavamo

¹ Uradni list RS, št. 77/07 – uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13, 68/16, 61/17, 21/18 – ZNOrg, 3/22 – ZDeb in 105/22 – ZZNŠPP.

trend zmanjševanja državne podpore za programe petih tovrstnih kulturnih zavodov MOL-a (Muzej in galerije mesta Ljubljane, Mednarodni grafični likovni center, Lutkovno gledališče Ljubljana, Mestno gledališče ljubljansko in Slovensko mladinsko gledališče). K temu je treba dodati, da pristojno ministrstvo v praksi ne izvaja 67. člena ZUJIK-a, ki določa, da država zagotovi posebna sredstva občinskim kulturnim zavodom širšega pomena. Vseh dvanajst javnih zavodov na področju kulture, ki jih je ustanovil MOL, izvaja kakovostne programe, ki nedvomno presegajo lokalni pomen, vendar pri štirih kulturnih zavodih MOL-a (Festival Ljubljana, Kinodvor, Ljubljanski grad in Pionirski dom – Center za kulturo mladih) državna podpora ne dosega niti 1 % njihovih celotnih prihodkov.

Kljub takim razmeram se v Ljubljani iz leta v leto povečuje obseg in hkrati izboljšuje kakovost kulturne ponudbe. Bogata kulturna dediščina, živahna sodobna umetniška scena ter dinamični kulturni in ustvarjalni sektor so pomembni gradniki urbane identitete Ljubljane kot odprtega, multikulturnega in svetovljanskega mesta. Kultura je vraščena v vse pore življenja Ljubljane ter njenih prebivalk in prebivalcev. Naš ključni izziv ostaja nespremenjen: postati globalno prepoznavno mesto kulture in ustvarjalnosti. To je naša vizija, ki jo uresničujemo tako s stalnim posodabljanjem kulturne infrastrukture kakor tudi z zagotavljanjem stabilnih finančnih, produkcijskih in drugih razmer za nenehno izboljševanje kakovosti umetniških in kulturnih programov.

Ljubljana je v tem stoletju utrdila svoj položaj na evropskem in globalnem kulturnem zemljevidu kot mesto kulture in umetnosti, ki postavlja umetniško ustvarjalnost v središče svojega urbanega razvoja. K temu so močno prispevala znatna vlaganja v javno infrastrukturo na področju kulture. MOL je v zadnjih petnajstih letih obnovil številne kulturne objekte: Kino Šiška, Švicarijo, Ljubljanski grad, Poletno gledališče v Križankah, Vilo Zlatica, Plečnikovo hišo, knjižnico Šiška, Trubarjevo hišo literature. V novo strateško obdobje vstopamo z dvema sodobnima kulturnima objektoma večjih dimenzij, Galerijo Cukrarna in Centrom Rog, ki strateško presegata lokalne in nacionalne okvire ter vplivata na razvoj kulturnega in ustvarjalnega sektorja v Ljubljani in Sloveniji, odpirata možnost mednarodnega sodelovanja in povezovanja v okvirih, ki jih do sedaj nismo mogli izvesti. S kontinuiranimi prenovami kulturne infrastrukture skrbimo za ohranjanje stavbne dediščine in tako med drugim krepimo arhitekturno identiteto mesta. Dodatne prostorske zmogljivosti pomenijo izvajanje še ambicioznejših in inovativnejših programov, ki prebivalkam in prebivalcem mesta omogočajo, da se aktivno udeležujejo v kulturnem življenju tudi kot ustvarjalke in ustvarjalci.

Ljubljana je kulturna prestolnica Slovenije, v kateri imajo sedež številni mestni in nacionalni kulturni zavodi. Na njenem območju so tudi številni kulturni spomeniki lokalnega in nacionalnega pomena. Ljubljana je prav tako nacionalno središče umetniškega izobraževanja s tremi umetniškimi akademijami: Akademijo za glasbo, Akademijo za gledališče, radio, film in televizijo ter Akademijo za likovno umetnost in oblikovanje. Velika zgoščenost umetniške ustvarjalnosti in kulturnega življenja nasploh se kaže tudi v nenehnem povečevanju števila posameznic in posameznikov, ki se aktivno ukvarjajo s kulturo in umetnostjo, pa tudi v povečevanju števila deležnikov na področju kulture. Kot razmeroma nov trend zaznavamo pojav ustanavljanja ljubljanskih podružnic nevladnih organizacij, ki imajo sicer svoj sedež v drugih občinah. MOL zagotavlja višji kulturni standard, za kakovostne kulturne vsebine pa je lažje pridobiti proračunsko podporo. Zato so vedno večja pričakovanja in potrebe tako po proračunskih sredstvih MOL-a za kulturne programe in projekte kakor tudi po reševanju prostorskih težav vse večjega števila kulturnih izvajalcev.

Naš dolgoročni cilj je, da bi bil ljubljanski kulturni in ustvarjalni sektor čim bolj trajnosten, ne le z vidika sistematične skrbi za varovanje okolja, temveč tudi v širšem pomenu sistemske stabilnosti za vse producente kakovostnih kulturnih dobrin, ki delujejo v javnem interesu. Stabilno financiranje ter ustrezne produkcijske in prostorske razmere so temeljni pogoj za trajnostno kulturo, ki je odporna tudi na najbolj nepredvidljive gospodarske, politične in druge razmere.

Metodološko je ta strategija narejena podobno kot prejšnji štirje dokumenti, kar pomeni, da so za vsako področje kulture in umetnosti, ki se sofinancira iz proračuna MOL-a, določeni cilji, ukrepi, pričakovani učinki, roki in kazalniki. Poleg tega so opisani vsi investicijski projekti, vključno z načrtovanimi roki za njihovo izvedbo. Izvedbeni načrt je tako vgrajen v sam strateški dokument, kar se je tudi doslej izkazalo kot operativno učinkovit pristop, katerega sestavni del je letno poročanje o doseženih ciljih in rezultatih.

Na koncu tega uvoda še obvestilo o rabi spola v jeziku: vsi izrazi, v nadaljevanju zapisani v moški slovnični obliki, so uporabljeni kot nevtralni za moško in žensko slovnično obliko.

1.2 Proces priprave strategije

Oddelek za kulturo MOL je začel pripravljati strategijo spomladi leta 2023. Maja smo najprej opravili poglobljene pogovore z vodilnimi delavci dvanajstih javnih kulturnih zavodov MOL-a, Živalskega vrta Ljubljana in Javnega zavoda Mladi zmaji. Pogovori so potekali na podlagi strukturiranih vprašalnikov in pisnih odgovorov, ki jih je oddelek dobil od zavodov. Junija so sledili pogovori v devetih fokusnih skupinah po posameznih področjih umetnosti in kulture:

- fokusna skupina za uprizoritvene umetnosti,
- fokusna skupina za glasbene umetnosti,
- fokusna skupina za vizualne umetnosti,
- fokusna skupina za intermedijske umetnosti,
- fokusna skupina za transdisciplinarne in podporne programe v kulturi,
- fokusna skupina za knjigo,
- fokusna skupina za knjižničarstvo,
- fokusna skupina za varstvo kulturne dediščine,
- fokusna skupina za kulturno-umetnostno vzgojo.

Temeljni namen vseh pogovorov je bil najprej prepoznati ključne probleme, potem pa skupaj z uveljavljenimi umetniki, kulturnimi delavci in strokovnjaki za posamezna področja najti optimalne rešitve, uresničljive v obdobju 2024–2027. Delo po področnih fokusnih skupinah je bila novost v primerjavi s pripravo prejšnjih strategij, kar je pripomoglo k živahnim in pogosto tudi polemičnim razpravam znotraj skupin. Vsi člani fokusnih skupin so aktivno sodelovali v razpravah, in sicer s pisnimi prispevki v obliki odgovorov na vprašalnike ter z mnenji in ustnimi predlogi.

Skupaj s predstavniki javnih zavodov MOL-a je bilo v proces snovanja strateških ciljev in ukrepov aktivno vključenih 138 uveljavljenih ustvarjalcev, strokovnjakov in kulturnih delavcev. Med njimi so bili pomembni akterji kulturnega življenja, ki niso financirani iz proračuna MOL-a, kar izpričuje objektivnost njihovih stališč in predlogov. Poleg tega je bil 5. septembra 2023 v organizaciji Vodnikove domačije v Trubarjevi hiši literature javni posvet o reševanju strateških problemov v MOL-u na področju knjige, ki se ga je udeležilo okrog 20 strokovnjakov s tega področja. V okviru Ljubljana Art Weekenda (od 25. do 28. maja 2023) je bila javna razprava o prostorski problematiki z namenom iskanja sistemskih rešitev.

Oddelek za kulturo je prispevke fokusnih skupin oziroma vseh vpetih v proces smiselno in skladno s strateškimi smernicami vključil v pričujoči dokument.

1.3 Prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti na področju kulture v MOL-u

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> – mednarodna prepoznavnost Ljubljane kot mesta z izjemno bogato umetniško in kulturno ponudbo ter kulturno dediščino – kontinuirano usmerjanje kulturnega razvoja mesta od leta 2008, z visoko stopnjo uresničitve zastavljenih strateških ciljev – visokokakovostna kulturna produkcija, ki presega lokalni pomen in je pogosto ne le nacionalnega, temveč tudi mednarodnega pomena – izdatna vlaganja v posodobitev javne kulturne infrastrukture MOL-a (z obnovo objektov spreminjamo kulturno dediščino v arhitekturne znamenitosti Ljubljane, npr. Galerija Cukrarna, Rog) – dolgoleten trend povečevanja letnega proračuna za kulturo, vključno z investicijskimi projekti – širitev kulturnih področij in dejavnosti, za katere skrbi MOL – stabilno delovanje vseh dvanajstih javnih kulturnih zavodov MOL-a, ki so steber kakovostne kulturne ponudbe – močan nevladni sektor v kulturi, ki bistveno pripomore k raznolikosti in kakovosti kulturne ponudbe ter je močno vpet v mednarodno kulturno dogajanje – bogata produkcija ljubiteljske kulture s celovito mrežo ljubiteljskih društev in ustvarjalcev – Ljubljana kot članica Unescove mreže kreativnih mest (leta 2015 je prejela stalni naziv Unescovo mesto literature, od leta 2021 pa so tudi Plečnikova dela na seznamu Unescove svetovne dediščine) – celosten pristop k načrtovanju strateškega razvoja (uskklajenost kulturne strategije z drugimi strateškimi dokumenti MOL-a) – strukturiran dialog z vsemi ključnimi akterji kulturnega življenja, vključno s 	<ul style="list-style-type: none"> – pomanjkljiva kulturna zakonodaja, zlasti sistemska neurejenost umetnostnih področij – zakonsko neopredeljen delež državnega sofinanciranja petih javnih zavodov, ki jih je ustanovil MOL, pretežno pa bi jih morala sofinancirati država – odsotnost pomembnejših izvenproračunskih virov – odsotnost državne podpore pri sofinanciranju obnove kulturne dediščine v MOL-u – neenakomerna dostopnost kulturnih vsebin po četrtnih skupnostih – premalo izkoriščeni potenciali za regionalno kulturno sodelovanje – MOL sicer zagotavlja veliko produkcijskih in delovnih prostorov, namenjenih kulturi, vendar se potrebe po dodatnih prostorih, zlasti v sektorju NVO, vsako leto povečujejo – pomanjkanje vadbenih prostorov za sektor NVO, zlasti na področju sodobnega plesa, glasbe in gledališča – pomanjkanje ateljejskih prostorov za vizualne in intermedijske umetnike – pomanjkanje rezidenčnih prostorov za gostujoče umetnike – pomanjkanje skladiščnih in depojskih prostorov za javne zavode in poklicne NVO-je – pomanjkanje tehničnih in drugih podpornih kadrov tako v javnem kot tudi nevladnem sektorju – zgoščenost kulturnih prireditev v zadnji tretjini leta – nerešena prostorska problematika Festivala Ljubljana glede kompleksa Križank (dolgotrajni upravni in sodni postopki v zvezi s Križevniško cerkvijo)

poklicnimi nevladnimi organizacijami in samozaposlenimi v kulturi

- MOL kontinuirano uvaja pomembne novosti v slovenski kulturni prostor: podporni programi, transdisciplinarni programi, programi za novejša nevladne organizacije ipd.
- številni kakovostni kulturni dogodki so brezplačni, zlasti prireditve na prostem: festival Junij v Ljubljani, festival Bobri, Praznik glasbe, Letni Kinodvor na Kongresnem trgu, Poletje v Tivoliju ...
- ustrezne prostorske in tehnične razmere, v katerih deluje večina javnih kulturnih zavodov MOL-a
- privlačnost Ljubljane za obiskovalce, ki jih zanima tako kulturna dediščina kot sodobna umetnost
- raznoliki programi kulturno-umetnostne vzgoje in razvoja občinstev
- MOL je od leta 2022 soustanovitelj mreže Svetovnih prestolnic knjige
- MOL je od leta 2012 nosilec naziva Mladim prijazna občina
- MOL je od leta 2017 nosilec naziva Branju prijazna občina
- MOL oddaja v brezplačno uporabo 248 prostorov (več kot 17.000 m²) nevladnim organizacijam in samozaposlenim v kulturi

PRILOŽNOSTI

- še večji interes občanov za umetnost in kulturo kot rezultat kontinuiranega posodabljanja kulturne infrastrukture in širitve kulturne ponudbe
- krepitev sodelovanja med izvajalci kulturnih programov in projektov znotraj Ljubljanske urbane regije
- tesnejše sodelovanje kulturnih izvajalcev s sedemnajstimi četrtinami skupnostmi MOL-a

NEVARNOSTI

- ponovitev izrednih (kriznih) razmer kot so bile v času covid-19
- nadaljevanje visoke inflacije, ki zmanjšuje vrednost podpore MOL-a, zlasti za programe in projekte NVO-jev ter samozaposlenih v kulturi
- zmanjševanje sredstev iz državnega proračuna za javne zavode, ki jih je ustanovil MOL, pretežno pa bi se morali sofinancirati iz državnega proračuna

- večja pripravljenost Ministrstva za kulturo RS za skupne naložbe v kulturo
- boljša skupna mednarodna promocija umetniške ustvarjalnosti v Ljubljani
- nadgraditev kulturne ponudbe z eksperimentalnimi in raziskovalnimi umetniškimi praksami
- večja zavezanost kulturnih izvajalcev k trajnostnemu načinu delovanja in boju proti podnebnim spremembam
- večji prispevek kulture k ozaveščanju o pomenu ohranjanja naravnega okolja
- večja mobilnost umetnikov in kulturnih producentov znotraj Ljubljanske urbane regije in izven Slovenije
- boljše sodelovanje javnih zavodov in organizacij nevladnega sektorja v kulturi
- ustvarjanje možnosti za zaposlovanje v javnem in nevladnem sektorju tako mladih umetnikov in ustvarjalcev kot tudi drugih kadrov za deficitarne poklice v kulturi
- trajnostna urbana regeneracija mestnih območij s projekti obnove kulturne infrastrukture
- več možnosti za vse prebivalce za pridobivanje lastnih ustvarjalnih izkušenj
- krepitev kulturnega turizma, ki ciljno naslavlja tuje umetnike, kulturne delavce in vse tiste, ki se poklicno ukvarjajo s kulturo
- sodelovanje v okviru združenj slovenskih občin (Združenje mestnih občin Slovenije in Skupnost občin Slovenije)

- ohranjanje sistemskih pomanjkljivosti kulturne zakonodaje, za kar je odgovorno Ministrstvo za kulturo
- prepogoste spremembe strateških smernic države na področju kulture kot posledica politične nestabilnosti na državni ravni
- poslabšanje finančnih in s tem tudi ustvarjalnih razmer za samozaposlene v kulturi
- zmanjšanje EU podpore za infrastrukturne projekte MOL-a
- nezadostno izkoriščanje potencialov kulturnih in ustvarjalnih industrij
- prepočasna digitalizacija tako kulturne dediščine kot tudi drugih področij kulture in umetnosti
- zmanjšanje števila tujih in domačih obiskovalcev kulturnih prireditev zaradi gospodarske krize ali drugih nepredvidljivih okoliščin
- nezmožnost reševanja prostorskih težav, zlasti nosilcev kulturnega življenja v nevladnem sektorju

1.4 Grafični prikaz realizacije proračuna MOL-a za kulturo (2019–2023)

Leto	Proračun OK	Investicijski projekti (SRPI)*	SKUPAJ
2019	28.848.200 €	7.650.300 €	36.498.500 €
2020	29.231.200 €	13.687.100 €	42.918.300 €
2021	29.694.600 €	19.964.200 €	49.658.800 €
2022	30.324.300 €	12.556.300 €	42.880.600 €
2023	34.939.200 €	16.004.500 €	50.943.700 €

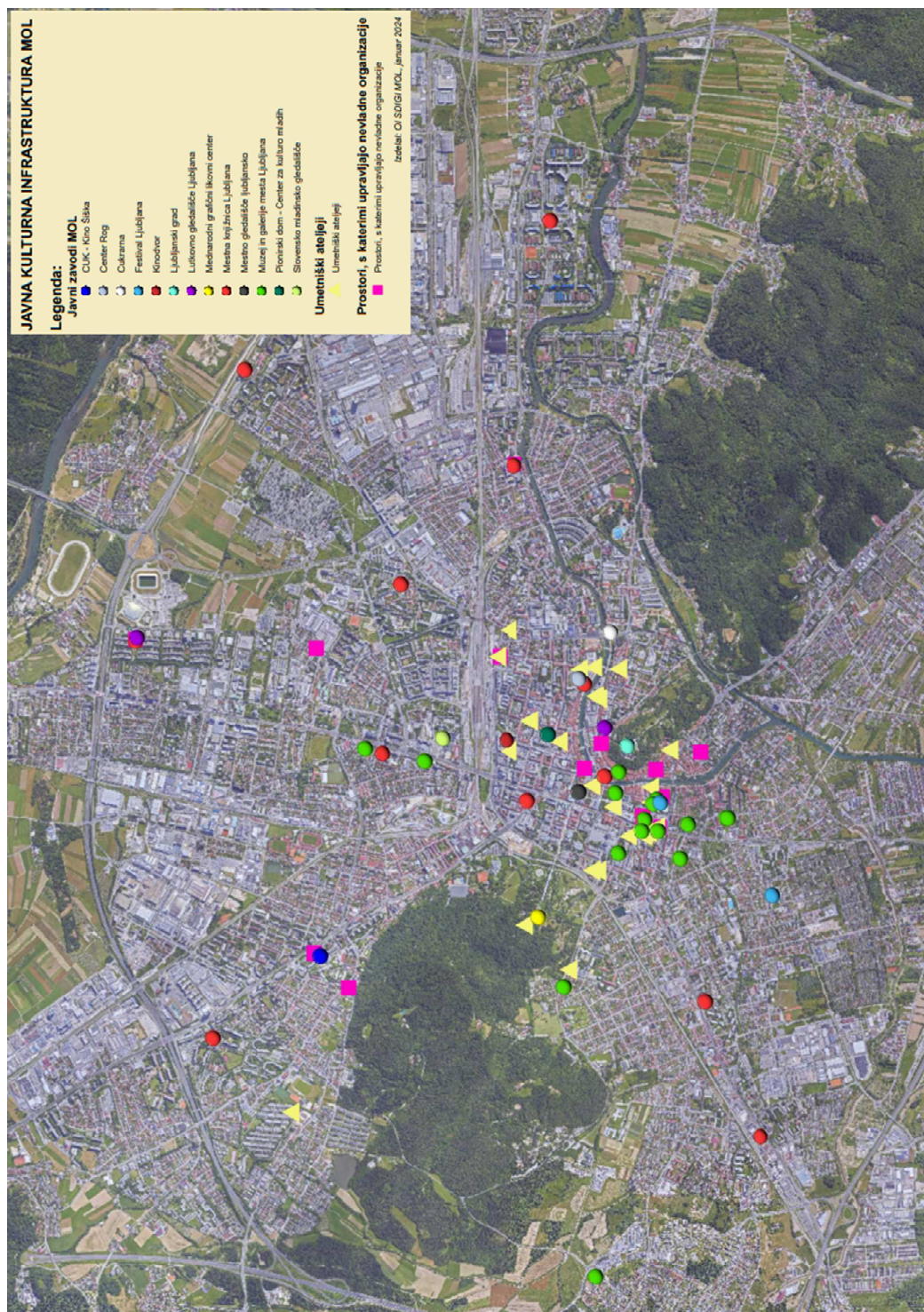
* Investicijski projekti s področja kulture, ki jih od leta 2019 vodi Služba za razvojne projekte in investicije MOL-a: Galerija Cukrarna, Center Rog, Zavetišče za zapuščene živali – Gmajnice, Hiša na Stolbi 8, rekonstrukcija odra v Šentjakobskem gledališču, Vila Zlatica, Galerija Emonska vrata, postavitve strehe Avditorija Križanke, Knjižnica Polje, Vodnikova domačija, Obnova Gradu Tivoli, minipleks mestnega kina, Palača Cukrarna in Baragovo semenišče.

V obdobju 2019–2023 se je proračun MOL-a za kulturo, vključno z infrastrukturnimi projekti, povečal za 39,6 %.

1.5 Javna infrastruktura na področju kulture, ki je v lasti MOL-a

Javna infrastruktura na področju kulture MOL-a je določena s Sklepom o določitvi javne infrastrukture na področju kulture (Ur. l. RS, št. 59/14) ter s Sklepom o spremembah in dopolnitvah Sklepa o določitvi javne infrastrukture na področju kulture (Ur. l. RS, št. 50/16). Zemeljevid ne zajema vseh prostorov, ki jih uporabljajo nevladne organizacije s področja kulture.

2. Vizija

Vizija MOL-a je postati globalno mesto kulture, prepoznavno po bogati kulturni dediščini, sodobni kulturni infrastrukturi, ki omogoča vrhunsko umetniško ustvarjanje, po živahnem kulturnem utripu ter odličnosti celotne kulturne ponudbe. Želimo biti mesto, ki omogoča in varuje svobodni umetniški izraz tako za ljubljansko in slovensko umetniško skupnost kot za vse gostujoče umetnike in ustvarjalce.

Želimo biti zgled drugim mestom glede vključenosti kulture v vse segmente življenja prebivalcev. Naša vizija je mesto, ki ga bistveno zaznamuje kultura kot del vsakdanjega življenja, kar se na vsakem koraku kaže v odnosu njegovih prebivalcev tako do skupne snovne in nesnovne dediščine kot do drugih ljudi, narave in urbanega okolja.

Želimo biti med vodilnimi svetovnimi mesti na področju inovacij in umetniškega eksperimenta, ki je rezultat raziskovanj in transdisciplinarnega preseganja utečenih umetniških in kulturnih praks.

3. Poslanstvo

Poslanstvo MOL-a na področju kulture je zagotavljanje kakovostnih javnih kulturnih dobrin vsem prebivalcem in obiskovalcem MOL-a. Bistveni del uresničevanja poslanstva je nenehno prizadevanje za širitev dostopnosti kakovostnih kulturnih vsebin, ki se sofinancirajo iz proračuna MOL-a. Pri tem še posebej veliko pozornost namenjamo posameznikom in družbenim skupinam, ki imajo iz ekonomskih, socialnih, zdravstvenih ali drugih razlogov otežen dostop do kulture in umetnosti.

MOL uresničuje svoje poslanstvo tako, da zagotavlja finančne, infrastrukturne, produkcijske in druge razmere za nemoteno delovanje javnih kulturnih zavodov MOL-a, poklicnih in ljubiteljskih NVO-jev s področja kulture, samostojnih ustvarjalcev na raznolikih umetniških in kulturnih področjih ter drugih producentov, ki delujejo v javnem interesu in ustvarjajo kakovostne kulturne dobrine, ki zaradi svojega pomena za kulturno identiteto Ljubljane ne morejo biti prepuščene tržnim mehanizmom.

Kot kulturna prestolnica Slovenije je Ljubljana središče kulturnega življenja v Sloveniji. Vsi poklicni izvajalci kulturnih programov in projektov, ki delujejo na območju MOL-a, uresničujejo svoje poslanstvo, ki presega občinske meje, in predstavljajo slovensko kulturo v širšem mednarodnem prostoru.

MOL uresničuje svoje poslanstvo na področju kulture tako, da je zgled ne le slovenskim, temveč tudi drugim mestom glede vsestranske skrbi za kulturo, umetnost in dediščino. To vključuje tudi sistematično vlaganje v obnovo prostorov, namenjenih kulturi. Javno kulturno infrastrukturo v lasti MOL-a nenehno posodabljam, da s tem ustvarjamo razmere za še bogatejšo in kakovostnejšo kulturno ponudbo.

4. Temeljne vrednote

Umetniško in kulturno ustvarjanje temelji na vrednotah svobode izražanja, solidarnosti, strpnosti, odprtosti, spoštovanja različnosti in medkulturnega dialoga. Udejstvovanje meščanov in meščank v kulturnem življenju krepi medsebojno razumevanje in občutek pripadnosti skupnosti.

Za MOL je kultura vrednota sama po sebi, ki na individualni ravni bogati kakovost življenja vsakega meščana, na ravni mesta pa je močan gradnik skupnostne identitete.

Za MOL je kultura javna dobrina, ne pa tržno blago, saj imajo kulturne dobrine in storitve trajno duhovno vrednost, ki se ne izkazuje izključno s takojšnjimi neposrednimi ekonomskimi učinki.

MOL podpira kulturne in umetniške dejavnosti javnih zavodov, NVO-jev in ljubiteljskih organizacij zaradi kulturi in umetnosti lastnih vrednosti ter nasprotuje vsakršni ekonomski ali politični instrumentalizaciji, ki bi omogočala zmanjševanje proračunske podpore.

5. Temeljna načela kulturne politike MOL-a

Kulturna politika MOL-a temelji na naslednjih načelih:

- raznolikost umetniških in kulturnih vsebin vključuje podporo vsem oblikam umetniškega in kulturnega ustvarjanja, ki ustrezajo strokovnim kriterijem kakovosti in vrhunskosti;
- dostopnost javnih kulturnih dobrin in storitev vsem prebivalcem MOL-a, ne glede na socialni status, življenjsko obdobje, jezik, narodnost, oviranost ali katero koli drugo osebno okoliščino;
- pravica vseh prebivalcev MOL-a do udejstvovanja v kulturnem življenju.

6. Ključne strateške usmeritve

Ključne strateške usmeritve kulturne politike MOL-a v obdobju 2024–2027 so:

- zagotavljati stabilno financiranje kakovostnih kulturnih programov in projektov v javnem interesu;
- utrjevati položaj Ljubljane kot globalno prepoznavnega mesta kulture in ustvarjalnosti;
- skrbeti za izboljšanje dostopnosti do kakovostnih kulturnih vsebin v fizični in digitalni obliki vsem prebivalcem in obiskovalcem MOL-a;
- izboljšati infrastrukturne, tehnične in druge produkcijske razmere za delovanje vseh ključnih deležnikov kulturnega življenja v javnem in nevladnem sektorju kulture;
- okrepiti regionalno kulturno sodelovanje v partnerskih odnosih z izvajalci kulturnih programov in projektov na območju drugih občin Ljubljanske urbane regije (v nadaljnjem besedilu: LUR);
- okrepiti mednarodno kulturno sodelovanje, zlasti z evropskimi prestolnicami in drugimi mesti, ki so pomembna na evropskem kulturnem zemljevidu;
- skrbeti za ohranjanje, varovanje in promocijo kulturne dediščine v MOL-u;
- okrepiti partnersko sodelovanje izvajalcev kulturnih programov in projektov, ki se sofinancirajo iz proračuna MOL-a (javni kulturni zavodi MOL-a, NVO-ji, samozaposleni v kulturi);
- spodbujati aktivno udeležbo vseh prebivalcev MOL-a v kulturnem življenju, zlasti v četrtih skupnostih;
- okrepiti programe kulturno-umetnostne vzgoje in razvoja občinstev za vse starostne skupine;
- spodbujati trajnostni način delovanja v kulturnem in ustvarjalnem sektorju skladno z razumevanjem kulture kot četrtega stebra trajnostnega razvoja;
- ozaveščati javnost o pomenu kulture za intelektualno in ustvarjalno razgibano individualno življenje, pa tudi za kakovostno družbeno življenje;
- podpora kulturnim programom in projektom s pozitivnimi učinki na duševno in telesno zdravje;
- podpora kulturnim programom in projektom, ki krepijo kulturno udejstvovanje pripadnikov ranljivih družbenih skupin in tako spodbujajo njihovo dejavno udeležbo v družbenem življenju;
- spodbujati raziskovalne in eksperimentalne umetniške prakse, ki presegajo tradicionalne meje med področji kulture ter hkrati transdisciplinarno povezujejo umetnost z znanostjo, tehnologijo in drugimi sektorji;
- okrepiti medresorsko sodelovanje izvajalcev kulturnih programov in projektov z izvajalci na področjih izobraževanja, socialnega varstva, mladine in turizma;
- razpršiti kulturno ponudbo po celotnem območju MOL-a s ciljem zagotavljanja enakomernejšega dostopa do kakovostnih kulturnih vsebin;

- povečati mobilnost umetnikov in ustvarjalcev tako znotraj Ljubljanske urbane regije kot tudi v mednarodnem prostoru;
- izkoristiti ekonomske potenciale kulturne in kreativne industrije v povezavi s socialnovarstvenimi, okoljevarstvenimi in drugimi družbeno koristnimi programi;
- povečati število domačih in tujih obiskovalcev, ki Ljubljano obiščejo predvsem zaradi kulturne ponudbe;
- ohranjati biotsko raznovrstnost in varstvo narave, vključno z varstvom prostoživečih živali, kar pomembno pripomore k pestrosti kulturne krajine.

Ključne strateške usmeritve določajo osnovni okvir splošnih ciljev, v katerega so umeščeni področni cilji za vsako kulturno in umetniško dejavnost posebej. Z uresničevanjem strateških smernic bo ljubljanski kulturni in ustvarjalni sektor postal trajnosten tudi v širšem pomenu sistemske stabilnosti, ki vsem producentom kakovostnih kulturnih dobrin zagotavlja dolgoročno finančno vzdržnost še po letu 2027.

7. Podpora javnemu in nevladnemu sektorju v kulturi kot nosilcema kulturnega razvoja MOL-a

Javni in nevladni sektor v kulturi sta ključna gradnika kulturne ponudbe in kulturnega življenja v MOL-u.

7.1 Podpora javnemu sektorju v kulturi

Mestna občina Ljubljana je ustanoviteljica dvanajstih javnih zavodov s področja kulture, to so:

1. Mestna knjižnica Ljubljana,
2. Muzej in galerije mesta Ljubljane,
3. Festival Ljubljana,
4. Kinodvor,
5. Ljubljanski grad,
6. Center Rog,
7. Lutkovno gledališče Ljubljana,
8. Mestno gledališče ljubljansko,
9. Slovensko mladinsko gledališče,
10. Center urbane kulture Kino Šiška,
11. Mednarodni grafični likovni center,
12. Pionirski dom – Center za kulturo mladih.

Poleg teh javnih zavodov je Oddelek za kulturo MOL pristojen tudi za javni zavod Živalski vrt Ljubljana in Javni zavod Mladi zmaji – Center za kakovostno preživljanje prostega časa otrok in mladih.

Na območju MOL-a deluje še dvajset državnih javnih zavodov s področja kulture: Cankarjev dom, Filmski studio Viba film, Moderna galerija, Muzej novejšje in sodobne zgodovine Slovenije, Muzej za arhitekturo in oblikovanje, Narodna galerija, Narodna in univerzitetna knjižnica, Narodni muzej Slovenije, Prirodoslovni muzej Slovenije, Radiotelevizija Slovenija, Slovenska filharmonija, Slovenska kinoteka, Slovenski etnografski muzej, Slovenski gledališki inštitut, Slovenski šolski muzej, Slovensko narodno gledališče Drama Ljubljana, Slovensko narodno gledališče Opera in balet Ljubljana, Tehniški muzej Slovenije, Zgodovinski arhiv Ljubljana in Javni zavod RS za varstvo kulturne dediščine. Republika Slovenija je poleg omenjenih še ustanoviteljica Javne agencije za knjigo RS, Slovenskega filmskega centra in Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti. Vsi imajo sedež v Ljubljani.

Prednostne naloge v obdobju 2024–2027 s ciljem spodbujanja dodatnega razvoja javnega sektorja v kulturi:

- ohranjanje stabilnih finančnih pogojev za delovanje vseh javnih zavodov MOL-a s področja kulture;
- nadaljnja posodobitev javne kulturne infrastrukture: izgradnja minipleksa mestnega kina, obnova Baragovega semenišča, Palače Cukrarna, Mestne galerije, Gradu Tivoli itn.;
- ustrezno sofinanciranje Ministrstva za kulturo v skladu s 67. členom ZUJIK-a (vsi javni zavodi MOL-a na področju kulture so t. i. občinski kulturni zavodi širšega pomena);
- spodbujanje načrtnega razvoja kulturno-umetnostne vzgoje in programov za vse starostne skupine;
- spodbujanje partnerskega sodelovanja z nevladnimi organizacijami, tako da se zagotavljajo cenovno dostopne prostorske, tehnične in produkcijske zmogljivosti, s katerimi razpolagajo javni kulturni zavodi MOL-a.

7.2 Podpora nevladnemu sektorju v kulturi

MOL kontinuirano povečuje število sofinanciranih javnih kulturnih programov, ki jih pripravljajo in izvajajo nevladne organizacije na področju kulture:

Obdobje	Število sofinanciranih štiriletnih kulturnih programov NVO-jev
2016–2019	49
2020–2023	56
2024–2027	61

Strokovne komisije MOL-a na področju kulture so za programsko sofinanciranje v obdobju 2024–2027 izbrale 61 nevladnih organizacij: Zavod Cona, Društvo Cirkulacija 2, Zavod Projekt ATOL, Beletrina, zavod za založniško dejavnost, Divja misel – inštitut za neprofitno komunikacijo, Društvo slovenskih pisateljev, Društvo slovenskih književnih prevajalcev, Mesto žensk, KUD MoTA – Muzej tranzitornih umetnosti, Zavod Kersnikova, Zavod Aksioma, Zavod SCCA, SIGIC – Slovenski glasbenoinformacijski center, Radio Študent, Društvo Galerija Boks, Zavod Motovila, Društvo Via Negativa, Društvo Asociacija, Združenje Centralala, Zavod Sploh, Društvo Kapa, KD Glasbena matica Ljubljana, Društvo Glasbena mladina ljubljanska, Zavod Druga godba, Društvo slovenskih skladateljev, Zavod Harmonia antiqua labacensis, KUD Channel Zero, KD Veseli dihurčki, Staroljubljanski zavod za kulturo, Društvo za eno glasbo, Akademski pevski zbor Tone Tomšič Univerze v Ljubljani, Društvo SiBrass, KD Skladišče 172, Zavod ETC, Zavod Sonica, KUD Mreža, Društvo Photon, Društvo likovnih umetnikov Ljubljana, Zavod P.A.R.A.S.I.T.E., Društvo ŠKUC, Forum Ljubljana, Galerija Equrna, Zavod Ravnikar Gallery Space, Društvo Ljudmila, Dum – društvo umetnikov, Mini teater, Zavod Emanat, Društvo Hiša otrok in umetnosti, Društvo Gledališče Ane Monroe, Plesni teater Ljubljana, Zavod En-Knap, Zavod Maska, Zavod Federacija, Zavod Bunker, Gledališče Glej, Zavod Delak, Umetniško društvo Nomad Dance Academy, Društvo Pekinpah, Zavod Bufeto, Zavod Flota in Društvo Slovensko komorno glasbeno gledališče.

Leto	Število sofinanciranih letnih kulturnih projektov NVO-jev
2020	139
2021	165
2022	163
2023	165

Prednostne naloge v obdobju 2024–2027 s ciljem spodbujanja dodatnega razvoja nevladnega sektorja v kulturi:

- stabilno sofinanciranje javnih kulturnih programov in kulturnih projektov poklicnih nevladnih organizacij in samozaposlenih v kulturi;
- ohranjanje stabilnega financiranja nevladnih kulturnih organizacij s področja ljubiteljskih kulturnih dejavnosti;
- zagotavljanje dodatnih vadbenih prostorov za sodobni ples in gledališče;
- zagotavljanje dodatnih pisarniških in skladiščnih prostorov za izvajalce na vseh umetniških področjih, ki se sofinancirajo iz proračuna MOL-a;
- skrb za ustrezna plačila (avtorski honorarji, razstavnine ipd.) za delo, ki ga opravijo samozaposleni v kulturi bodisi samostojno bodisi v sodelovanju z javnimi zavodi in/ali nevladnimi organizacijami v kulturi, ki jih sofinancira MOL;
- nadaljevanje sofinanciranja uporabe Stare elektrarne, ki je v programskem upravljanju Zavoda Bunker;
- zagotavljanje vadbenih in delovnih prostorov za nevladne organizacije v dograjenih in prenovljenih prostorih Baragovega semenišča;
- obnova vadbenih, skladiščnih in drugih prostorov, ki bodo namenjeni nevladnim organizacijam s področja uprizoritvenih umetnosti;
- nadaljevanje strukturiranega dialoga z vsemi deležniki na področju nevladnega sektorja v kulturi, zlasti v dialoški skupini MOL-a za nevladne organizacije in samozaposlene v kulturi;
- organizacija letnih posvetov z vsemi izvajalci javnih kulturnih programov.

8. Strateški cilji in ukrepi na posameznih področjih kulture

8.1 Uprizoritvene umetnosti

MOL uresničuje javni interes na področju uprizoritvenih umetnosti z zagotavljanjem pogojev za produkcijo in postprodukcijo najrazličnejših uprizoritvenih praks javnih kulturnih zavodov MOL-a, nevladnih organizacij, samozaposlenih v kulturi in drugih posameznikov. Področje uprizoritvenih umetnosti vključuje dramsko in postdramsko gledališče, lutkovno gledališče, fizično gledališče, performans, ambientalno gledališče, senzorialno gledališče, glasbeno gledališče, plesno gledališče, improvizacijsko gledališče, eksperimentalno oziroma raziskovalno gledališče, sodobni ples, sodobni cirkus, ulično gledališče, organizacijo gledaliških in plesnih festivalov, pa tudi vse vmesne in mejne oblike gledaliških in plesnih praks, ki se ustvarjalno povezujejo z drugimi področjih ob uporabi novih tehnologij.

MOL je ustanovitelj treh javnih zavodov na področju uprizoritvenih umetnosti: Slovenskega mladinskega gledališča (v nadaljnjem besedilu: SMG), Lutkovnega gledališča Ljubljana (v nadaljnjem besedilu: LGL) in Mestnega gledališča ljubljanskega (v nadaljnjem besedilu: MGL).

V SMG-ju so v obdobju 2020–2023 izvedli 943 dogodkov, in sicer 28 premier, 279 ponovitev premier, 606 ponovitev predstav iz preteklih sezon, 61 gostovanj v tujini in 173 gostovanj po Sloveniji. Njihove predstave si je ogledalo 113.744 gledalcev. V LGL-u so gostili 2486 dogodkov. Izvedli so 39 premier, 1143 ponovitev premier, 125 ponovitev predstav iz preteklih sezon, 78 gostovanj v tujini in 218 gostovanj po Sloveniji. V zadnjih štirih letih si je njihove predstave ogledalo 240.426 gledalcev. V istem obdobju so v MGL-u izpeljali 985 dogodkov. Izvedli so 46 premier, 470 ponovitev premier, 527 ponovitev predstav iz preteklih sezon, 18 gostovanj v tujini in 115 gostovanj po Sloveniji. Njihove predstave si je ogledalo 213.564 gledalcev.

MOL je sicer ustanovitelj omenjenih zavodov, večinsko pa so sofinancirani iz državnega proračuna. MOL jim sofinancira investicijsko vzdrževanje in skrbi za investicijske cikle. Ključne odločitve o sofinanciranju njihovih programov tako sprejema Ministrstvo za kulturo, predvsem glede SMG-ja in MGL-a. Pri javnem zavodu LGL sofinancira MOL del stroškov za plače zaposlenih in del programskih stroškov. Delež sofinanciranja SMG-ja iz proračuna Ministrstva za kulturo je bil leta 2016 84 %, leta 2019 80 %, leta 2022 pa 86,5 %. Delež sofinanciranja MGL-a je bil leta 2016 78,8 %, leta 2019 78 %, leta 2022 pa 81,3 %. Delež sofinanciranja LGL-a je bil leta 2016 46 %, leta 2019 46 %, leta 2022 pa 52 %. Povečanje deleža sofinanciranja iz državnega proračuna je predvsem posledica povečanja sredstev za plače, nadomestila in druge prejemke iz delovnega razmerja, ki so zakonska obveza države in ustanoviteljice.

Poleg omenjenih treh javnih zavodov na področju uprizoritvenih umetnosti del vsebin prispeva tudi javni zavod Center urbane kulture Kino Šiška (v nadaljnjem besedilu: Kino Šiška). Osnovni program Kina Šiška je sicer glasbeni (212 dogodkov v letu 2023 oziroma 57 % celotnega programa), 61 dogodkov (17 % celotnega programa) je bilo s področja uprizoritvenih umetnosti, druge programske vsebine pa so bile predvsem s področja vizualnih in intermedijskih umetnosti.

MOL je po programskem razpisu 2020–2023 sofinanciral javne kulturne programe 16 NVO-jev s področja uprizoritvenih umetnosti, v programskem obdobju 2024–2027 pa jih bo sofinanciral 17. Poleg štiriletnih programov MOL sofinancira tudi enoletne projekte NVO-jev, samozaposlenih v kulturi in drugih posameznikov. V letu 2023 smo podprli 44 projektov s področja uprizoritvenih umetnosti, od tega 29 projektov produkcije in 15 projektov postprodukcije. Za MOL so na področju uprizoritvenih umetnosti posebnega pomena številni festivali v produkciji NVO-jev in javnih zavodov.

8.1.1 Gledališče

1. cilj: Spodbujanje koprodukcijskega sodelovanja med javnimi zavodi in nevladnimi organizacijami na področju gledališča

Ukrepa:

- poseben razpisni kriterij v štiriletnem programskem razpisu, s katerim spodbujamo koprodukcije med nevladnimi organizacijami in javnimi zavodi na področju kulture
- poseben razpisni kriterij v štiriletnem programskem razpisu, s katerim spodbujamo mednarodne koprodukcije, vključno z gostovanji uveljavljenih tujih izvajalcev

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinki:

- več predstav in ponovitev v obliki koprodukcij
- optimalnejši izkoristek omejenih prostorskih, tehničnih in kadrovske zmožljivosti
- več mednarodnih koprodukcij in gostovanj

Kazalnika:

- število predstav in ponovitev v obliki koprodukcij
- število mednarodnih koprodukcij in gostovanj

Pojasnilo:

Koprodukcijsko sodelovanje ima pozitivne učinke tako na ustvarjalne kot na produkcijske procese. Pomembno pripomore k boljšemu izkoristku omejenih prostorskih, tehničnih in kadrovskih zmogljivosti, zlasti NVO-jev. Koprodukcijsko sodelovanje ni omejeno zgolj na skupno produkcijo med nevladnimi organizacijami, temveč vključuje tudi koprodukcijo nevladnih organizacij s SMG-jem, MGL-om, LGL-om in drugimi javnimi zavodi MOL-a na področju kulture, pa tudi koprodukcijo SMG-ja, MGL-a in LGL-a z nacionalnimi poklicnimi gledališči. Prav tako spodbujamo mednarodne koprodukcije.

2. cilj: Povečati število ponovitev predstav iz preteklih sezon**Ukrep:**

- poseben razpisni kriterij v štiriletнем programskem in letnem projektнем razpisu, s katerim spodbujamo postprodukcijo

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinki:

- povečano število ponovitev uspešnih gledaliških predstav iz preteklih sezon tako na območju MOL-a kot v tujini
- povečano število ponovitev v sodelovanju z drugimi občinami Ljubljanske urbane regije
- povečano število ponovitev v sodelovanju s četrtnimi skupnostmi MOL-a, zlasti tistimi, ki so oddaljene od mestnega središča
- več obiskovalcev

Kazalniki:

- število izvedenih ponovitev na območju MOL-a
- število izvedenih ponovitev na območju Ljubljanske urbane regije
- število izvedenih ponovitev v četrtnih skupnostih MOL-a
- število izvedenih ponovitev v tujini
- število obiskovalcev

Pojasnilo:

Osnovni namen cilja je podaljšati življenjsko dobo najuspešnejših predstav, da bi lahko dosegle optimalno število obiskovalcev. Z razpisnimi mehanizmi spodbujamo postprodukcijo, ne da bi pri tem vplivali na obseg novih produkcij.

3. cilj: Ureditev skladiščnih prostorov za javne zavode MOL-a in nevladne organizacije s področja uprizoritvenih umetnosti**Ukrep:**

- preureditev podzemnega objekta pod Neubergerjevo ulico za skladiščenje opreme LGL-a, SMG-ja, MGL-a in drugih javnih zavodov MOL-a ter nevladnih organizacij s področja uprizoritvenih umetnosti

Čas izvedbe: 2025–2026

Pričakovani učinek:

- zagotovitev skladiščnih prostorov za javne kulturne zavode MOL-a in več nevladnih organizacij s področja uprizoritvenih umetnosti

Kazalnika:

- število deležnikov s področja gledališča, ki bodo dobili skladiščni prostor
- skupna površina obnovljenih skladiščnih prostorov

Pojasnilo:

S problemom skladiščnih in depojskih prostorov se soočajo številni izvajalci na različnih kulturnih področjih. Podzemni objekt pod Neuburgerjevo ulico s svojo arhitekturno zasnovo omogoča ureditev osrednjega skladiščnega depoja tako za javne zavode MOL-a kot za nevladne organizacije s področja uprizoritvenih umetnosti. Podzemni objekt je dolg približno 180 metrov in širok 15 metrov, stranski hodnik pa je dolg 18 metrov. Obnova se bo začela predvidoma leta 2025 in se bo zaključila predvidoma do konca leta 2026.

4. cilj: Zagotoviti dodatne vadbene, skladiščne in druge prostore za nevladne organizacije s področja uprizoritvenih umetnosti**Ukrep:**

- obnova vadbениh, skladiščnih in drugih prostorov, namenjenih nevladnim organizacijam s področja uprizoritvenih umetnosti

Čas izvedbe: 2025–2026

Pričakovani učinek:

- dolgoročna rešitev prostorskih težav nevladnih organizacij s področja uprizoritvenih umetnosti

Kazalnik:

- skupna površina obnovljenih prostorov, primernih za delo nevladnih organizacij s področja uprizoritvenih umetnosti

Pojasnilo:

Objekt na lokaciji Ambrožev trg 5 je v lasti MOL-a in potreben temeljite prenove. Več nevladnih organizacij na področju uprizoritvenih umetnosti se sooča s prostorskimi težavami, ki se kažejo kot pomanjkanje različnih vrst prostorov: produkcijskih (vadbениh in uprizoritvenih), pisarniških, skladiščnih ... Glede na potrebe nevladnih organizacij s področja uprizoritvenih umetnosti je lokacija primerna za reševanje njihovih prostorskih težav.

8.1.2 Sodobni ples

Področje sodobnega plesa je v Ljubljani razvito tako na profesionalni kot tudi na ljubiteljski ravni. Ker imajo ustvarjalci slovenske profesionalne sodobne plesne scene svoj sedež večinoma na območju MOL-a, že vrsto let zagotavljamo podporo temu nadvse prodornemu področju sodobne umetnosti. MOL tako zagotavlja odlične infrastrukturne in produkcijske pogoje za sodobni ples v stavbi Španskih borcev, ki je od leta 2009 v programskem upravljanju Zavoda EN-KNAP. Prav tako že od konca devetdesetih let v prostorih MOL-a deluje Plesni teater Ljubljana, ki ga je leta 1984 ustanovila Ksenija Hribar kot prvo profesionalno sodobnoplesno skupino v Sloveniji. Sodobni ples je svoje mesto našel tudi v Stari mestni elektrarni ter v Kinu Šiška, ki je partner društva Nomad Dance Academy in koproducent plesnega festivala CoFestival. Poleg tega je več plesnih skupin prepoznavnih tako v slovenskem kot mednarodnem prostoru: Flota, Federacija, Emanat, Društvo Pekinpah, DUM – društvo umetnikov itn.

Nekateri izvajalci s področja sodobnega plesa se soočajo s slabšimi produkcijskimi razmerami in pomanjkanjem vadbenih prostorov. Zaradi obsežne lastne produkcije in zasedenosti dvoran javni zavodi MOL-a ne zmorejo izvajati koprodukcijskih projektov v zadostnem obsegu.

Pomemben razvojni segment je vključenost sodobnega plesa v šolski sistem, in sicer na vseh treh ravneh: osnovnošolski, srednješolski in visokošolski. Velik del izobraževanja in dela z mladimi opravijo samozaposleni in nevladne organizacije s področja sodobnega plesa. Vloga Srednje vzgojiteljske šole, gimnazije in umetniške gimnazije Ljubljana je čedalje pomembnejša ne le na področju izobraževanja bodočih poklicnih plesalcev, temveč tudi v sodobni plesni produkciji. K temu prispevajo tudi primerni prostori v Plesnem in gledališkem centru, kjer so plesne in gledališke vadbene dvorane, dve uprizoritveni dvorani ter filmski in glasbeni studio. Štiriletni program umetniška gimnazija – plesna smer omogoča razvoj individualnih umetniških kvalit in oblikovanje lastnega plesnega izraza. Posledično se povečuje število mladih plesalcev, ki si želijo svojo poklicno pot nadaljevati v polju sodobnega plesa.

Na nacionalni ravni se že vrsto let kaže potreba po t. i. institucionalizaciji sodobnega plesa, ker je to eno izmed redkih umetniških področij sodobne umetnosti, ki nima svojega javnega zavoda za izvajanje programskih aktivnosti in drugih podpornih dejavnosti. MOL je v preteklih letih zelo izboljšal razmere za delovanje plesalcev in koreografov: Zavod EN-KNAP, ki že 15 let upravlja prostore Španskih borcev, deluje v razmerah, primerljivih z javnimi zavodi na drugih področjih kulture in umetnosti. Plesni teater Ljubljana prav tako že več desetletij izvaja program v prostorih MOL-a. Javni zavod Kino Šiška, ustanovljen leta 2008, ob primarnem glasbenem programskem področju izvaja tudi programe za sodobni ples in uprizoritvene umetnosti. Sistemska ureditev področja sodobnega plesa je najprej naloga Ministrstva za kulturo RS v okviru nacionalnega programa za kulturo in nacionalne strategije za sodobni ples. Na podlagi programskih smernic in strateških ciljev je treba izoblikovati ustrezno zakonsko ureditev, ki mora odgovoriti na ključna vprašanja izvajanja plesne dejavnosti kot javne službe, na primer: (so)financiranje, zagotavljanje kadrovske zmogljivosti, zagotavljanje ustreznih prostorskih razmer (vadbeni, skladiščni, pisarniški in drugi delovni prostori), dokumentiranje, arhiviranje gradiva, raziskovanje ... Leta 2011 je Vlada RS ustanovila javni zavod Center sodobnih plesnih umetnosti, ki ga je naslednja vlada leta 2012 žal tudi ukinila. Morebitna ponovna ustanovitev javnega zavoda za sodobni ples je odgovornost države kot sestavni del sistemske ureditve celotnega področja na nacionalni ravni. MOL je pripravljen sodelovati pri iskanju ustreznih rešitev, ki bodo omogočile hitrejši razvoj sodobnega plesa.

1. cilj: Razvoj koprodukcijske mreže, ki bo omogočala organizirana gostovanja sodobnoplesnih predstav znotraj Ljubljanske urbane regije

Ukrepa:

- vključevanje izvajalcev sodobnega plesa v regijski projekt strateškega značaja Kulturni vzgib
- podpora MOL-a razvoju koprodukcijske mreže izvajalcev sodobnega plesa znotraj LUR-a

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovana učinka:

- okrepljeno sodelovanje plesalcev in koreografov sodobnega plesa s kulturnimi producenti iz drugih občin LUR-a
- več koprodukcij in dogodkov

Kazalniki:

- število izvedenih gostovanj na območju LUR-a
- število koprodukcij z izvajalci, ki imajo sedež v drugih občinah LUR-a

- število obiskovalcev

Pojasnilo:

Kulturni vzgib je regijski projekt strateškega značaja v okviru Strategije razvoja kulture v LUR-u 2023–2027. Osnovni cilj tega projekta je okrepiti prisotnost poklicnih NVO-jev v LUR-u, njihovo medsebojno povezovanje ter povezovanje z drugimi akterji kulturnega življenja. Vzpostavitev partnerske mreže gostovanj na območju LUR-a je želja številnih akterjev, ki ustvarjajo na področju sodobnega plesa. Podpora MOL-a razvoju regionalnega sodelovanja se kaže že vrsto let z možnostjo izvajalcev štiriletnih programov, da vsako leto izvedejo eno gostovanje na območju drugih občin LUR-a.

2. cilj: Povečati število ponovitev sodobnoplesnih predstav iz preteklih sezon

Ukrep:

- poseben razpisni kriterij v štiriletnem programskem in letnem projektne razpisu, s katerim spodbujamo postprodukcijo

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinek:

- povečano število ponovitev uspešnih predstav

Kazalniki:

- število izvedenih ponovitev na območju MOL-a
- število izvedenih ponovitev na območju LUR-a
- število izvedenih ponovitev v tujini
- število obiskovalcev

Pojasnilo:

Po programskem razpisu se je možno prijaviti na programski sklop postprodukcija. Ta se nanaša na programske enote, ki so zaradi svoje kakovosti in pozitivnega odziva občinstva primerne za ponovno izvedbo. Prav tako je več ponovitev tudi na projektne razpisu eden izmed prednostnih kriterijev. Za prijavitelje projektov na razpis je pomembno, da niso obvezani le za produkcijo novih predstav, temveč da denarno podporo MOL-a lahko pridobijo za ponovitve uspešnih predstav iz preteklih sezon. K uresničevanju tega cilja bo pomembno pripomogla vzpostavitev mreže znotraj Ljubljanske urbane regije, kot je to predvideno pri prejšnjem cilju. Enako kot na gledališkem področju tudi na področju sodobnega plesa spodbujamo postprodukcijo, vendar z razpisnimi mehanizmi ne vplivamo na obseg novih produkcij plesnih predstav.

3. cilj: Izboljšati razmere za razvoj mladih plesalcev in koreografov

Ukrepi:

- uvedba novega razpisnega področja (mladike – prvi programi) v okviru štiriletnega programskega razpisa, ki omogoča nevladnim organizacijam, ki so jih ustanovili mladi umetniki, da lažje preidejo v sistem štiriletnega programskega sofinanciranja
- poseben razpisni kriterij v okviru programskega razpisa, ki spodbuja izvajalce javnih kulturnih programov, da sodelujejo z mladimi umetniki
- večja podpora plesnim projektom v okviru projektne razpisa, in sicer na področju mladike – prvi projekti

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinek:

- okrepljena podpora MOL-a, ki mladim plesalcem in koreografom omogoča lažje poklicno uveljavljanje

Kazalnika:

- število NVO-jev s področja sodobnega plesa, ki so v sistemu programskega sofinanciranja
- število mladih plesalcev in plesalk ter koreografov in koreografinj, ki so deležni podpore MOL-a v okviru projektne razpisa

Pojasnilo:

Tako kot za druga umetniška področja je tudi za področje sodobnega plesa bistveno, da imajo mladi možnost vključevanja v profesionalno plesno produkcijo.

4. cilj: Zagotoviti dodatne vadbene prostore za nevladne organizacije in samozaposlene s področja sodobnega plesa**Ukrep:**

- sklenitev dogovorov z zainteresiranimi četrtimi skupnostmi MOL-a o souporabi prostorov za izvajalce plesnih programov in projektov

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinek:

- dodatni vadbeni prostori za tiste izvajalce sodobnega plesa, ki jih potrebujejo za pripravo nove plesne produkcije

Kazalnika:

- število četrtih skupnosti, ki omogočajo souporabo svojih prostorov za plesne vaje
- število nevladnih organizacij in samozaposlenih s področja sodobnega plesa, ki uporabljajo prostore četrtih skupnosti

Pojasnilo:

Nekateri izvajalci na področju sodobnega plesa se soočajo s problemom vadbениh prostorov, ki so nujni tako za redne vaje kot za pripravo novih plesnih predstav. V sodelovanju s Službo za lokalno samoupravo zagotavljamo dodatne vadbene prostore v tistih četrtih skupnostih MOL-a, ki razpolagajo s primernimi prostori za sodobni ples. Prednost večine prostorov četrtih skupnosti je, da so že ustrezno tehnično opremljeni in da ni potrebna obnova.

8.2 Vizualne umetnosti

Javni interes na področju vizualnih umetnosti se uresničuje z zagotavljanjem pogojev za umetniške zvrsti na področju vizualne umetnosti: slikarstvo, risba, grafika, ilustracija, strip, kiparstvo, fotografija, video, prepleti naštetega v instalacijah in (ambientalnih) prostorskih intervencijah ter arhitektura in oblikovanje. Podpora na področju vizualnih umetnosti je namenjena samostojnim in skupinskim umetniškim razstavnim programom in projektom, izvedenim na območju MOL-a, ter mednarodnemu sodelovanju na omenjenih področjih.

V preteklem štiriletnem obdobju je bil javni interes na področju vizualnih umetnosti izkazan z delovanjem javnih zavodov na področju kulture ter s sofinanciranjem programov in projektov nevladnih organizacij in samozaposlenih v kulturi na podlagi javnih razpisov.

MOL je ustanoviteljica dveh javnih zavodov na področju vizualnih umetnosti: Muzej in galerije mesta Ljubljane (v nadaljnjem besedilu: MGML) ter Mednarodni grafični likovni center (v nadaljnjem besedilu: MGLC). V okviru MGML-ja deluje največja sodobna galerija v slovenskem prostoru, Galerija Cukrarna, ki je od odprtja jeseni 2021 gostila velika svetovna in slovenska imena sodobne umetnosti in vseh generacij ter presešla vsa pričakovanja glede števila obiskovalcev. MGLC bo v letu 2025 obeležil sedemdesetletnico Grafičnega bienala. Grafični bienale Ljubljana je eden najstarejših na svetu, ustanovljen je bil leta 1955, s svojim delovanjem je Ljubljano in slovensko likovno umetnost postavil v svetovni kontekst. Nastal je v času, ko je reprodukcijska narava grafičnega ustvarjanja odražala družbene in umetniške premike, od leta 2001 pa je Grafični bienale s konceptom sledil spremembam, ki so vključevale preizpraševanje odnosa do domače in mednarodne javnosti, kuratorstva in medija samega. Sedemdesetletnica Grafičnega bienala bo priložnost za refleksijo te žive in spreminjajoče se platforme, ki z vsako izvedbo spremlja in osmišlja nenehne družbeno-umetniške spremembe.

Del programa vizualnih umetnosti izvajata še javna zavoda Ljubljanski grad in Kino Šiška. Ljubljanski grad se je uveljavil kot razstavišče z odličnimi vsebinami, področje pa bo pomembno obogatila tudi obnova Mestne galerije, ki je predvidena v tem strateškem obdobju. Vizualni program Kina Šiška se izvaja tako v razstavnem prostoru Kamera kot tudi z intervencijami v javni prostor v obliki muralov in stenskih poslikav, v največji meri pa v galeriji DobraVaga, ki se je izoblikovala kot odskočna deska za neveljavljene umetnice in umetnike ter kalilnica mladih kuratorok in kuratorjev. Izredno pomemben programski sklop na področju vizualne umetnosti Kina Šiška in partnerjev sta še letni mednarodni festival stripa TINTA in BIENALE NEODVISNIH; prvi je posvečen popularizaciji stripa, drugi pa popularizaciji ilustracije kot specifičnima zvrstema vizualnega ustvarjanja.

Število razstavnih vizualnih dogodkov v teh javnih zavodih je v letu 2023 preseglo 390 dogodkov z več kot 370.000 obiskovalcev.

MOL bo v okviru štiriletnega programskega razpisa 2024–2027 sofinanciral osem izvajalcev na področju vizualnih umetnosti. Vsi programski izvajalci so tudi doslej s svojim delovanjem bistveno pripomogli k raznovrstnosti kulturne podobe MOL-a. Poleg štiriletnih programov MOL na področju vizualnih umetnosti sofinancira še posamezne projekte društev, zasebnih zavodov s področja kulture ter samostojnih ustvarjalcev (letno od 15 do 20 projektov).

Med sofinanciranimi izvajalci javnih kulturnih programov na področju vizualnih umetnosti je tudi v zadnjih letih opazna širitev delovanja v področje interdisciplinarnega in eksperimentalnega, tako da se področje vizualnih umetnosti razvija in prilagaja novostim v sodobnih vizualnih umetnostih.

Kakovostno profesionalno delovanje je tudi na področju vizualnih umetnosti pogojeno z izobraževalno-pedagoškimi temelji, kot sta Šola za kuratorske prakse in kritiško pisanje Svet umetnosti, ki od leta 1996

deluje kot edini program v Sloveniji, namenjen praktičnemu in teoretičnemu izobraževanju na področju kuratorstva. Dvoletni program se na podlagi izkušenj in z novimi generacijami udeležencev ves čas nadgrajuje in posodablja, udeleženci pa pridobijo večšine in metode, ki jim pomagajo pri razvijanju lastne kuratorske prakse in spoznavanju z raznolikimi načini dela znotraj produkcije sodobne umetnosti. Program nastaja v izvedbi Zavoda SCCA s partnerji: Društvo ŠKUC, Društvo Igor Zabel za kulturo in teorijo, časopis Likovne besede in MGML (Cukrarna).

MOL v okviru vsakoletnega javnega razpisa za izbor razstavnih projektov za predstavitev v prostorih MOL-a (Galerija Kresija in atriji Mestne hiše) omogoča javno predstavitev monografskih in skupinskih razstav slovenskih avtorjev in avtoric, razstav v okviru mednarodnega in medmestnega sodelovanja na področju vizualnih umetnosti ter razstavnih projektov, ki kulturno ustvarjanje povezujejo z družbenimi, urbanističnimi, promocijskimi in drugimi vidiki mestnega življenja. Od 2020 do 2023 je bilo v prostorih MOL-a 173 razstavnih vizualnih projektov.

1. cilj: Izboljšanje razmer za izvajanje programov in projektov na področju vizualnih umetnosti

Ukrep 1:

- spodbuditi javne zavode MOL-a, ki delujejo na področju vizualnih umetnosti, da vzpostavijo izobraževalne aktivnosti za praktično usposabljanje tehničnih kadrov na področju vizualnih umetnosti, ki bodo vključeni v delovanje tako javnih zavodov kot tudi nevladnih organizacij

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinek:

- boljši izkoristek kadrovske in tehnične zmogljivosti znotraj vizualnih umetnosti, kar omogoča delovanje usposobljenih kadrov tudi na drugih področjih kulture, kot so uprizoritvene, glasbene in intermedijske umetnosti

Kazalnik:

- povečanje števila usposobljenega tehničnega kadra

Pojasnilo:

Pomanjkanje usposobljenega tehničnega kadra (oblikovalci luči, oblikovalci zvoka in drugi kadri za tehnično podporo) se kaže kot čedalje večji problem ne le v javnih zavodih MOL-a, ampak tudi v nevladnih organizacijah, ki se sofinancirajo iz proračuna MOL-a. Izvajanje izobraževalnih aktivnosti, vključno s praktičnim usposabljanjem, bo koristilo ne le javnim zavodom MOL-a, temveč tudi nevladnim organizacijam, samozaposlenim in posameznikom, ki ustvarjajo na področju vizualnih umetnosti.

Ukrep 2:

- spodbujanje izmenjave in souporabe virov, opreme in kadrov med javnimi kulturnimi zavodi MOL-a, nevladnimi organizacijami in samozaposlenimi v kulturi

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinek:

- boljši izkoristek obstoječih prostorskih, kadrovske, tehnične in drugih virov ter sredstev, potrebnih za ustvarjanje

Kazalnik:

- število vizualnih projektov, ki so rezultat vzpostavljenega sodelovanja ter vključujejo izmenjave in souporabo virov, opreme in kadrov med deležniki na področju vizualnih umetnosti

Pojasnilo:

Z uresničevanjem tega cilja krepimo povezovanje med deležniki znotraj vizualnih umetnosti s ciljem optimizacije razpoložljivih virov, kar je v skladu z načeli trajnostno naravnane družbe.

2. cilj: Krepitev dostopa do vizualnih umetnosti

Ukrep:

- olajšanje pogojev za prijavitelje, ki imajo sedež ali prebivališče na območju Ljubljanske urbane regije na javni razpis za izbor razstavnih projektov za predstavitev v prostorih MOL-a

Čas izvedbe: 2025–2027

Pričakovani učinek:

- večje število prijaviteljev, ki imajo sedež ali prebivališče na območju drugih občin LUR-a

Kazalnik:

- gostovanja razstavnih projektov z območja LUR-a

Pojasnilo:

Z aktivnejšim sodelovanjem z drugimi občinami znotraj LUR-a bomo vizualno umetnost neposredno približali občinstvu s širšega geografskega območja.

3. cilj: Spodbujanje izvajalcev na področju vizualnih umetnosti k delovanju in ustvarjanju z obravnavo okoljske problematike

Čas izvedbe: 2024–2027

Ukrep:

- spodbuditi tako javne zavode kot tudi nevladne organizacije, samozaposlene v kulturi in posameznike, ki delujejo na področju vizualnih umetnosti, k vključevanju okoljskih tematik v ustvarjanje in delovanje

Pričakovana učinka:

- ozaveščanje širše javnosti o podnebnih spremembah
- morebitne rešitve za omilitev okoljske krize, ki jih v svojih projektih ponujajo vizualni umetniki, ter vključevanje teh v praktično delovanje in ustvarjanje

Kazalnik:

- število programov in projektov z inovativnimi pristopi in rešitvami glede perečih podnebnih vprašanj

Pojasnilo:

Podnebne spremembe čedalje bolj negativno vplivajo na naravo in družbo. Umetnost se pogosto izkaže za vizionarsko, tudi s teoretskimi in praktičnimi rešitvami, postavlja prava vprašanja in je lahko sredstvo ozaveščanja.

4. cilj: Povečanje števila projektov vizualne umetnosti, ki poudarjajo posamezne avtorske opuse

Ukrep 1:

- spodbujati ustvarjanje posameznih avtorskih opusov

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinek:

- več projektnih izvajalcev s poudarjeno avtorsko poetiko

Kazalnik:

- število projektov s poudarjeno avtorsko poetiko, ki so izbrani za sofinanciranje na projektnem in programskem razpisu

Pojasnilo:

Z uresničevanjem tega cilja zagotavljamo več možnosti za razvoj, predstavitev in uveljavitev vizualnih umetnikov in ustvarjalcev z izrazito avtorsko poetiko.

Ukrep 2:

- sofinanciranje in podpora konceptualnim in prostorskim prilagoditvam razstavnih projektov prijaviteljev, ki so izbrani na javnem razpisu za izbor razstavnih projektov za predstavitev v prostorih MOL-u (Galerija Kresija in atriji Mestne hiše)

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinek:

- kakovostna izvedba razstavnih projektov glede na posamično razstavišče

Kazalnik:

- število izvedenih razstavnih projektov v razstavnih prostorih MOL-a, s poudarkom na posameznih avtorskih opusih ustvarjalcev, ki delujejo v MOL-u

Pojasnilo:

Razstavnih projekti se z naknadnimi konceptualnimi prilagoditvami aktualizirajo in prilagodijo glede na izbrano razstavišče, s čimer sta zagotovljeni kakovost in nadgradnja projekta.

Ukrep 3:

- podpora povezovanju prijaviteljev, ki so izbrani na javnem razpisu za izbor razstavnih projektov za predstavitev v prostorih MOL-a (Galerija Kresija in atriji Mestne hiše) s kuratorji in/ali pisci obrazstavnih besedil, ki bodo ustrezno honorirani iz proračuna MOL-a

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovana učinka:

- zagotavljanje celovite in kakovostne predstavitve razstavnih projektov
- lažje razumevanje vizualnih projektov za splošno javnost

Kazalnik:

- število izvajalcev, ki se bodo pri svojih projektih povezali z zunanjimi kuratorji in pisci besedil

Pojasnilo:

Kuratorsko osmišljanje razstave pripomore h kakovostnejši predstavitvi razstavnih projektov in celovitejšemu podajanju sporočila avtorskega projekta. Sodelovanje med kuratorji in/ali pisci besedil ter avtorji projektov je uveljavljena praksa producentov razstavnih projektov, ki razpolagajo s finančnimi sredstvi, pridobljenimi za to.

8.3 Glasbene umetnosti

Javni interes na področju glasbenih umetnosti uresničujemo z zagotavljanjem razmer za izvedbo kakovostne glasbene produkcije in postprodukcije, ki jo ustvarjajo ali organizirajo javni zavodi, društva, zasebni zavodi in posamezniki s področja kulture. Področje glasbenih umetnosti vključuje različne zvrsti, prakse in vsebine, ki jih družijo raziskovanje zvoka in glasbeno ustvarjanje, komorna in orkestralna glasba, etnoglasba, zborovsko petje in glasbeno-scenske predstave ter vsi sodobni načini glasbenega izražanja, ki so se uveljavili v 20. stoletju in so zajeti v naslednjih žanrih ter njihovih izpeljankah: džez, rokofska glasba, elektronska glasba, prosta improvizacija, zvočna instalacija, eksperimentalna glasba, hip hop, rap, kantavtorstvo, avdiovizualni performans ipd.

MOL je ustanovitelj dveh javnih zavodov na področju glasbenih umetnosti: javnega zavoda Festival Ljubljana (v nadaljnjem besedilu: Festival Ljubljana) in Centra urbane kulture Kino Šiška (v nadaljnjem besedilu: Kino Šiška). Tudi v javnem zavodu Ljubljanski grad je pomemben del programa namenjen glasbeni umetnosti. Javni zavodi skupaj letno pripravijo več kot 600 glasbenih dogodkov, ki jih obiše več kot 150.000 obiskovalcev.

Vse tri javne zavode v največji meri financira MOL, del sredstev pa pridobijo na trgu in razpisih za evropska sredstva. Sredstva iz državnega proračuna so le občasna, čeprav njihovi programi daleč presegajo lokalne in regionalne meje ter so mednarodno prepoznani in cenjeni akterji.

MOL bo po štiriletnem programskem razpisu 2024–2027 sofinanciral 13 celoletnih javnih programov nevladnih organizacij s področja kulture, ki delujejo na področju glasbenih umetnosti. Z izborom izvajalcev na programskem in projektne razpisu so zastopane skoraj vse glasbene zvrsti.

Poleg štiriletnih programov MOL sofinancira tudi posamezne projekte društev in zasebnih zavodov s področja kulture ter samostojnih ustvarjalcev na področju kulture (letno od 25 do 50 projektov na področju glasbenega ustvarjanja). Nekaj glasbenih festivalov je sofinanciranih tudi na podlagi javnega razpisa za izbor dvoletnih kulturnih projektov na razpisnem področju za festivale, ki jih sofinancira MOL.

Kino Šiška se je v preteklem obdobju že izoblikoval s svojim programom, festivalom MENT, ki je bil razglašen za najboljši klubski festival, najboljši festival manjšega formata v Evropi v letu 2017 in je Ljubljano postavil v središče evropskega glasbenega dogajanja. Na glasbenem področju zavod nadaljuje sodelovanje v programu Liveurope. Festival MENT Ljubljana nadaljuje uspešno mreženje v prestižni evropski mreži ETEP (European Talent Exchange Programme). V njej sodeluje več kot 90 evropskih festivalov, ki s svojimi medijskimi partnerji (radijskimi postajami EBU-ja) aktivno pospešujejo kroženje evropskega glasbenega repertoarja tako po festivalih kot tudi v radijskem etru. Projekt Špil Liga je namenjen odrskemu opolnomočenju dijaških glasbenih skupin in posameznikov, natečaj se običajno zaključi z odmevnim nastopom izbranih glasbenih kolektivov na odprtem prizorišču. Projekt Poletje v Šiški, niz brezplačnih koncertov na vrtu Kavarnе Kino Šiška od sredine junija do sredine septembra, se je v zadnjih letih dodobra uveljavil in postal stalnica pri obiskovalcih Kina Šiška.

Osrednje kulturno dogajanje, ki ga že več kot 70 let pripravlja javni zavod Festival Ljubljana, je poletni Ljubljana festival, ki vsako leto predstavi več kot 100 vrhunskih glasbenih dogodkov, na katerih nastopi

več kot tisoč umetnikov. V spremljevalnem programu je Ljubljana Festival na Ljubljani in raznih drugih lokacijah: Dvorni trg, Mesarski most, Gallusovo nabrežje, Cankarjevo nabrežje, Ribji trg. Poleg osrednjega poletnega festivala program javnega zavoda Festival Ljubljana odlikujejo tudi pomembni glasbeni dogodki, kot so Mladi virtuozi, Slovenski glasbeni dnevi ter Zimski festival, ki je postal del programa Festivala Ljubljana, da se kakovosten glasbeni program razširi po vsem letu, začenši februarja. Zimskemu festivalu sledijo Slovenski glasbeni dnevi, ki potekajo že skoraj 40 let. Združujejo slovensko sodobno glasbeno ustvarjalnost in poustvarjalnost ter gradijo na temeljih glasbene dediščine našega prostora. Ustvarjajo priložnosti za uveljavitev slovenskih glasbenikov z novimi deli, mednarodni muzikološki simpozij pa prinaša nova znanja in odkritja na področju glasbene umetnosti.

Eden glavnih ciljev Festivala Ljubljana, poslanstvo, ki mu je javni zavod zavezan, je podpora mlajši generaciji glasbenih ustvarjalcev. Cikel Mladi virtuozi ponuja možnosti za vzgojo tako mladih poslušalcev kot izvajalcev. Del poletnega festivalskega dogajanja je tudi cikel mojstrskih tečajev pod umetniškim vodstvom mednarodno priznanega pozavnista Branimirja Slokarja. Na njegovo povabilo se v Ljubljano vsako leto vračajo izvrstni glasbeniki, solisti, profesorji na uglednih evropskih glasbenoizobraževalnih ustanovah, ki segajo v svetovni glasbeni vrh. Na mojstrskih tečajih, ki se jih udeležujejo slovenski in tuji študentje, je mladim nadarjenim glasbenikom omogočeno izobraževanje in nastopanje z največjimi mojstri, s čimer si tlakujejo uspešno poklicno pot.

Festival Ljubljana je delo z mladimi nadgradil tudi v obliki mednarodnih tekmovanj. Leta 2023 je bilo prvo mednarodno klavirsko tekmovanje Festivala Ljubljana, prvo glasbeno tekmovanje take razsežnosti pri nas. Zmagovalec tekmovanja je poleg finančne nagrade MOL-a dobil možnost nastopa in s tem tudi poklicne prepoznavnosti na dveh pomembnih festivalih: na Festivalu Ljubljana in Festivalu Emilia Romagna leta 2024. Tekmovanje bo na tri leta. Leta 2025 bodo s tekmovanji nadaljevali, in sicer za trobilne kvintete in kvartete, leta 2027 pa bo mednarodno violinsko tekmovanje. Tekmovanja so mednarodna ter nadarjenim glasbenikom z vsega sveta omogočajo izmenjavo izkušenj, znanja in umetniškega izraza.

Javni zavod Ljubljanski grad že nekaj let v Skalni dvorani gosti Jazz Club Ljubljanski grad, kjer nastopajo priznani slovenski in tuji džezovski glasbeniki. Del glasbenega programa izvajajo tudi v Hostlu Celica v sodelovanju z različnimi kulturnimi društvi.

V okviru festivala Junij v Ljubljani vsako leto poteka mednarodni festival Praznik glasbe (*Fête de la musique*), ki ga obeležujemo 21. junija na svetovni dan glasbe. Ta dogodek v ospredje postavlja živo glasbo na javnih, za glasbo manj običajnih prizoriščih, muzicira se v parkih, na ulicah, balkonih, mostovih in vrtovih. Izvajalci so tako profesionalni kot ljubiteljski glasbeniki vseh žanrov in generacij. Glasbeni program festivala Junij v Ljubljani je zasnovan tako, da ima občinstvo možnost izkušnje raznolikih glasbenih zvrsti: klasična, popularna glasba, džez ...

V Ljubljani deluje na področju glasbenih umetnosti zelo veliko društev in zasebnih zavodov, ki pripravljajo celoletne programe, nekatera društva in zavode so ustanovili in jih vodijo glasbeni ustvarjalci in poustvarjalci, mnogi pa se na področju glasbenih umetnosti pojavljajo kot producenti in organizatorji glasbenoumetniških dogodkov. Društva, zasebni zavodi in posamezniki na področju glasbenih umetnosti ustvarijo več kot 500 kulturnih dogodkov letno v različnih prostorih v Ljubljani, gostujejo v dvorani Slovenske filharmonije, v Križankah, Kinu Šiška, v prostorih Ljubljanskega gradu, precej jih program izvaja v Metelkova mestu, v manjših dvoranah Gala hale in Channel Zero, na letnem vrtu in javnih površinah. Festivale, kot so Noči v Stari Ljubljani, Druga godba, Spektrum, glasbene cikle

Sozvočja sveta, Dissonance, Plečnik – a – capella, Defonija, Kulturni respirator in mnoge druge običje več kot 80.000 poslušalcev.

1. cilj: Spodbujati različne zvrsti glasbenega ustvarjanja

Ukrep:

- stabilno sofinanciranje žanrsko raznovrstnih visokokakovostnih programov in projektov ter spodbujanje novih visokokakovostnih glasbenih dogodkov

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinek:

- žanrsko raznolika glasbena produkcija in postprodukcija v MOL-u ter razvoj novih, svežih glasbenih pristopov

Kazalnik:

- število podprtih glasbenih programov in projektov javnih zavodov MOL-a, NVO-jev, samozaposlenih in drugih posameznikov

2. cilj: Ohranjanje vrhunske kakovosti glasbenega ustvarjanja in poustvarjanja

Ukrep:

- razpisni kriteriji na programskem in projektne razpisu, ki od prijaviteljev zahtevajo vrhunsko kakovost in ustrezne reference

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinek:

- visokokakovostna glasbena produkcija in postprodukcija v MOL-u

Kazalnika:

- dobre ocene glasbenih kritikov in poznavalcev
- odličen sprejem pri občinstvu

3. cilj: Izboljšanje prostorskih pogojev za delovanje in ustvarjanje na področju glasbenih umetnosti

Ukrep:

- zagotoviti dodatne vadbene prostore, ki so primerni za glasbeno ustvarjanje in poustvarjanje

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinek:

- izboljšani prostorski pogoji za delovanje glasbenih ustvarjalcev in poustvarjalcev

Kazalnika:

- prenova ustreznih prostorov v MOL-u
- število izvajalcev, ki ima zagotovljene primerne vadbene prostore

Pojasnilo:

MOL bo v kletnih prostorih na Trgu prekomorskih brigad uredil vadbene prostore za glasbene ustvarjalce in poustvarjalce.

4. cilj: Podpora mednarodnemu uveljavljanju in izobraževanju mladih glasbenikov

Ukrep:

- zagotavljanje možnosti, da mladi ustvarjalci in poustvarjalci predstavijo svoje glasbeno znanje in dosežke doma in v tujini

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovana učinka:

- izboljšane karijerne možnosti mladih glasbenih ustvarjalcev in poustvarjalcev
- okrepljene predstavitve in izobraževanja mladih glasbenih ustvarjalcev in poustvarjalcev

Kazalnik:

- uspešnost mladih glasbenikov doma in v tujini

Pojasnilo:

V organizaciji dveh javnih zavodov, katerih ustanovitelj je MOL, so različne oblike izobraževanj, tekmovanj in predstavitev mladih glasbenih talentov: Špil liga in MENT v organizaciji Kina Šiška, Mladi virtuoz, mojstrski tečaji in razna glasbena tekmovanja, ki jih organizira Festival Ljubljana. Namen teh dogodkov je, da mladi glasbeniki prejmejo podporo v stiku s profesionalnim glasbenim svetom.

8.4 Intermedijske umetnosti

Področje intermedijskih umetnosti zajema programe in projekte, ki se opisujejo predvsem kot spletna ali (post)internetna umetnost, navidezna oziroma mešana resničnost, multimedijški performans, interaktivna instalacija, robotska umetnost, kibernetska umetnost, digitalno arhiviranje, biotehnoška umetnost oziroma drugi spoji umetnosti in znanosti, raziskovalna medijska umetnost, digitalne skupnosti, zvočna umetnost, socialna skulptura, umetnost skupnostnih praks, umetnost, podprta z umetno inteligenco, sodelovanje ali hektivizem in različni prepleti naštetega. Gre za projekte, ki v umetnostni praksi uporabljajo in predstavljajo procese, produkte in vplive tehnologij, znanosti in z njimi povezanih praks, pri čemer sodobne tehnologije uporabljajo reflektivno, ustvarjalno in raziskovalno. Na področju intermedijskih umetnosti bomo v obdobju 2024–2027 sofinancirali enega programskega izvajalca, poleg tega pa letno sofinanciramo še okrog deset intermedijskih projektov.

Na področju intermedijskih umetnosti MOL ni ustanovil javnih zavodov, vendar nekateri javni zavodi izvajajo vsebine intermedijskih umetnosti. Javni zavod Muzej in galerije mesta Ljubljane (MGML) izvaja festival Indigo, ki povezuje teoretsko refleksijo z družbeno angažiranostjo ter prinaša vrsto odmevnih dogodkov, ki posegajo v družbeno strukturo in presegajo ustaljene parametre izražanja. Pomemben del intermedijskega ustvarjanja nastaja tudi v programu Kina Šiška, predvsem kot

koprodukcija z nevladnimi organizacijami. Kino Šiška in MGML v svojih letnih programih omogočata izvedbo več intermedijskih projektov. V MGML-ju je prostor Galerije Vžigalica namenjen intermedijskim projektom, ki se pogosto prepletajo z likovnimi, avdiovizualnimi, performativnimi in drugimi umetniškimi praksami. Poleg tega na področju intermedijskih umetnosti s svojim ustvarjanjem izstopajo programski izvajalci, kot sta Društvo Ljudmila in Društvo Cirkulacija 2, s programoma, ki temeljita na povezovanju znanosti in umetnosti, predvsem na eksperimentalni ravni.

1. cilj: Podpora kakovostnim umetniškimi projektom, ki se družbenih in okoljskih tem lotevajo v prepletu z znanstvenimi in tehnološkimi pristopi in praksami

Ukrep:

- podpora izvajalcem, ki v svoje programe in projekte vključujejo aktualne družbene in okoljske tematike, vzpostavljajo sodelovanje z deležniki z drugih področij (raziskovalci, strokovnjaki, civilnodružbenimi skupinami ipd.), vsebine programov in projektov pa predstavljajo v prepletu umetnosti in znanosti

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinek:

- obširnejša in poglobljena obravnava družbene in okoljske problematike v umetniških projektih

Kazalnik:

- število kakovostnih programskih enot in projektov, ki vključujejo aktualno družbeno in okoljsko tematiko s sodelovanjem deležnikov z drugih področij: raziskovalcev, poklicnih sodelavcev drugih disciplin, raznih skupin civilne sfere ipd.

Pojasnilo:

Okoljska naravnost je vse bolj aktualna tudi na področju intermedijskega ustvarjanja, saj poudarja in na novo obravnava pomembne teme o umeščenosti človeka znotraj ekoloških, tehnoloških, ekonomskih in družbenih vprašanj.

2. cilj: Reflektirana raba tehnologij v intermedijskih programih in projektih

Ukrep:

- podpora izvajalcem programov in projektov, ki s tehnološko podprto umetnostjo približujejo tehnološke rešitve in napredek občinstvu

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinek:

- boljša dostopnost in razumljivost intermedijske ustvarjalnosti širšemu občinstvu prek intermedijskih projektov, ki sodobne tehnologije ne uporabljajo zgolj kot orodja za umetniško ustvarjanje, ampak tudi kot sredstvo za celovitejšo interpretacijo in razumevanje sveta, ki se pospešeno tehnologizira

Kazalnik:

- število programov in projektov, izbranih na razpisih MOL-a, ki reflektirano in celovito vključujejo rabo tehnologij

Pojasnilo:

Intermedijske umetnosti že po svoji definiciji postavljajo v ospredje rabo tehnologij. Z uresničevanjem tega cilja namenjamo večji poudarek umetniškemu pogledu na sodobne tehnologije, ki jih lahko uporabimo tudi kot sredstvo za poglobljeno razumevanje sprememb v čedalje bolj tehnologizirani družbi.

8.5 Knjiga in knjižnična dejavnost

8.5.1 Knjiga in bralna kultura

Knjiga, branje in bralna pismenost so temelj za razvoj posameznikove ustvarjalnosti in pridobivanje znanja. Branje spodbuja razvoj jezikovnih veščin, bogatenje besedišča, izboljšuje sposobnost pisanja in komuniciranja ter kritičnega razmišljanja.

Ljubljana je bila kot mesto literature leta 2015 sprejeta v Unescovo mrežo kreativnih mest, kar je bila tudi posledica uspešno izvedenega projekta Svetovna prestolnica knjige 2010 (trenutno je v mreži kreativnih mest 53 mest literature). Ob sprejetju v mrežo smo se zavezali, da bomo posebno pozornost namenili trajnemu delovanju v korist knjige in branja, razvoju in podpori programov spodbujanja branja ter podporo celotni knjižni verigi. Pisarna Ljubljane, Unescovega mesta literature, deluje v prostorih MOL-a na Vodnikovi domačiji, kjer je zavod Divja misel vzpostavil pomembno literarno središče za različna občinstva. V pisarni Unescovega mesta literature smo vzpostavili spletno stran www.mestoliterature.si, ki je osrednja referenčna točka za literarno življenje v mestu.

Od leta 2017 je Ljubljana tudi nosilka naziva Branju prijazna občina, ki ga podeljujeta Zveza splošnih knjižnic in Skupnost občin Slovenije.

Številni programi spodbujanja branja potekajo v Mestni knjižnici Ljubljana (v nadaljnjem besedilu: MKL), osrednji slovenski splošni knjižnici, v okviru katere deluje Pionirska – Center za razvoj mladinske književnosti. Tako v MKL-ju izvajajo projekte Ciciuhec (za vzgojno-izobraževalne zavode), Poletavci (za otroke od 7 do 12 let), Najpoletavci (za otroke od 13 do 16 let), v sodelovanju z muzeji Megakviz (za starejše osnovnošolce) ter Mesto bere (za odrasle bralce). Pomemben prispevek k promociji kakovostnega branja je *Priročnik za branje kakovostnih mladinskih knjig* ter podelitev priznanj zlata hruška za najboljše mladinske knjige.

Z dejavnostmi za kakovostno preživljanje prostega časa predstavlja fizična in virtualna knjižnica prostor sproščenega druženja, odprt, povezovan in ustvarjalni tretji prostor. Storitve MKL-ja so pomembne za prebivalce mesta Ljubljana in okolice, s poudarkom na družbeni vključenosti ter medgeneracijskem in medkulturnem sodelovanju. Z novimi oblikami knjižne, književne in knjižnične vzgoje za otroke, mladostnike in družine knjižnica spodbuja bralno kulturo, z izvajanjem programov neformalnega izobraževanja in priložnostnega učenja uporabnikov pa se aktivno vključuje v procese vseživljenjskega učenja.

Na področju bralne kulture od leta 2008 izvajamo projekt Ljubljana bere, s katerim triletnike, prvošolce in četrtošolce letno obdarimo z brezplačnimi slikanicami in knjigami vrhunskih slovenskih piscev in ilustratorjev. Tako spodbujamo družinsko branje, branje v osnovnih šolah, predstavljanje slovenskih avtorjev in pomagamo pri vzpostavljanju domačih knjižnic. V tem projekta smo doslej z izvirnimi knjigami obdarili več kot 130.000 otrok.

MOL od leta 2011 podpira festival Fabula, na katerem gostimo uveljavljene avtorje z vsega sveta, hkrati pa izidejo prevodi njihovih del. Vsako leto podpremo približno deset kulturnih projektov, ki knjigo in branje povezujejo z javnimi površinami v mestu.

V prejšnjem strateškem obdobju je zavod Divja misel, ki programsko upravlja Vodnikovo domačijo, še okrepil prepoznavnost te hiše branja, pisanja in pripovedovanja. Literarni in drugi programi za različne ciljne skupine so odlično obiskani, vzpostavili so trajno sodelovanje z vzgojno-izobraževalnimi ustanovami in programskimi partnerji. Decembrski sejem ilustracije je prerasel v Center ilustracije, ki predstavlja, povezuje in izobražuje domače ustvarjalce s področja ilustracije. Splošno in strokovno javnost doma in v tujini seznanja s širokim in raznolikim poljem slovenske ilustracije, predstavlja njene aktivne ustvarjalce, ob tem pa obvešča o aktualnih dogodkih, povezuje prostore in organizacije ter skrbi za profesionalizacijo področja.

1. cilj: Povezati vse člene knjižne verige v aktivno in sodelujočo literarno skupnost

Ukrepi:

- razvoj aktivnosti za povezovanje vseh členov knjižne verige
- podpora programom in projektom, ki povezujejo akterje na področju knjige z bralkami in bralci
- podpora programom in projektom, ki se odvijajo na odprtih javnih površinah
- podpora nadaljnjemu razvoju Vodnikove domačije
- vzpostavitev knjižarne na Vodnikovi domačiji
- celostna prenova Vodnikove domačije

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinki:

- izvajanje projektov, ki povezujejo različne člene knjižne verige
- izboljšanje bralne pismenosti
- povečanje prodaje knjig
- povečan mednarodni ugled Ljubljane, mesta literature in kulture v najširšem pomenu besede

Kazalnika:

- število izvedenih rezidenc
- število projektov in programov za spodbujanje branja in kupovanja knjig

2. cilj: Vzpostavitev Centra ilustracije v središču mesta

Ukrep:

- zagotovitev prostora za Center ilustracije in podpora njegovemu delovanju

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovana učinka:

- večja prepoznavnost slovenskih ustvarjalcev na področju ilustracije in stripa
- strokovna in promocijska podpora področju

Kazalniki:

- število razstav slovenskih ustvarjalcev na področju ilustracije in stripa
- izvedba strokovnih programov in projektov v podporo področju ilustracije in stripa
- izvedba mednarodnih rezidenc na področju ilustracije in stripa

3. cilj: Krepi prepoznavnost Ljubljane kot Unescovega mesta literature

Ukrepi:

- vzpostaviti Center ilustracije za podporo in promocijo slovenskih ilustratorok in ilustratorjev
- nadaljevati projekt Ljubljana bere
- še naprej sodelovati v mreži ICORN – kot izraz širine in svetovljanske odprtosti Ljubljane v primerjavi z drugimi narodi in kulturami
- vključevanje gostov iz mreže ICORN v kulturno življenje mesta
- v letu 2025 izvesti gostovanje Unescove mreže mest literature
- okrepiti sodelovanje z drugimi mesti literature – vzpostavitev rezidenčnega programa za stripovske ustvarjalce z mestom Angoulême v sodelovanju s Francoskim inštitutom

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovana učinka:

- povečan mednarodni ugled Ljubljane, mesta literature in kulture v najširšem pomenu besede
- sodelovanje z mesti, ki nosijo Unescov naziv kreativnih mest

Kazalniki:

- število izvedenih rezidenc
- vzpostavitev Centra ilustracije
- srečanje Unescove mreže mest literature

8.5.2 Knjižnična dejavnost

Mestna knjižnica Ljubljana je s 34 knjižnicami in 47 postajališči bibliobusa največja splošna knjižnica v Sloveniji ter najbolj omrežena kulturna ustanova v MOL-u. V okviru MKL-ja delujeta dva nacionalna kompetenčna centra: Učni center MKL za stalno strokovno izobraževanje in usposabljanje knjižničarjev in strokovne javnosti, ki je pomemben element kariernega razvoja knjižničarjev, ter Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo kot vodilna strokovna ustanova na področju mladinskega knjižničarstva.

MKL v lokalnem okolju uresničuje kulturno, informacijsko, izobraževalno in družbeno vlogo ter s tem aktivno sooblikuje slovenski knjižnični sistem. Z izvajanjem nalog osrednje območne knjižnice spodbuja sodelovanje med splošnimi knjižnicami v Osrednjeslovenski regiji, prek kompetenčnih centrov pa skrbi za poglobljeno strokovno in učinkovito delovanje ter razvoj splošnih knjižnic na področju stalnega strokovnega izobraževanja in usposabljanja knjižničarjev ter strokovne javnosti, pa tudi strokovnega in raziskovalnega dela na področju mladinskega knjižničarstva in promocije branja.

V skladu s standardi in zakonodajo s področja knjižničarstva ter notranjo organiziranostjo si MKL prizadeva vzdrževati in načrtovati uravnoteženo mrežo krajevnih knjižnic, bibliobusnih postajališč in drugih oblik knjižnične dejavnosti ter tako zagotavljati najboljše možno dostopnost knjižničnih storitev. V skladu s finančnimi možnostmi si bo prizadevala pridobiti nove in dodatne prostore za krajevne

knjižnice v MOL-u in na drugih območjih delovanja knjižnice ter izboljšati pogoje za delovanje. Ključni poudarek bo na zagotovitvi ustrezne lokacije za novo osrednjo knjižnico v središču mesta.

Fizični prostor MKL-ja je in bo tudi v prihodnje sam po sebi ena od njenih ponudb, ki bo omogočala različne kulturne, družbene in izobraževalne priložnosti ter nagovarjala uporabnike k obisku in sodelovanju. Pri oblikovanju knjižničnega prostora bodo izhajali iz štirih vsebinskih sklopov – prostor za učenje, prostor za navdih, prostor za druženje in prostor za ustvarjalnost (kreativnice) – ter upoštevali standarde zelenega arhitekturnega načrtovanja (zelena knjižnica).

MKL pri načrtnem delu z zbirko oblikuje obsežno, pestro in aktualno knjižnično zbirko za prebivalce MOL-a in širšega območja. MKL omogoča tudi dostop do alternativnih formatov knjižničnega gradiva, predvsem v elektronski obliki, ki je dostopno na daljavo. MKL približuje gradivo uporabnikom z nadstandardnimi storitvami (vračanje gradiva kjer koli v knjižnični mreži, naročanje gradiva za prevzem v drugi knjižnici, samostojni prevzem rezerviranega gradiva ipd.) ter razvija dinamične in mobilne oblike umeščanja gradiva po mreži knjižnic, ki odražajo potrebe uporabnikov v lokalnem okolju.

V MKL-ju pripravljajo lastne digitalne vsebine in jih v sodelovanju z drugimi partnerskimi organizacijami objavljajo na skupnih portalih in platformah (spletna stran, Kamra, dLib.si). S ciljno usmerjenimi projekti digitalizacije knjižničnega gradiva omogočajo dostop do digitaliziranih in izvorno digitalnih vsebin tako na daljavo kakor tudi v prostorih knjižnice (uporaba na namenskih terminalih).

Ob že vzpostavljenem Centru za promocijo branja odraslih in pripravi strategije promocije branja želijo poskrbeti za usklajeno spodbujanje bralne kulture in bralne pismenosti za različne ciljne skupine uporabnikov, pri čemer jih vodi skrb za razvoj strokovnih pobud in bralnih projektov za povezovanje akterjev na področju branja in bralne kulture.

Pri sodelovanju z različnimi javnostmi bo MKL poudarjal prednosti, ki jih delovanje knjižnice prinaša okolju. Možnosti za razvoj iščejo tudi v sodelovanju z domačimi in tujimi organizacijami prek vključevanja v partnerstvo in sodelovanje v lokalnih, nacionalnih in mednarodnih projektih. Prav mednarodnemu povezovanju knjižnica posveča posebno pozornost in na tem področju izvaja številne aktivnosti.

Konec leta 2023 smo odprli novo enoto knjižnice v Centru Rog, zaradi česar sta prenehali delovati enoti Nove Poljane in Poljane, v knjižnici Grba pa smo odprli novo čitalnico.

1. cilj: Razvoj in nadgradnja storitev za uporabnike knjižnice

Ukrepi:

- spodbujanje bralne kulture in bralne pismenosti
- oblikovanje programov vseživljenjskega izobraževanja
- razvoj in uvajanje digitalnih vsebin in e-storitev (uporaba orodij umetne inteligence za nadgradnjo uporabniške izkušnje)
- zagotovitev ustrezne tehnološke, omrežne in digitalne infrastrukture za potrebe izobraževanja, raziskovanja in kulture
- vključevanje ranljivih skupin
- izgradnja strateških partnerstev z drugimi knjižnicami ter kulturnimi in izobraževalnimi ustanovami pri zagotavljanju nadgrajenih storitev

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinki:

Cilj in ukrepi upoštevajo osnovno poslanstvo MKL-ja ter ga nadgrajujejo v skladu z usmeritvami lokalnega okolja in globalnim spreminjanjem načina življenja, zaradi česar je drugačno tudi dojetje knjižnice in njene uporabe. Dostopnost e-storitev knjižnice 24 ur na dan, vse dni v tednu, z oddaljenim dostopom, oblikovanje spletnih storitev in razvoj digitalne knjižnice s poudarkom na zagotavljanju novih e-vsebin za uporabnike ter s tem aktualnih informacij in vsebin za vsakdanje življenje prebivalcev (nadgradnja spletne strani z namenskimi podstranmi, uvedba personaliziranih storitev na spletni strani knjižnice, razvoj Multimedijskega centra MKL in širšega koncepta pametne knjižnice).

Kazalniki:

- delež članov knjižnice med prebivalci MOL-a
- obisk prireditelj in izobraževanj
- število projektov v sodelovanju s kulturnimi, izobraževalnimi in drugimi partnerji
- število e-vsebin in e-storitev
- število udeležencev izobraževanj (v fizični in virtualni obliki)
- zadovoljstvo uporabnikov (anketa)

2. cilj: Razvoj knjižnične mreže

Ukrepi:

- priprava strateško-razvojnega dokumenta o stanju in izhodiščih nadaljnjega razvoja mreže knjižnic v MOL-u, priprava idejnih rešitev za območja s slabšo pokritostjo s knjižnično dejavnostjo
- prenova obstoječih in vzpostavitev novih knjižnic MKL-ja (v obdobju 2024–2027 bodo glede na proračunske možnosti MOL-a prednostno obravnavane naslednje knjižnice: izgradnja nove Knjižnice Brdo in Knjižnice Šmartno, ureditev ustreznih prostorskih pogojev Knjižnice Črnuče, Knjižnice Glinškova ploščad, Knjižnice Fužine, Knjižnice Rudnik in Knjižnice Jožeta Mazovca)
- ureditev statusa amaterskih knjižnic in njihova postopna profesionalizacija v skladu s Pravilnikom o pogojih za izvajanje knjižnične javne službe, sprejetim leta 2023

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinki:

Pri načrtovanju sprememb v mreži MKL izhaja iz predpostavke, da bo nova mreža kot celota delovala bolje od obstoječe. Dobro organizirana, vodena in strateško načrtovana knjižnična mreža je temelj za uspešnost splošne knjižnice v njenem lokalnem okolju.

Kazalniki:

- članstvo/obisk v prenovljenih knjižnicah
- število knjižnic, ki jih povprečno obiše član MKL-ja
- število obiskov knjižnice na prebivalca
- delež včlanjenega prebivalstva

3. cilj: Storitve za čim lažji dostop do knjižničnega gradiva (paketniki, vračanje gradiva), neformalno izobraževanje

Ukrepi:

- naročilo gradiva na izbrano lokacijo (knjižnica, dom, služba)
- zagotovitev tehnoloških in drugih rešitev za samostojno uporabo knjižnice (vračalniki gradiva, širitev mreže paketnikov MKL)
- vsebinsko profiliranje in sistematična evalvacija knjižnične zbirke ter njenega upravljanja
- razvoj novih oblik organiziranja knjižničnih zbirk
- spodbujanje bralne kulture in bralne pismenosti

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinki:

Zagotavljanje enakopravne dostopnosti vseh enot knjižnice, knjižničnih storitev in informacijskih virov, izboljšanje knjižničnih storitev in ustvarjanje pozitivne uporabniške izkušnje za vse prebivalce, tudi z novimi in prilagojenimi oblikami (razvoj storitve naročanja in prevzema gradiva v drugi/izbrani knjižnici v širši mreži MKL-ja ali po pošti, samostojni prevzem naročenega in rezerviranega gradiva, prevzem v paketnikih, vračilo gradiva v času zaprtih knjižnic, tematski sklopi prireditev in izobraževanj, delovanje kreativnic, ponudba med počitnicami). MKL bo v tem strateškem obdobju preučil možnosti, da uporabnikom poleg standardnih zbirk (temeljna zbirka, posebne zbirke, domoznanska zbirka, premična zbirka) ponudi tudi nove, uporabniško prilagojene zbirke (repozitarna zbirka, skupna zbirka, mobilna zbirka oz. *floating collection* ipd.).

Kazalnika:

- izposoja knjižničnega gradiva
- delež članov knjižnice med prebivalci MOL-a

4. cilj: Nova lokacija osrednje knjižnice v središču mesta

Ker je Knjižnica Otona Župančiča, ki sedaj domuje na Kersnikovi 2, v prostorih, ki niso v celoti v lasti MOL-a, preverjamo možnosti za novo primerno lokacijo.

Ukrep:

- priprava programskih, vsebinskih, finančnih in arhitekturnih izhodišč za iskanje ustrezne lokacije ter izgradnjo nove osrednje knjižnice ali morebitno selitev v drugo stavbo

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinek:

Na novi lokaciji v središču mesta bi MKL pridobil osrednjo enoto knjižnice.

Kazalniki:

- povečanje članstva in obiska v mreži knjižnic MKL-ja
- število knjižnic, ki jih povprečno obiše član MKL-ja
- število obiskov knjižnice na prebivalca
- delež včlanjenega prebivalstva

8.6 Film

MOL uresničuje javni interes na področju filma prek javnega zavoda Kinodvor (v nadaljnjem besedilu: Kinodvor), ki kot mestni kino deluje na področju prikazovanja zahtevnejše in kakovostne filmske produkcije. S svojim delovanjem omogoča kontinuirano dostopnost tovrstne produkcije. Temeljni program sestavljajo redni filmski program, program za mlada občinstva s filmsko vzgojo in festivalski program. Pomembna spremljevalna dejavnost prikazovanja filmov v Kinodvoru je filmska in kulturna vzgoja, zato zavod ohranja poseben poudarek na izvajanju pedagoških programov, programov promocije, strokovnih debat in publikacij ter izobraževalnih programov, ki se nanašajo na področje avdiovizualne kulture. Kinodvor v sodelovanju s številnimi partnerji zagotavlja tudi razvoj filmske kulture v mestu, kot festivalsko prizorišče pa omogoča spoznavanje in promocijo različnih filmskih zvrsti in vsebin.

Po pandemiji so se obiskovalci v celoti vrnil v Kinodvor, ki ga je v letu 2023 obiskalo 125.913 obiskovalcev, kar ponovno izpričuje potrebo po novem prostoru, ki bo omogočil nadaljnji razvoj njihovih aktivnosti. Izgradnja minipleksa mestnega kina v podhodu Ajdovščina ostaja poglavitni cilj na področju razvoja filmske kulture.

1. cilj: Zagotoviti dostopnost do kakovostne filmske produkcije in filmske vzgoje za vse ciljne skupine prebivalstva v mestnem središču

Ukrepa:

- nadaljevati programsko politiko Kinodvora, razvijati programe filmske vzgoje za vse generacije in inovativne pristope k privabljanju novih občinstev tudi zunaj matične kinodvorane
- izgradnja in otvoritev minipleksa mestnega kina v podhodu Ajdovščina v središču mesta leta 2027

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovana učinka:

- zagotavljanje kakovosti in raznolikosti filmske ponudbe, in sicer tako filmov v redni distribuciji kot filmskih festivalov in drugih kulturnih dogodkov ter pestrih spremljevalnih programov v sodelovanju z drugimi javnimi zavodi, nevladnimi organizacijami in drugimi partnerji
- kontinuiran program filmske vzgoje za vse generacije

Kazalniki:

- število projekcij in dogodkov
- število obiskovalcev
- število udeležencev programov filmske vzgoje

2. cilj: Utrjevati podobo Ljubljane kot filmu prijaznega mesta

Slovenija in tudi Ljubljana postajata vse zanimivejša destinacija za filmske ekipe, zato je Kinodvor v sodelovanju z Oddelkom za kulturo izdal brošuro *Ljubljana – filmsko mesto*, s katero Ljubljano predstavlja tujim producentom in oglaševalcem. Oddelek za kulturo je prevzel koordinacijsko vlogo pri izdaji dovoljenj za snemanje in s tem olajšal pridobivanje dovoljenj vsem, ki želijo posneti film na območju MOL-a, pomaga pa tudi pri iskanju in zagotavljanju začasnih prostorov, ki jih potrebujejo pri snemanju.

Narava filmske produkcije vključuje veliko sodelujočih in pomembno pripomore tudi k mednarodni mobilnosti umetnikov, zato bi bilo smotrno zagotoviti rezidenčni program na področju filmske umetnosti.

Ukrepi:

- v sodelovanju z javnim zavodom Center Rog vzpostaviti rezidenčni program za ustvarjalce na področju filma
- v sodelovanju s Slovenskim filmskim centrom, javno agencijo Republike Slovenije, zavodom Turizem Ljubljana in slovenskimi filmskimi ustvarjalci vzpostaviti učinkovit sistem obveščanja in promocije Ljubljane kot filmske destinacije za končne uporabnike – filmske producente
- do leta 2026 zasnovati sistem podpore razvoju filmskih projektov slovenskih ustvarjalcev, ki se vsebinsko ali lokacijsko povezujejo z Ljubljano

Pričakovana učinka:

- povečano število filmskih projektov v Ljubljani in okolici
- gostovanje uglednih filmskih ustvarjalcev

Kazalnika:

- število izvedenih rezidenc in projektov
- število projektov, podprtih z javnim razpisom

Pojasnilo:

Slovenski filmski center s trženjem filmskih lokacij izvaja dejavnosti filmske komisije, ki je namenjena promociji Slovenije kot filmske lokacije. Tujim producentom in režiserjem zagotavlja podporo z informacijami, iskanjem primernih lokacij za snemanja ter pri navezovanju stikov s slovenskimi podjetji in posamezniki. V povezavi s Slovenskim filmskim centrom, Turizmom Ljubljana in slovenskimi filmskimi ustvarjalci bi z aktivno promocijo mesta in filmskih lokacij povečali število filmskih projektov v mestu ter zasnovali sistem filmskih rezidenc in podpore projektom slovenskih ustvarjalcev, ki se povezujejo z Ljubljano.

8.7 Podporni programi v kulturi

Področje podpornih programov v kulturi smo kot posebno razpisno področje uvedli leta 2013, Ministrstvo za kulturo pa je prvi razpis za sofinanciranje projektov krepitev podpornega okolja v kulturi objavilo leta 2023. Podpora tistim nevladnim organizacijam v kulturi, ki s svojimi programskimi aktivnostmi podpirajo druge nevladne organizacije in samozaposlene v kulturi, je pomembna predvsem zaradi profesionalizacije dela v kulturi in krepitev usposobljenosti civilnodružbenih akterjev. Zlasti samozaposleni in manjše nevladne organizacije za svoje delovanje potrebujejo podporne vsebine, ki jim jih praviloma brezplačno omogočajo specializirane organizacije. Pri tem gre za raznolike vsebine: od zagovorništva, svetovanja, izobraževanja in posredovanja informacij o EU razpisih do praktičnih nasvetov za samozaposlene v kulturi s področja vodenja poslovnih dejavnosti. Poleg tega v okviru podpornih programov podpiramo nekatere manjše nevladne organizacije, ki pokrivajo nišna področja ter s svojimi teoretskimi in kritiško-refleksivnimi programi pomembno pripomorejo k raznolikosti kulturnega življenja v MOL-u. S številom nevladnih organizacij in samozaposlenih v kulturi se povečuje tudi potreba po krepitev podpornega okolja. MOL je v okviru programskega razpisa v obdobju 2020–2023 sofinanciral javne kulturne programe sedmih NVO-jev s področja podpornih programov v kulturi, v programskem obdobju 2024–2027 pa bo sofinanciral osem podpornih programov NVO-jev.

Cilj: Krepitev podpornega okolja v kulturi

Ukrepi:

- zagotoviti stabilne finančne pogoje za izvajalce štiriletnih podpornih programov
- povečati število sofinanciranih programov
- podpora programom, ki spodbujajo povezovanje in mreženje civilnodružbenih akterjev znotraj Ljubljanske urbane regije

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinki:

- izboljšani finančni pogoji za delovanje izvajalcev podpornih programov ter posledično krepitev njihove usposobljenosti in poklicnih kompetenc
- boljša informacijska, izobraževalna, svetovalna in druga podpora izvajalcem kulturnih programov in projektov, ki delujejo na različnih umetniških področjih
- tesnejše sodelovanje nevladnih organizacij in samozaposlenih v kulturi pri pripravi in izvedbi skupnih projektov znotraj Ljubljanske urbane regije

Kazalniki:

- obseg sredstev MOL-a za štiriletne podporne programe v kulturi
- število sofinanciranih programskih izvajalcev
- število projektov regionalnega sodelovanja, ki se izvajajo ob podpori organizacij s področja podpornih programov

8.8 Transdisciplinarni kulturni programi

Nevladne organizacije na področju kulture izvajajo programe, pri katerih so programske enote med seboj tako vsebinsko in produkcijsko povezane, da ni možna njihova delitev po tradicionalnih področjih: uprizoritvene, glasbene, vizualne, intermedijske ali druge umetnosti. Programi so rezultat različnih umetniških form in praks ter jih ni smiselno deliti zgolj iz administrativnega razloga razvrščanja po tradicionalnih razpisnih področjih. MOL je v programskem obdobju 2020–2023 podprl programe štirih NVO-jev s področja transdisciplinarnih kulturnih programov, v programskem obdobju 2024–2027 pa bo sofinanciral sedem transdisciplinarnih programov NVO-jev.

Cilj: Spodbuditi delovanje poklicnih NVO-jev s področja kulture, ki izvajajo transdisciplinarne kulturne programe in presegajo tradicionalne delitve med umetniškimi dejavnostmi

Ukrep:

- ohranitev podpore transdisciplinarnim kulturnim programom v okviru javnega razpisa za izbor javnih kulturnih programov, ki jih bo v obdobju 2024–2027 sofinanciral MOL

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinki:

- več javnih kulturnih programov poklicnih NVO-jev s področja kulture, ki so preplet različnih umetniških form in praks

Kazalnika:

- število sofinanciranih izvajalcev transdisciplinarnih kulturnih programov iz proračuna MOL-a
- prepoznavnost transdisciplinarnih kulturnih programov v okviru kulturne ponudbe

9. Župančičeve nagrade

Župančičeva nagrada je priznanje MOL-a za izjemne stvaritve na področju umetnosti in kulture, ki trajno bogatijo kulturno zakladnico slovenskega glavnega mesta in s svojo vrhunskostjo odmevajo tudi v širšem nacionalnem in mednarodnem prostoru. Nagrada je poimenovana po Otonu Župančiču (23. 1. 1878–11. 6. 1949), ki je s svojim pesniškim delom postavil temelje slovenski moderni poeziji, s svojimi izvirnimi in prevedenimi dramskimi deli, dramaturškim in umetniškim vodenjem osrednjega nacionalnega gledališča pa temelje slovenski gledališki umetnosti in kultivirani odrski slovenščini.

Župančičeve nagrade namenjamo ustvarjalcem z območja MOL-a za življenjsko delo (ena nagrada) in za stvaritve, ki so bile javnosti predstavljene v preteklih dveh letih pred podelitvijo (tri nagrade). Merila za nagrajevanje so zapisana v Odloku o priznanjih MOL.

Cilj: Promocija in povečanje zanimanja za vrhunske umetniške stvaritve in umetnike

Ukrepa:

- vsakoletna objava razpisa in podelitev nagrad ob najširši promociji prejemnikov nagrad
- ohranitev podpore

Čas izvedbe: vsako leto ob 11. juniju, na dan smrti Otona Župančiča

Pričakovana učinka:

- povečanje dostopnosti vrhunskih kulturnih dogodkov
- večja promocija nagrad, nagrajencev in njihovega ustvarjanja v medijih

Kazalnika:

- število objav v medijih
- prepoznavnost Župančičevih nagrajencev in njihovega opusa

10. Javni zavodi s področja kulture

Cilj: Krepiti stabilne finančne, infrastrukturne in produkcijske razmere za delovanje javnih zavodov na področju kulture, ki jih je ustanovil MOL, s programskim poudarkom na krepitvi mednarodne prepoznavnosti Ljubljane kot kulturne prestolnice

Tudi v obdobju 2024–2027 bomo spremljali poslovanje javnih zavodov na podlagi naslednjih podatkov:

- število zaposlenih,
- obseg programa,
- število obiskovalcev,
- število obiskovalcev spletne strani,
- število dogodkov,
- sredstva sponzorjev/donatorjev,
- prihodki,
- odhodki,
- delež lastnih prihodkov,

- število koprodukcij z drugimi javnimi zavodi,
- število koprodukcij z NVO-ji s področja kulture,
- število tujih koprodukcij,
- število kulturnoturističnih dogodkov.

Izhodišče za spremljanje poslovanja javnih zavodov so njihovi podatki o poslovanju iz leta 2023.

11. Profesionalne nevladne organizacije s področja kulture

Cilj: Ohraniti stabilne finančne in druge razmere za delovanje profesionalnih NVO-jev s področja kulture, ki bodo izvajali javne kulturne programe v obdobju 2024–2027, ob proračunski podpori MOL-a

Za profesionalne nevladne organizacije, ki bodo izbrane na podlagi Javnega razpisa za izbor javnih kulturnih programov, ki jih bo od 2024 do 2027 sofinanciral MOL, bomo spremljali:

- število zaposlenih,
- obseg programa,
- število obiskovalcev,
- število obiskovalcev spletne strani,
- število dogodkov,
- prihodke:
 - od tega:
 - sredstva iz državnega proračuna,
 - sredstva iz proračuna MOL-a,
 - sredstva EU-ja,
- število obiskovalcev,
- delež lastnih prihodkov,
- odhodke,
- število koprodukcij z javnimi zavodi,
- število koprodukcij z drugimi NVO-ji s področja kulture,
- število mednarodnih sodelovanj (tuje koprodukcije, gostovanja ipd.).

Izhodišče za spremljanje uspešnosti programskega in poslovnega delovanja bodo letna poročila izvajalcev javnih kulturnih programov in neposredno spremljanje programa na terenu (kar bo izvajal skrbnik pogodbe o sofinanciranju na Oddelku za kulturo).

12. Ljubiteljske kulturne dejavnosti

Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti (v nadaljnjem besedilu: JSKD) je bil ustanovljen za izvajanje nacionalnega programa za kulturo, ki pokriva ljubiteljske kulturne dejavnosti. Od leta 1996 skrbi za razvoj ljubiteljskih kulturnih dejavnosti. Je nosilec razvoja, izvedbe in spremljanja nacionalnega kulturnega programa za ljubiteljsko kulturno dejavnost. JSKD skrbi za množičnost in kakovost ljubiteljske kulture, prireditvenih dogodkov, izobraževalnih vsebin in razvoj posebnih projektov na področju ljubiteljstva. Zagotavlja in usmerja strokovno organizacijsko podporo ljubiteljskim kulturnim društvom, zvezam, skupinam in posameznikom.

JSKD-jeva Območna izpostava Ljubljana (v nadaljnjem besedilu: JSKD, OI Ljubljana) je bila ustanovljena leta 2006. MOL zagotavlja stabilne finančne pogoje ter s tem strokovno in organizacijsko podporo akterjem ljubiteljske kulture, tako da vsem zainteresiranim meščanom omogoča aktivno

udejstvovanje na različnih področjih ljubiteljske kulture.² JSKD, OI Ljubljana, letno izvaja javni programski razpis za izbor kulturnih programov na področju ljubiteljskih kulturnih dejavnosti na območju MOL-a ter vsake tri leta izvede javni razpis za izbor javnih kulturnih programov na področju uprizoritvenih ljubiteljskih kulturnih dejavnosti na območju MOL-a. V obdobju 2010–2023 je bil sofinanciran program Šentjakobskega gledališča Ljubljana.

Iz podatkovne baze je razvidno, da je bilo v letu 2023 na območju MOL-a registriranih 536 kulturnih društev. S sofinanciranjem JSKD-ja, OI Ljubljana, v obdobju 2020–2023 je MOL tako zagotovil sofinanciranje delovanja več kot 110 kulturnih skupin, ki delujejo znotraj 89 kulturnih društev, v katera je vključenih več kot 5.000 posameznikov. V obvezni program so vključene tudi kulturne skupine, ki niso registrirane kot kulturna društva in večinoma delujejo znotraj vzgojno-izobraževalnih ustanov (otroški in mladinski pevski zbori, gledališke in dramske skupine, folklorne in plesne skupine, likovni ustvarjalci ...) ter so aktivne na ljubljanskih osnovnih in srednjih šolah ter v dijaških domovih. V obvezni program JSKD-ja, OI Ljubljana, je tako vključenih več kot 5.000 ljubiteljskih ustvarjalcev, za katere je ustvarjanje pomemben del vsakdanjega življenja.

Obvezni program JSKD-ja, OI Ljubljana, vključuje med drugim pregledna srečanja in izobraževanja, ki se izvajajo v piramidni obliki, z vmesnimi selektivnimi izbori. Glede na kakovost produkcije izvajalci pridobijo raven delovanja glede na kakovost programa (območna, regijska ali najvišja državna raven delovanja). Poleg t. i. piramidalnega (seleksijskega) izvajanja obveznega programa se oblikuje tudi nova programska shema za opolnomočenje izvajalcev območnih programov, ki bo akterjem ljubiteljske kulture zagotovil še več možnosti za aktivno udejstvovanje. Ljubiteljska kulturna dejavnost namreč pomembno vpliva na kakovost življenja ljudi in njihovega zdravja. JSKD, OI Ljubljana, bo v prihajajočih letih razvijal specifične projekte in programske smernice, ki bodo izpostavljali gradnjo mikroskupnosti, socialno integracijo in izboljšanje kakovosti življenja ter zdravja ljudi z aktivnostmi v okviru ljubiteljske kulture.

1. cilj: Ohranjanje stabilnih razmer za uspešno delovanje deležnikov na področju ljubiteljske kulture v MOL-u

Ukrepa:

- v sodelovanju s četrtimi skupnostmi povečati število posameznikov, ki so vključeni v ljubiteljske kulturne dejavnosti
- v sodelovanju s četrtimi skupnostmi povečati uporabo prostorov za vadbo in izvedbo programov ljubiteljskih kulturnih društev in skupin

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovana učinka:

- postopno povečanje števila posameznikov, ki so aktivno vključeni v ljubiteljske kulturne dejavnosti
- pridobitev dodatnih prostorov v četrtih skupnostih MOL-a, ki jih souporablajo ljubiteljska kulturna društva

Kazalnika:

- število posameznikov, ki so aktivno vključeni v delovanje kulturnih društev in skupin

² Pravna podlaga za sofinanciranje JSKD-ja, Območna izpostava Ljubljana, iz proračuna MOL-a sta 4. in 13. člen Zakona o javnem skladu Republike Slovenije za kulturne dejavnosti (Ur. l. RS, št. 29/10).

- število prostorov četrtnih skupnosti, ki jih souporabljajo ljubiteljska kulturna društva

2. cilj: Razvoj novih programov, ki pripomorejo k opolnomočenju in večji prepoznavnosti ljubiteljskih kulturnih društev

Ukrepi:

- aktivna vključitev zainteresiranih občanov tako v državne programe kot v programe MOL-a, ki spodbujajo ustvarjalnost in domišljijo ter bogatijo aktivno preživljanje prostega časa (Berimo skupaj, Odrpta branja, Mesto bere ipd.)
- oblikovanje novih projektov promocijskega značaja, da bi se spodbudilo širše in spontano vključevanje občanov v obstoječe programe kulturnih društev (ulični nastopi ljubljanskih pevskih zborov, Advent v Ljubljani, Po Prešernovih stopinjah, Mednarodni dan glasbe ipd.)
- vključitev čim večjega števila kulturnih društev v izvedbo mednarodnega projekta na področju plesne ustvarjalnosti – Mednarodna konferenca *Dance and the Child International 2024*

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinki:

- večja raznolikost in dostopnost kulturnih programov
- večje zanimanje občanov za aktivno vključevanje v delovanje kulturnih društev
- širitev in razvoj novega občinstva
- seznanitev z novimi pristopi na področju plesne umetnosti in izobraževanja z gibom

Kazalniki:

- število pripadnikov ranljivih skupin, ki so aktivno vključeni v delovanje kulturnih društev
- število občanov, ki so vključeni v programe, ki spodbujajo ustvarjalnost in domišljijo ter bogatijo aktivno preživljanje prostega časa
- število projektov, namenjenih večji prepoznavnosti programov kulturnih društev
- število predstavnikov kulturnih društev, ki bodo vključeni v izvedbo konference *Dance and the Child International 2024*

3. cilj: Priprava in razvoj novih programskih smernic, vsebin in pilotnih projektov, ki bodo z ljubiteljskimi kulturnimi aktivnostmi podprli gradnjo mikroskupnosti, povečevali družbeno vključenost ter zviševali kakovost življenja in zdravja deležnikov

Ukrepi:

- ugotavljanje morebitnih partnerjev in organizacij za sodelovanje na področju medsektorskega povezovanja
- senzibilizacija deležnikov za sodelovanje na področju priprave in razvoja novih programskih smernic in projektov
- oblikovanje novih kulturnih vsebin za krepitev družbene kohezije in večje vključenosti vseh pripadnikov, posebej pripadnikov ranljivih skupin v družbeno življenje prek kulture
- medgeneracijski prenos znanj in veščin

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinki:

- izvedba širokega dialoga z deležniki tako znotraj polja ljubiteljske kulture kot zunaj njega
- izvedba pilotnih projektov s tovrstno vsebino

- povečano število ljubiteljskih kulturnih ustvarjalcev iz ranljivih skupin
- izvedba delavnic in mentorstva med različnimi generacijskimi skupinami
- izobraževanje mentorjev

Kazalniki:

- izobraževanje mentorjev vsaj enkrat na leto
- vsako leto vsaj ena delavnica za medgeneracijski prenos znanja in veščin
- povečevanje števila udeležencev na izobraževanjih

Pojasnilo:

Področje ljubiteljske kulturne dejavnosti od vzpostavitve Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti temelji na t. i. piramidnem sistemu. Ta model spodbuja kakovostno kulturno produkcijo, medtem ko je kreativno kulturno ustvarjanje z namenom zviševanja kakovosti življenja ljudi v ozadju. S spremembo paradigmatiskih usmeritev delovanja JSKD-ja se odpira vrsta novih možnosti, s katerimi bi ljubiteljsko kulturno delovanje lahko ključno pripomoglo h kakovosti življenja in zdravja ljudi, gradnji mikroskupnosti in povečevanju družbene kohezije. Ker gre za sistemsko povsem drugačen pristop, je proces razvoja in implementacije še razmeroma težko določljiv, temu primerno pa so prilagojeni pričakovani učinki in kazalniki.

13. Varstvo kulturne dediščine

Kulturna dediščina je ključnega pomena za zaščito naše zavesti o tem, kdo smo. Predstavlja neizpodbitno povezavo s preteklostjo – z določenimi družbenimi vrednotami, verovanji, običaji, znanji in tradicijo, kar nam omogoča, da se poistovetimo z drugimi ter poglobimo občutek enotnosti in pripadnosti. Dediščina utrjuje našo identiteto, saj ustvarja celovit okvir za ohranjanje naše zapuščine, vključno s kulturnimi spomeniki, stavbami, znamenitostmi in izročili, ki imajo kulturni pomen in zgodovinsko vrednost. Kultura in njena dediščina odražata in oblikujeta vrednote in prepričanja ter s tem opredeljujeta našo nacionalno identiteto. Pomembno je, da ohranjamo svojo kulturno dediščino, saj s tem ohranjamo svojo celovitost.

Kulturna dediščina se deli na materialno (premično in nepremično) ter nesnovno dediščino. Zakon o varstvu kulturne dediščine (v nadaljnjem besedilu: ZVKD-1)³ določa načine varstva kulturne dediščine ter pristojnosti pri njenem varstvu z namenom, da se omogoči celostno ohranjanje dediščine.

Javna korist varstva dediščine obsega:

- prepoznavanje dediščine, njenih vrednot in vrednosti, njeno dokumentiranje, preučevanje in interpretiranje;
- ohranitev dediščine in preprečevanje škodljivih vplivov nanjo;
- omogočanje dostopa do dediščine ali do informacij o njej vsakomur, še posebej mladim, starejšim ter senzorno, gibalno in kako drugače oviranim;
- predstavljanje dediščine javnosti in razvijanje zavesti o njenih vrednotah;
- vključevanje vedenja o dediščini v vzgojo, izobraževanje in usposabljanje;
- celostno ohranjanje dediščine;
- spodbujanje kulturne raznolikosti s spoštovanjem različnosti dediščine in njenih interpretacij;
- sodelovanje javnosti v zadevah varstva kulturne dediščine.

³ Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12, 111/13, 32/16, 21/18 – ZNOrg in 78/23 – ZUNPEOVE; v nadaljnjem besedilu: ZVKD-1.

MOL uresničuje javno korist varstva tako, da organizira in podpira dejavnosti in ravnanja iz prejšnjega odstavka ter izvaja ukrepe na podlagi ZVKD-1.

V skladu z 21. členom Zakona o lokalni samoupravi⁴ spada varstvo kulturne dediščine med naloge MOL-a. Varstvo zajema upravljanje premoženja in skrb za kulturno dediščino na svojem območju v skladu z zakonodajo.

Pri izvajanju nalog varstva kulturne dediščine MOL sodeluje z Zavodom za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območno enoto Ljubljana, ki je strokovno pristojna na območju MOL-a. V MOL-u je 428 enot kulturne dediščine, ki imajo status kulturnega spomenika lokalnega ali državnega pomena.

Za MOL je izjemnega pomena Plečnikova dediščina, ki ima status kulturnega spomenika državnega pomena (Odlok o razglasitvi del arhitekta Jožeta Plečnika v Ljubljani za kulturne spomenike državnega pomena).⁵

Varstvo premične dediščine v MOL-u je zagotovljeno prek javnih zavodov MGML, MGLC in Lutkovnega muzeja, ki deluje kot enota v okviru javnega zavoda Lutkovno gledališče Ljubljana.

MOL na podlagi ZVKD-1 in Statuta Mestne občine Ljubljana (Uradni list RS, št. 31/21 – uradno prečiščeno besedilo) skrbi za revitalizacijo arhitekture v območjih naselbinske dediščine, in sicer tako, da v projektu Ljubljana moje mesto, ki ga izvaja Oddelek za urejanje prostora MU MOL, zasebnim lastnikom sofinancira obnovo stavbnih lupin in tako spomeniško pomembne stavbe ščititi pred nadaljnjim propadanjem.

1. cilj: Varovanje in spodbujanje trajnostne rabe kulturne dediščine v MOL-u

Cilj se nanaša na obnovo in revitalizacijo kulturne dediščine z novimi vsebinami, ki so pomembne za razvoj kulturne dejavnosti v MOL-u in kakovost življenja prebivalcev MOL-a.

Mednarodni grafični likovni center (Grad Tivoli)

Grad Tivoli je najstarejši objekt na območju današnjega Tivolskega parka in ima bogato zgodovino, ki sega vse do 13. stoletja. Gre za nekdanji primestni dvorec, ki je v stoletjih postal del mestnega parka, danes pa je del samega središča mesta. Arhitektura zunanjsčine gradu kaže čas 19. stoletja, v notranjščini so vidne sestavine iz baročnega časa, ki se spajajo s sestavinami in arhitekturno členitvijo 19. stoletja. Visokega estetskega pomena je ohranjeno zgodovinsko stavbno pohištvo.

S postopno obnovo Gradu Tivoli, ki že poteka, bo objekt, v katerem deluje MGLC, postal dostopen, prijazen, sodoben, mednarodno pomemben muzej grafične umetnosti sedanjosti in prihodnosti ter živahen kulturno-izobraževalni center. S prenovo smo izboljšali prepoznavnost muzeja in posodobili njegovo delovanje.

Ukrepi:

- dokončanje obnove pritličja (prostori grafične delavnice, prostori lokala)
- prenova mansarde za vzpostavitev pisarn
- prenova strehe
- prenova fasadnega plašča in stavbnega pohištva

⁴ Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08, 79/09, 51/10, 40/12 – ZUJF, 14/15 – ZUUJFO, 11/18 – ZSPDSL-1, 30/18, 61/20 – ZIUZEOP-A in 80/20 – ZIUOOPE.

⁵ Uradni list RS, št. 51/09, 88/14, 19/16, 76/17, 17/18 in 74/21.

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinek:

S predlaganimi ukrepi se bo zaradi novih površin v mansardi povečala uporabna površina objekta na 1.990 m². MGLC bo pridobil večje razstavne prostore, kar bo omogočilo postavitve stalne razstave. S prenovno pročelja bomo zagotovili tudi energijsko učinkovitost in vodotesnost objekta.

Kazalniki:

- število obiskovalcev
- število izvedenih razstav
- število vodstev po razstavah

Mestna galerija Ljubljana (Javni zavod Muzej in galerije mesta Ljubljana)

Ukrep:

- obnova Mestne galerije Ljubljana za vzpostavitev sodobnih predstavitvenih prostorov za izvedbo projektov s področja vizualnih umetnosti

Čas izvedbe: 2025–2027

Pričakovani učinki:

Predlagani ukrep bo zagotovil izboljšanje pogojev za izvedbo projektov in razstav s področja vizualnih umetnosti, saj lokacija galerije v središču starega mestnega jedra predstavlja temeljno infrastrukturo za izvedbo takih projektov. Vizija Mestne galerije Ljubljana je usmerjena predvsem v predstavitev domače in tuje produkcije, ki je druge podobne ustanove v Ljubljani ne pokrivajo, predvsem s področja slikarstva in male plastike ter drugih zvrsti, ki so v našem prostoru zapostavljene. Osredotočeni bodo na predstavitve opusov posameznih umetnikov in umetniških smeri iz preteklosti ter tekoče produkcije. Program Mestne galerije Ljubljana bo komplementarno dopolnjeval program Cukrarne in bo lahko gostil tudi predstavitve projektov iz bogatih likovnih zbirk MGML-ja.

Kazalniki:

- število izvedenih razstav in dogodkov
- število vodstev po razstavah
- število obiskovalcev

Pojasnilo:

Stavba Mestne galerije Ljubljana je zadnje prenovitvene posege doživela v šestdesetih letih prejšnjega stoletja in nujno potrebuje osnovno infrastrukturno osvežitev, pa tudi statično sanacijo, saj je trenutno v zelo slabem stanju. Objekt prav tako potrebuje dvigalo za osebe s posebnimi potrebami, prenovno stavbne opreme (oken, vrat) ter ustrezno prenovno elektrifikacije in varnostnih mehanizmov.

Palača Cukrarna (Javni zavod Mladi zmaji)

Ukrep:

- celostna prenova objekta nekdanjega bivalnega dela Cukrarne z namenom vzpostavitve Centra mladih Ljubljana v Palači Cukrarna

Čas izvedbe: 2024–2025

Pričakovani učinek:

S prenovno objekta bomo revitalizirali celotno območje Poljanskega nasipa in mu z odprtjem mladinskega centra vdahnili novo vsebino. Prenova v določenem delu ohranja zgodovinski spomin na območje, v večjem delu pa vnaša nove in sodobne vsebine, pomembne za kulturni razvoj in dostopnost kulturnih dobrin v mestu. S Centrom mladih Ljubljana smo tako vzpostavili prostor kakovostnega druženja in socializacije mladih.

Kazalniki:

- obisk kulturnih prireditev
- število aktivnosti in programov
- število obiskovalcev

Pojasnilo:

Palača Cukrarna je bila statično sanirana v času izgradnje cestne povezave med Roško in Njegoševo cesto. Do začetka prenove se uporablja za občasne razstave in umetniške intervencije. Po prenovi bo prostore upravljal Javni zavod Mladi zmaji – Center za kakovostno preživljanje prostega časa mladih. Namen prenove in revitalizacije objekta Palače Cukrarna je oblikovati novo vsebino, ki v določenem delu ohranja zgodovinski spomin na območje, v večjem delu pa vnaša nove in sodobne vsebine, pomembne za kulturni razvoj in dostopnost kulturnih dobrin v MOL-u. Zasnovana bo kot živo prizorišče dogajanja v družbi in prostor druženja različnih ustvarjalcev, prežeta s programi mladinskega sektorja.

Ljubljanski grad

Po obsežni prenovi v preteklih letih na Ljubljanskem gradu ostajajo nedokončani še nekateri projekti: sanacija vstopnega mostu in oživitev obrambnega jarka, Bastija, parkirna hiša, tunelski rovi poleg spodnje postaje tirne vzpenjače, Šance, dvigalo na razgledni stolp.

Ukrepi:

- sanacija vstopnega mostu in oživitev obrambnega jarka
- dokončna ureditev Bastije
- ureditev tunelskih rovov poleg spodnje postaje tirne vzpenjače
- Šance (odstranitev telekomunikacijske infrastrukture in revitalizacija Šanc, širitev dejavnosti javnega zavoda Ljubljanski grad na celoten kompleks Grajskega griča)
- dvigalo na Razgledni stolp (dostop za gibalno ovirane)
- revitalizacija Grajske planote kot območja za pešce z umikom mirujočega prometa v parkirno hišo in ustrezno predstavitvijo Plečnikove zamisli povezave Ljubljanskega gradu in Šanc
- priprava investicijske in projektne dokumentacije ter pridobitev gradbenega dovoljenja z vsemi potrebnimi soglasji za drugo kabino tirne vzpenjače z izogibalnim tirom

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinek:

Z izvedenimi projekti obnove bo Ljubljanski grad kot ena najbolj obiskanih turističnih točk Slovenije dobil urejeno infrastrukturo ter dodatne površine za predstavitev vsebin, informiranje obiskovalcev in dostop za gibalno ovirane in starejše osebe.

Križanke (Javni zavod Festival Ljubljana)

Križanke imajo status kulturnega spomenika državnega pomena (Odlok o razglasitvi Samostana Križanke v Ljubljani za kulturni spomenik državnega pomena).⁶ Pred izdelavo dokumentacije za obnovo je treba izdelati konservatorski načrt obnove.

Objekt Križanke je potreben celovite obnove. Ministrstvo za kulturo je 18. januarja 2024 izdalo Odločbo št. 490-72/2007/363, s katero je zavrnilo zahtevo Križniškega reda, Šišenska 30, Ljubljana, za vračilo Križevniške cerkve v naravi in odločilo, da se vzpostavi lastninska pravica za Mestno občino Ljubljana. S tem je ministrstvo omogočilo nemoten nadaljnji razvoj festivalske dejavnosti v Križankah. MOL je delni lastnik celotnega kompleksa, zato bo pri pripravi celovitega konservatorskega načrta sodeloval z drugimi lastniki.

Ukrepi:

- izdelava konservatorskega načrta
- izdelava investicijske dokumentacije
- projekt za pridobitev gradbenega dovoljenja in projekt za izvedbo obnove Križank

Čas izvedbe:

- 2024–2025 (izdelava konservatorskega načrta)
- 2026–2028 (izdelava investicijske dokumentacije, projekta za pridobitev gradbenega dovoljenja in projekta za izvedbo obnove Križank)

Pričakovani učinek:

Ker je kompleks Križank zelo zahteven objekt za obnovo, bomo s strokovnim pristopom, ki pomeni pridobitev vse potrebne dokumentacije, od posnetka obstoječega stanja in izdelave konservatorskega načrta do izdelave investicijske dokumentacije, zagotovili tudi kakovosten in strokoven pristop pri obnovi.

Baragovo semenišče

Ukrep:

- obnova in dozidava Baragovega semenišča

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinek:

Baragovo semenišče z visoko kulturnozgodovinsko vrednostjo bo celovito prenovljeno in dozidano v delu, ki ga arhitekt Jože Plečnik ni nikoli zaključil. Izveden je bil javni arhitekturni natečaj za najboljšo rešitev zaokrožitve Plečnikove kompozicije, ki bo zagotovila prostore za Slovensko mladinsko gledališče z vsemi spremljajočimi prostori in podzemno garažo. Upravljavca prenovljenega objekta bosta Slovensko mladinsko gledališče in Pionirski dom – Center za kulturo mladih. V dograjenih in prenovljenih prostorih bo prostor tudi za delovanje nevladnih organizacij (vadbeni in delovni prostori).

Kazalniki:

- število obiskovalcev
- število izvedenih predstav

⁶ Uradni list RS, št. 58/16.

- število izvedenih drugih dogodkov

Mestno gledališče ljubljansko

Ukrep:

- razširitev velike dvorane ali (po možnosti) pridobitev nove dvorane srednje velikosti

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinek:

- dolgoročna rešitev prostorskih težav Mestnega gledališča ljubljanskega glede prostorskih zmogljivosti, potrebnih za izvajanje programa (abonmaji)

Kazalnik:

- površina pridobljenih dodatnih ali novih uprizoritvenih prostorov

Pojasnilo:

S pridobitvijo novega uprizoritvenega prostora ali z razširitvijo obstoječega velikega odra bomo izboljšali prostorske možnosti za nove obiskovalce. Mestnemu gledališču ljubljanskemu se kontinuirano povečuje število obiskovalcev, tako da se razširitev prostorskih zmogljivosti kaže kot pogoj za nadaljnje uspešno izvajanje programa.

Vzdrževanje javnih spomenikov in spominskih obeležij

Varstvo in vzdrževanje javnih spomenikov v MOL-u obsega zagotavljanje celostnega ohranjanja v skladu z Zakonom o varstvu kulturne dediščine. Na območju MOL-a je 247 javnih spomenikov, obeležij in spominskih plošč, od česar jih je več kot 140 v lasti MOL-a. Letno zagotavljamo sredstva za obnovo, vzdrževanje, čiščenje ipd. za dobro četrtino vseh spomenikov in spominskih obeležij v lasti MOL-a.

Čas izvedbe: 2024–2027

Kazalnik:

- število vzdrževanih spomenikov/obeležij

Pričakovana učinka:

- redno vzdrževanje za ohranjanje spomenikov/obeležij
- zaščita spomenikov pred vandalizmom

2. cilj: Zvišanje stopnje varovanja in upravljanja Plečnikove dediščine

Plečnikov opus v Ljubljani je obsežen in raznovrsten, je kulturna dediščina izjemne vrednosti in kulturni spomenik državnega pomena. Poleg zgradb, ki so vrhunski arhitekturni dosežki, je arhitekt Jože Plečnik oblikoval številne parke, ulice in druge javne površine, ki značilno zaznamujejo današnjo podobo MOL-a. MOL mora skladno z zakonskimi obveznostmi zagotoviti javno korist varovanja kulturne dediščine, ki jo uresničuje tudi in predvsem s fizično ohranitvijo dediščine in preprečevanjem škodljivih vplivov nanjo. Poskrbeti je treba za usmeritve za ohranjanje in varovanje spomenikov, pri tem pa paziti na uskladitev z mednarodnimi konservatorskimi standardi, ki sledijo ohranjanju materialne substance spomenikov v čim večji meri in s čim manjšimi posegi, s poudarkom na rednih preventivnih in vzdrževalnih posegih.

Ukrepi:

- celovita obnova Rimskega zidu na Mirju
- celovita prenova spominskega parka Navje
- obnova in dozidava Baragovega semenišča
- obnova Marijinega stebra ter restavriranje in izdelava kopij petih bronastih skulptur
- obnova Križank

Po strokovnih načelih in v skladu z zakonodajo si bomo z vsemi deležniki prizadevali za obnovo Plečnikovega stadiona za Bežigradom, da bi ta lahko spet deloval kot nekdanj.

Čas izvedbe: 2024–2028

Pričakovani učinek:

Predlagani ukrepi so osnova za zmanjšanje nevarnosti degradacije Plečnikove dediščine.

Plečnikova Ljubljana – območje svetovne kulturne dediščine (UNESCO)

Ukrepa:

- razvoj aktivnosti za prepoznavnost arhitekturne dediščine Jožeta Plečnika v Ljubljani, vpisane na Unescov seznam svetovne kulturne dediščine, za katero skrbi kot upravljavec in koordinator Muzej za arhitekturo in oblikovanje
- skrb za varovano območje in ohranjanje varovanih elementov v prostoru, ki ga je nominacija izpostavila

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinki:

- povečanje vidnosti arhitekturne dediščine Jožeta Plečnika tako pri interni kot širši javnosti ter tudi v mednarodnem prostoru in s tem vpliv na kulturni turizem ter prispevek k ozaveščanju in promociji kulturne dediščine nasploh
- večje zavedanje o varovanih prvinah in t. i. izjemni univerzalni vrednosti, ki bo pripomoglo k ohranjanju javnega prostora, kot si ga je zamislil mojster Plečnik
- postopen umik stoječega prometa na Trgu francoske revolucije in na Vegovi ulici

Kazalniki:

- sodelovanje v Skupini za Plečnikovo dediščino ZVKDS, OE Ljubljana
- novelacija upravljavskih načrtov izbranih Plečnikov del, katerih lastnik je MOL
- število strokovnih srečanj, raziskav in razstav o Plečnikovi Ljubljani – območju svetovne kulturne dediščine

Pojasnilo

Leta 2021 je Odbor za svetovno dediščino Unesca na seznam svetovne naravne in kulturne dediščine vpisal izbrana dela arhitekta Jožeta Plečnika v Ljubljani ter jim s tem priznal t. i. izjemno univerzalno vrednost. Spomeniško območje povezuje več deležnikov, katerega krovni upravljavec je Muzej za arhitekturo in oblikovanje. MOL v okviru svojih in z upravljavskim načrtom dodeljenih pristojnosti zagotavlja potrebna finančna sredstva v sorazmerju s svojimi zmožnostmi in ravna kot dober gospodar kulturne dediščine. Nominirane enote, katerih lastnik ali upravitelj je MOL, so:

- Ljubljana – Regulirana struga Ljubljanice (EŠD 386), vključuje samostojne enote: Ljubljana Tromostovje (EŠD 398), Ljubljana Čevljarški most (EŠD 5642), Ljubljana Trnovski pristan (EŠD 22826),
- Ljubljana – Trg francoske revolucije in Vegova ulica (EŠD 5635),
- Trnovski most (EŠD 5648),
- Kongresni trg in park Zvezda (EŠD 368),
- Rimski zid na Mirju (EŠD 22658),
- Plečnikove tržnice (EŠD 8822),
- Plečnikove Žale, Vrt vseh svetih (EŠD 14625).

3. cilj: Izdelava smernic za programsko primernost dogodkov in vsebin, ki se izvajajo na območjih kulturne dediščine MOL-a

Ukrep:

- prizadevanje za vzpostavitev kakovostnega vsebinskega prostora, ki valorizira podedovano dediščinsko območje

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinki:

- uravnoteženje programske in prostorske namembnosti Prešernovega in Kongresnega trga
- ustrezne vsebine v Plečnikovi trafiki na Prešernovem trgu vse leto
- Kongresni trg – lokalne in državne kulturne prireditve

Kazalnik:

- kakovost in število izvedenih prireditev v starem mestnem jedru

Pojasnilo:

Ljubljana je v zadnjih letih postala prepoznana destinacija z vedno več obiskovalci, k čemur so pripomogle tudi številne prireditve v samem mestnem jedru. Želimo okrepiti zavest širše javnosti, da smo ta prostor podedovali od preteklih generacij ter da prenese le določeno mero turističnega pritiska, zato je naša naloga, da s posebno pozornostjo pri vnašanju novih vsebin v okolje skrbimo, da dediščinski prostor ohranjamo za zanamce. S tem namenom si prizadevamo za gradnjo kakovostnega, vsebinsko polnega prostora, v katerem bodo svoje mesto dobile kakovostne vsebine.

4. cilj: Vzpostavitev novega projektne razpisa s ciljem oživljanja dediščine in večanja njene prepoznavnosti

Z vzpostavitvijo ciljnega projektne razpisa na področju kulturne dediščine želimo omogočiti obstoj vrednot dediščine in njeno uporabo ter tako zagotoviti javni interes varstva kulturne dediščine, in sicer ohranjanje dediščine in preprečevanje škodljivih vplivov nanjo, predstavljanje dediščine javnosti in razvijanje zavesti o njenih vrednotah, omogočanje dostopa do dediščine ali do informacij o njej vsakomur, posebej mladim, starejšim in osebam s posebnimi potrebami, vključevanje vedenja o dediščini v vzgojo, izobraževanje in usposabljanje na vseh ravneh, o ohranjanju kulturne raznolikosti s spoštovanjem različnosti dediščine in njenih interpretacij. Sofinanciranje projektov s področja kulturne dediščine bo namenjeno nevladnim organizacijam, samostojnim ustvarjalcem na področju kulture in samostojnim podjetnikom, ki opravljajo svojo dejavnost na področju varovanja, ohranjanja, raziskovanja, interpretiranja in popularizacije dediščine ter posameznikom.

Ukrep:

- objava javnega razpisa za sofinanciranje projektov varovanja in ohranjanja kulturne dediščine v MOL-u

Čas izvedbe: 2024–2027

- 2025 priprava razpisnih kriterijev in pogojev
- 2026 izvedba razpisa

Pričakovana učinka:

- dvig kakovosti varstva in ohranjanja kulturne dediščine
- razvoj kakovostnih, kreativnih in pestrih programov varovanja, predstavljanja in dostopanja do dediščinskih dobrin

Kazalnika:

- večja dostopnost kulturne dediščine širši javnosti
- povečanje razumevanja pomena varovanja dediščine

Pojasnilo:

S skrbjo za varovanje, ohranjanje in popularizacijo kulturne dediščine pripomoremo h kakovostnemu življenjskemu okolju in hkrati razvijamo identiteto MOL-a.

5. cilj: Mednarodno povezovanje za vzpostavitev dolgoročnih partnerstev na področju varstva dediščine**Ukrepa:**

- aktivno sodelovanje in udeležba na srečanjih upravnega odbora ter prihodnjih svetovnih konferencah združenja Lige zgodovinskih mest (v nadaljnjem besedilu: LZM)
- organizacija letne konference LZM v letu 2024

Čas izvedbe: 2024–2027**Pričakovani učinki:**

- izmenjava dobrih praks varovanja in ohranjanja kulturne dediščine v okviru delovanja LZM – za dvostransko sodelovanje med mesti člani ter tako spodbujanje vzajemnega učenja
- okrepljena povezanost med zgodovinskimi mesti za izmenjavo znanja
- poglobljeno medsebojno razumevanje
- oblikovanje prihodnosti na skupnih (dediščinskih) temeljih

Kazalnik:

- število vzpostavljenih partnerstev in novih praks na sestankih upravnega odbora LZM ter sodelovanje na bienalnih konferencah

14. Medpodročno sodelovanje

14.1 Kulturno-umetnostna vzgoja

Področje zajema tako vzgojo in izobraževanje o umetnosti in kulturi kot tudi izražanje lastne ustvarjalnosti v vseh življenjskih obdobjih ter na vseh področjih kulture in umetnosti. V javnem interesu so skrb za kakovostne kulturnovzgojne programe in projekte na vseh področjih kulture, omogočanje čim širšega dostopa do teh programov in projektov ter povezovanje med vzgojno-izobraževalnimi, socialnovarstvenimi in kulturnimi ustanovami.

Bistvo sodobne kulturno-umetnostne vzgoje je njena kroskurikularnost – vpeta je v vsa področja dejavnosti, učne predmete in druge šolske dejavnosti. Predstavlja temelj za posameznikov ustvarjalni odnos do kulture ter razumevanje njenega pomena za razvoj človeške družbe. Prispeva k celovitemu razvoju osebnosti vsakega posameznika, sooblikuje njegovo estetsko občutljivost, kulturno zavest in izražanje ter spodbuja vseživljenjsko učenje. Otrokom in mladini pomaga spoznavati kulturo lastnega naroda in graditi zavest o pripadnosti tej kulturi; spodbuja tudi spoštljiv odnos do drugih kultur in medkulturni dialog. Temeljni namen kulturno-umetnostne vzgoje je pri posamezniku vzbuditi željo in potrebo po sodelovanju v kulturnem, predvsem umetniškem izražanju – tako v smislu lastnega ustvarjanja kot uživanja v umetniškem izražanju drugih. Kulturno-umetnostna vzgoja pripomore k razvoju posameznikovega dejavnega odnosa do umetnosti oz. kulture, spodbuja njegovo domišljijo, ustvarjalnost, iniciativnost, inovativnost, tolerantnost ... Razvijanje teh veščin in zmožnosti omogoča posameznikovo osebno rast, spodbuja različne načine mišljenja in ravnanja ter predstavlja osnovo za družbo, ki temelji na znanju, ustvarjalnosti in strpnosti.

Kulturna vzgoja je po svoji vsebini in poslanstvu na presečišču kulturnega in vzgojno-izobraževalnega sektorja, zato je treba tesneje povezati aktivnosti in prizadevanja Oddelka za kulturo ter Oddelka za predšolsko vzgojo in izobraževanje. Oba oddelka morata spodbujati sodelovanje in partnerstvo med vzgojno-izobraževalnimi in kulturnimi ustanovami.

MOL je ustanovitelj javnega zavoda Pionirski dom – Center za kulturo mladih (v nadaljnjem besedilu: Pionirski dom), katerega osnovno poslanstvo je izvajanje programov kulturno-umetnostne vzgoje. Zavod razvija širok nabor raznolikih programov kulturne in umetnostne vzgoje za otroke in mlade, s čimer kakovostno zapolnjuje primanjkljaje v formalnejših oblikah izobraževanja ter jih predvsem dopolnjuje z metodami, ki temeljijo na osebnem pristopu, spodbujanju posameznikove ustvarjalnosti in podpori pri iskanju lastnega izraza.

V MOL-u od leta 2009 prirejamo festival kulturno-umetnostne vzgoje Bobri, ki otrokom, staršem, vzgojiteljem in učiteljem omogoča brezplačen ogled kakovostnih gledaliških, filmskih in glasbenih prireditev ter obisk delavnic v knjižnicah, muzejih in galerijah. Bobri so največji festival kulturno-umetnostne vzgoje ne le v Ljubljani, temveč v celotni državi: v letu 2023 je dogodke v okviru festivala obiskalo več kot 15.000 otrok in njihovih spremljevalcev.

Javni zavodi, ki jih je ustanovil MOL, in NVO-ji s področja kulture izvajajo prepoznavne in kakovostne programe kulturno-umetnostne vzgoje: programi za mlada občinstva v Kinodvoru (Kinobalon, Kinodvorov šolski program s projektom Kinobalon – MOL generacije in Kinotrip), festivala Lutke in Zlata paličica v LGL-u, program Muzej v malem MGML-ju, programi in projekti Pionirskega doma, Špil liga v Kinu Šiška, programi MGLC-ja in MKL-ja. V okviru MKL-ja deluje Pionirska – Center za mladinsko književnost in knjižničarstvo, ki kot nacionalni kompetenčni center skrbi za diseminacijo rezultatov strokovnega in raziskovalnega dela na področju mladinskega knjižničarstva in promocije branja, izmenjavo znanj in strokovnih pogledov mladinskega knjižničarstva z drugimi sorodnimi področji in skupen razvoj bibliopedagoških aktivnosti.

MOL podpira tudi inovativne programe, ki jih na tem področju izvajajo nevladne organizacije: Zavod Divja misel, Zavod Bunker, Zavod Forum Ljubljana, Zavod EN-KNAP, Društvo Hiša otrok in umetnosti, Zavod Cona, Zavod SCCA, Društvo Gledališče Ane Monro, Društvo Pekinpah, PTL – Plesni Teater Ljubljana, Zavod Federacija, Društvo Študentski kulturni center, Društvo likovnih umetnikov Ljubljana, Zavod P.A.R.A.S.I.T.E. Javni zavod Mladi zmaji v četrtih mladinskih centrih izvaja različne kulturne programe, s čimer predvsem mladim z manj priložnostmi in iz socialno šibkejšega okolja omogoča stik s profesionalno umetnostjo. Prav tako projekte in programe na področju kulture in kulturno-umetnostne vzgoje pripravljajo v Živalskem vrtu Ljubljana, pogosto v sodelovanju z drugimi akterji.

1. cilj: Povečati obisk kulturnih ustanov in prireditev mladih do 29. leta

Ukrepa:

- javne kulturne zavode MOL-a spodbuditi, da do leta 2026 oblikujejo strategijo kulturno-umetnostne vzgoje, v katero so vključeni vzgojno-izobraževalni zavodi na območju MOL-a, ter strategijo razvoja programov za družine, ki jih izvajajo strokovno izobraženi kadri
- prednostno podpirati kulturne programe in projekte, ki nagovarjajo mlade do 29. leta, ter okrepiti povezovanje kulturnih in mladinskih organizacij

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinek:

S pripravo strategij posameznih zavodov, ki bodo nastajale v sodelovanju z vzgojno-izobraževalnimi zavodi in družinami, bomo vzpostavili platformo za premišljeno in dolgoročno načrtovanje programov kulturno-umetnostne vzgoje, kar bo pomembno pripomoglo k vzgoji občinstva.

Kazalniki:

- število strateških dokumentov na področju kulturno-umetnostne vzgoje
- število partnerstev med kulturnimi in vzgojno-izobraževalnimi ustanovami
- število obiskovalcev kulturnih prireditev do 29. leta starosti

2. cilj: Vzpostavitev dolgoročnih partnerstev med vzgojno-izobraževalnimi zavodi in kulturnimi ustanovami

Ukrepi:

- do leta 2026 vzpostaviti sistem gostujočih umetnikov v vzgojno-izobraževalnih zavodih
- vzpostaviti kontinuirano usposabljanje koordinatorjev kulturno-umetnostne vzgoje v vzgojno-izobraževalnih zavodih in kulturnih ustanovah po posameznih področjih
- prek javnih razpisov prednostno podpirati dolgoročno sodelovanje med vzgojno-izobraževalnimi zavodi in kulturnimi ustanovami
- okrepitev festivala Bobri (povečanje programa za vzgojno-izobraževalne zavode in širitev na Ljubljansko urbano regijo)

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovana učinka:

- tesnejše sodelovanje med kulturnimi ustanovami in vzgojno-izobraževalnimi zavodi
- delno izvajanje pouka v kulturnih ustanovah

Kazalnika:

- število partnerstev in dolgoročnejših sodelovanj med kulturnimi ustanovami in vzgojno-izobraževalnimi zavodi
- število gostovanj umetnikov v vzgojno-izobraževalnih zavodih

3. cilj: Vzpostavitev programa spoznavanja uprizoritvene umetnosti po vzoru programa Kinobalon – MOL generacije (filmska vzgoja)**Ukrep:**

- vzpostavitev delovne skupine za pripravo programa

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinek:

- zagotoviti, da bo imel vsak otrok v MOL-u dostop do programa spoznavanja različnih zvrsti uprizoritvenih umetnosti

Kazalnika:

- število udeležencev programa
- število sodelujočih ustanov

14.2 Kulturni turizem

Leta 2020 in 2021 ter delno tudi 2022 so bila zaznamovana z epidemijo koronavirusa, ki je prekinila turistične tokove. Leto 2023 izkazuje okrevanje turističnega gospodarstva in vračanje stanja iz predkoroškega obdobja.

Izsledki raziskave o potrošnji in značilnostih tujih obiskovalcev Ljubljane za leto 2022, ki jo je za javni zavod Turizem Ljubljana (v nadaljnjem besedilu: Turizem Ljubljana) izvedla Ekonomska fakulteta, kažejo, da 36,5 % tujih obiskovalcev pride v Ljubljano zaradi kulture, 21,7 % tujih obiskovalcev, ki prenočijo v Ljubljani (t. i. večdnevni obiskovalci), pa nameni denarna sredstva za kulturo. Iz tega je jasno, da je kultura močan generator ne samo turističnega obiska, temveč tudi gospodarske rasti. Zato razvoju kulturnega turizma v MOL-u namenjamo še posebej veliko pozornosti, pri čemer želimo še intenzivneje povezati arhitekturni in dediščinski turizem z vrhunskimi programi javnih kulturnih zavodov in nevladnih kulturnih organizacij, ki se sofinancirajo iz proračuna MOL-a.

Turizem Ljubljana je po *Strateških smernicah kulturnega turizma v Ljubljani 2017–2020* pripravil *Strateške smernice kulturnega turizma in prireditev v Ljubljani 2022–2027* kot drugi strateški dokument MOL-a, ki določa cilje in ukrepe MOL-a na področju kulturnega turizma. Nove strateške smernice so razširile polje kulturnega turizma na kreativni sektor, kar je tesno povezano z novimi produkcijskimi prostori (Center Rog), ki omogočajo hitrejši razvoj kreativne industrije. Nove strateške smernice sledijo viziji turističnega razvoja MOL-a, kot jo določa *Strategija razvoja turistične destinacije Ljubljana in ljubljanska regija 2021–2027*, pa tudi viziji kulturnega razvoja MOL-a, da Ljubljana postane globalno mesto kulture.

1. cilj: Povečati število prihodov domačih in tujih obiskovalcev, ki obišejo Ljubljano predvsem zaradi njenih kulturno-dediščinskih znamenitosti in bogate kulturne ponudbe**Ukrepi:**

- vsakoletni javni razpis Turizma Ljubljana za izvajanje kakovostnih kulturnoturističnih dogodkov na javnih površinah
- dva redna poziva Turizma Ljubljana k predložitvi kulturnih programov za javne zavode in NVO-je
- kontinuirano zbiranje podatkov o programih in projektih javnih kulturnih zavodov MOL-a in nevladnih kulturnih organizacij
- kontinuirano zbiranje podatkov o številu in izvoru domačih in tujih turistov v galerijah in muzejih

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinki:

- kontinuirano povečanje števila kulturnoturističnih dogodkov
- kontinuirano povečevanje števila domačih in tujih obiskovalcev, ki v Ljubljano pridejo s primarnim motivom kulture
- kontinuirano vključevanje drugih izvajalcev kulturnih programov in projektov, ki se sofinancirajo iz proračuna MOL-a, v turistično ponudbo

Kazalniki:

- število kulturnoturističnih dogodkov, ki jih sofinancira Turizem Ljubljana prek rednih letnih razpisov
- število dogodkov, ki jih organizirajo javni kulturni zavodi MOL-a in nevladne kulturne organizacije in so vključeni v turistično ponudbo
- podatki o številu domačih in tujih obiskovalcev v galerijah in muzejih

2. cilj: Razvoj kulturnih četrti za promocijo privlačne kulturnoturistične ponudbe zunaj ožjega mestnega središča

Ukrepi:

- razvoj nove kulturne četrti na območju Petkovškovega nabrežja in Poljanskega nasipa, ki bo vključevala Center Rog, Galerijo Cukrarna in Palačo Cukrarna
- nadaljnji razvoj kulturne četrti Bežigrad z obnovo Baragovega semenišča
- nadaljnji razvoj kulturne četrti Soteska na območju Gregorčičeve, Slovenske, Rimske, Vegove ulice in Soteske, ob podpori festivalu Odpornosti
- nadaljnji razvoj kulturne četrti Križevniška na Križevniški ulici, ob podpori festivalu in programu Hiše strpnosti
- nadaljnji razvoj kulturne četrti Šiška, ob podpori projektom Poletje v Šiški in Šiška Open na ploščadi pred Kinom Šiška oziroma na Trgu prekomorskih brigad
- nadaljnji razvoj kulturne četrti Moste okrog Centra kulture Španski borci (tradicionalna prireditev Moste Open)

Čas izvedbe: 2024–2027

Kazalnika:

- število in obiskanost dogodkov kulturnoturističnega značaja na omenjenih lokacijah
- mapiranje posameznih kulturnih četrti in vzpostavljanje točkovnega merjenja obiska posameznih lokacij

Pojasnilo:

Razpršitev kulturne ponudbe po celotnem območju MOL-a, da se s tem zagotovi enakomernejši dostop do kakovostnih kulturnih vsebin in razširi območje gibanja obiskovalcev, spada med strateške cilje v tem strateškem obdobju. Pomemben način uresničevanja tega strateškega cilja je spodbujanje razvoja kulturnih četrti. Cilj je, da bi imela vsaka četrtina skupnost MOL-a svojo kulturno četrt. V obdobju 2024–2027 se osredotočamo na štiri navedene lokacije. Osnovna pogoja za načrtni razvoj kulturnih četrti sta obstoj ustrezne kulturne infrastrukture v lasti MOL-a, ki jo upravljajo bodisi javni zavodi MOL-a bodisi nevladne organizacije, ter tesno programsko sodelovanje javnih zavodov, nevladnih organizacij, samostojnih ustvarjalcev, četrtinskih skupnosti in turističnogospodarskih subjektov.

3. cilj: Razvoj kulturnega turizma na območju Ljubljanske urbane regije

Ukrep:

- podpora projektu Neznani Plečnik, ki je določen kot regijski projekt strateškega značaja v Strategiji razvoja kulture v LUR-u 2023–2027

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinki:

- vzpostavitev krožne poti po Plečnikovem opusu v LUR-u
- evidentiranje in digitalizacija težje dostopnih in še nepoznanih Plečnikovih del
- popularizacija Plečnikove dediščine, ki doslej ni bila v ospredju turistične ponudbe

Kazalniki:

- število novih projektov predstavitve Plečnikove dediščine v LUR-u
- število obiskovalcev
- število evidentiranih (digitaliziranih) enot

Pojasnilo:

S sprejetjem *Strategije razvoja kulture v Ljubljanski urbani regiji 2023–2027* kot prve regijske kulturne strategije so se odprle dodatne možnosti za načrtni razvoj kulturnoturistične ponudbe znotraj celotne regije. Strategija je odlična podlaga za tesnejše sodelovanje občin pri skupnih projektih turistične promocije v povezavi s kulturno dediščino. Poleg projektov medobčinskega sodelovanja določa strategija še deset regijskih projektov strateškega značaja kot ključnih projektov za krepitev kulturne identitete LUR-a. Eden od teh je tudi projekt Neznani Plečnik, katerega cilj je izboljšanje dostopnosti in poznavanje Plečnika v LUR-u prek novih turističnih programov. Izvajalec projekta je Muzej in galerije mesta Ljubljane (Plečnikova hiša).

4. cilj: Vzpostavitev dodatnega promocijskega kanala za nevladne kulturne organizacije in druge akterje kulturnega življenja v četrtinskih skupnostih

Ukrep:

- spodbujati aktiven dialog in programsko sodelovanje poklicnih in ljubiteljskih nevladnih organizacij ter drugih akterjev kulturnega lokalnega življenja s posameznimi četrtinskimi skupnostmi MOL-a

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinek:

- sodelovanje četrtnih skupnosti MOL-a z nevladnimi kulturnimi organizacijami, skupinami in posamezniki z območja četrtne skupnosti pri promociji njihovih kulturnih programov in projektov z namenom spodbujanja kulturnega in družabnega življenja na območju posameznih četrtnih skupnosti

Kazalnik:

- večja zastopanost društev, nevladnih organizacij in drugih kulturnih organizacij v tiskanih in elektronskih občilih četrtnih skupnosti MOL-a

Pojasnilo:

S krepitvijo programskega sodelovanja med nevladnimi kulturnimi organizacijami in četrtnimi skupnostmi se bo povečala kulturna ponudba, ki bo privlačna tudi za turiste. S tem se bodo okrepili kulturni programi v okviru dnevov četrtnih skupnosti. Za turiste so lahko še posebej privlačne kulturnoturistične prireditve na javnih površinah.

14.3 Mladi v kulturi in umetnosti

14.3.1. Center mladih Ljubljana

Že strategija za mlade MOL-a 2016–2025 je predvidevala vzpostavitev osrednjega mladinskega centra v središču mesta, v Palači Cukrarna. Predviden začetek delovanja Centra mladih Ljubljana (v nadaljnjem besedilu: CML) je pomlad 2025, programsko pa ga bo upravljal Javni zavod Mladi zmaji (v nadaljnjem besedilu: Mladi zmaji).

CML bo vzpostavil nove programe, katerih cilj so lokalni, nacionalni in globalni učinki na področju dela z mladimi ter zadevajo neformalno izobraževanje in kulturno-umetnostno vzgojo mladih, zlasti srednješolcev in najstnikov, na raznolikih interesnih temah in področjih – umetnost, ustvarjalnost, digitalno, multikulturnost, podnebna pravičnost, enakost spolov, trajnostni in odgovorni turizem za mlade, psihosocialno zdravje in gibanje.

V skladu z novo Strategijo razvoja kulture v Ljubljanski urbani regiji 2023–2027 bo Javni zavod Mladi zmaji v CML, v sodelovanju z Regionalno razvojno agencijo LUR-a in Centrom Rog, razvil nov program Regijski inkubator – Program za uresničevanje idej mladih v LUR-u, ki je v strateškem dokumentu naveden kot prvi regijski program strateškega značaja v LUR-u.

Ljubljana je v času pandemije v postopku kandidature Ljubljane za Evropsko prestolnico kulture 2025 v sodelovanju s številnimi deležniki izpeljala tudi temeljni premislek o razvojnem programu mesta, ki temelji na vrednoti solidarnosti. CML bo prostor novih programov, ki izhajajo iz potreb mesta in mladih, zabeleženih ob delovanju fokusnih skupin za posamezna področja (participacija meščanov in vključevanje ranljivih družbenih skupin, razvoj občinstev, digitalna preobrazba, razvoj kulturne in kreativne industrije), ter javne razprave.

Razvoj novih občinstev:

Z vzpostavitvijo novih programov in strateških ter programskih partnerstev bodo Mladi zmaji omogočili razvoj novih občinstev – tako uporabnikov CML-ja kot tudi obiskovalcev kulturno-umetniških programov, namenjenih mladim. Glede na strukturo in vsebine novih programov CML-ja lahko rečemo, da bodo nova občinstva nastajala in se širila v petih koncentričnih krogih:

- *novo mladinsko kulturno in družabno središče* z novo ponudbo in programi učne kavarne in kuhinje za mlade ter inovativnimi kulturno-umetniškimi programi mladih za mlade;

- *izobraževalno središče* za mlade, ki iščejo prostor in priložnosti za (mednarodno) druženje v debatah, posvetih o družbeno pomembnih temah ter programe neformalnega izobraževanja na različnih, zlasti pa humanističnih področjih;
- *digitalno in medijsko središče* za mlade, ki potrebujejo dostopno opremo in prostor za razvoj digitalnih kompetenc ter se želijo ozaveščati in izobraževati o ustrezni rabi novih tehnologij;
- *mestni in regijski inkubator* za uresničevanje idej mladih z novimi prostori in kapacitetami za izvedbo ustvarjalnih procesov, ki imajo lokalne, regijske in nacionalne učinke;
- *zdravje in dobro počutje* je sklop programov za mlade, ki potrebujejo pomoč in podporo glede strokovne obravnave oziroma si želijo razvijati navade, ki pripomorejo k zdravemu življenju in dobremu počutju.

14.3.2. Reševanje prostorske problematike mladih umetnikov in ustvarjalcev

MOL zagotavlja veliko produkcijskih, uprizoritvenih, vadbenih, skladiščnih in drugih prostorov za izvajanje umetniških in kulturnih dejavnosti. Samo za delovanje nevladnih organizacij in samozaposlenih v kulturi zagotavlja 248 prostorskih enot v izmeri več kot 17.000 m². Kljub temu se čedalje več mladih umetnikov in ustvarjalcev s področij vizualne, glasbene, uprizoritvene, intermedijske in drugih umetnosti sooča s precejšnjimi prostorskimi težavami, pa ne le pri predstavitvi svojih stvaritev, temveč tudi pri samem ustvarjalnem procesu. Kot smo omenili že v uvodu, se s številom diplomantov na področju umetnosti in humanistike povečujejo tudi potrebe po dodatnih prostorih za umetniške dejavnosti. Ustrezni prostori so nujni pogoj za poklicni razvoj mladih umetnikov in ustvarjalcev.

Cilj: Sistemsko reševanje problematike ateljejskih in drugih prostorov za mlade umetnike in ustvarjalce

Ukrepi:

- časovna omejitev uporabe prostorov MOL-a
- zagotovitev določenega števila namenskih prostorov za mlade umetnike in ustvarjalce (do 35 let)
- prenova razpisnih mehanizmov, zlasti pogojev in kriterijev, v javnih razpisih, na podlagi katerih MOL oddaja prostore v brezplačno uporabo za kulturne dejavnosti
- izboljšanje možnosti za souporabo posameznih delovno-vadbenih prostorov

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinek:

- še boljši delovni pogoji za ustvarjanje mladih umetnikov

Kazalnik:

- število likovnih ateljejev in drugih prostorov, ki jih MOL oddaja v brezplačno uporabo mladim umetnikom in ustvarjalcem

Pojasnilo:

Vztrajno naraščanje števila prijav na razpisih MOL-a za oddajanje prostorov, namenjenih za kulturo, kaže na to, da postaja pomanjkanje ustreznih prostorov vedno večji problem mnogih mladih umetnikov in ustvarjalcev. Število tovrstnih prostorov, s katerimi razpolaga MOL, je omejeno. Zato je treba preučiti vse možnosti za vzpostavitev sistema podeljevanja prostorov v brezplačno uporabo, ki bo tudi mladim umetnikom in ustvarjalcem omogočil dostop do prostorov, ki so osnovni pogoj za delo in ustvarjanje. V ustvarjalnem in rezidenčnem centru Švicarija sta sicer zagotovljena dva delovno-bivalna ateljeja (oz. rezidenci) za mlade umetnike in enkratno možnost uporabe (dve leti), vendar so dejanske potrebe po tovrstnih prostorih veliko večje.

14.4 Kultura za trajnostni razvoj

Tako kot vsa druga mesta se tudi Ljubljana sooča s posledicami podnebnih sprememb. Zadnjih nekaj let se je zlasti v evropskem prostoru okrepila zavest, da lahko tudi kultura, umetnost in kulturna dediščina podpirajo cilje na področju podnebnih sprememb. Evropska komisija je v novem evropskem načrtu za kulturo iz leta 2018 poudarila kulturno razsežnost trajnostnega razvoja. Akterji, ki delujejo v ljubljanskem kulturnem in kreativnem sektorju, se vse bolj vključujejo v boj proti podnebnim spremembam.

Razvojna vizija MOL-a temelji na načelih trajnostnega razvoja na vseh področjih, vključno s področjem kulture, skladno s Trajnostno urbano strategijo MOL 2014-2030 kot krovnim strateškim dokumentom. Ljubljana je tudi eno izmed stotih evropskih mest vključenih v Misijo 100 podnebno nevtralnih mest do leta 2030, s čimer se je še bolj ambiciozno zavezala k uresničevanju podnebnih ciljev. Trajnostna razvojna usmeritev zajema vse vidike ohranjanja kakovostnega okolja in kulture bivanja v najširšem pomenu besede. Dolgoročni cilj MOL, ki presega štiriletno obdobje, je, da bi bil ljubljanski kulturni in ustvarjalni sektor čim bolj trajnosten, in sicer tako z vidika ohranjanja naravnega in grajenega okolja kakor tudi z vidika zagotavljanja sistemske stabilnosti za vse producente kulturnih vsebin, ki delujejo v javnem interesu.

1. cilj: Trajnostnejše delovanje javnih zavodov MOL-a in nevladnih organizacij v kulturi, ki se sofinancirajo iz proračuna MOL-a

Ukrepi:

- podpora projektom javnih zavodov MOL-a in NVO-jev, ki se aktivno ukvarjajo s problematiko trajnostnega razvoja in ciljem iskanja praktičnih rešitev
- delovanje v skladu s Priročnikom za organizacijo dogodkov po načelih trajnostnega razvoja MOL-a
- delovanje v skladu s cilji Misije 100 podnebno nevtralnih mest do leta 2030
- organizacija delavnic, seminarjev in izobraževanj na področju trajnosti, ki omogočajo prenos informacij in izmenjavo izkušenj
- spodbujanje trajnostne mobilnosti umetnikov in kulturnih delavcev
- spodbujanje souporabe opreme in pristopa *brez odpadkov (zero waste)* pri posredovanju informacij in tiskanju promocijskih gradiv
- uvedba novega splošnega razpisnega kriterija v okviru programskega razpisa 2024–2027: *trajnostna naravnost programa (večletna produkcijska in finančna vzdržnost), ki vključuje tudi skrb za okoljsko trajnost v vseh fazah priprave in izvedbe programa*

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinki:

- okrepljena zavest kulturnih producentov o nujnosti uvajanja trajnostnejših praks v kulturi
- večja trajnostna mobilnost umetnikov in kulturnih delavcev
- ozaveščanje izvajalcev kulturnih programov o pomenu trajnostne mobilnosti in delovanju v skladu z načeli trajnostnega razvoja nasploh
- kontinuirano povečevanje števila izvajalcev kulturnih programov, ki so zavezani k trajnostnemu delovanju

Kazalnik:

- število javnih zavodov MOL-a in NVO-jev na področju kulture, ki vključujejo trajnostne vidike v svoje delovanje

Pojasnilo:

Dolgoročni cilj MOL-a je, da se čim več organizatorjev kulturnih dogodkov v MOL-u poda na trajnostno pot, zlasti javnih zavodov MOL-a in programsko sofinanciranih nevladnih organizacij. MOL je v projektu Zelena prestolnica Evrope 2016 sprejel Priročnik za organizacijo dogodkov po načelih trajnostnega razvoja MOL-a, v katerem so priporočila, kako se lotiti priprave in izvedbe dogodkov. Spodbujamo vključevanje trajnostnih vidikov v delovanje kulturnih organizacij. Želimo zmanjšati škodljive vplive na okolje, vključno s porabo energentov pri produkciji in distribuciji kulturnih vsebin. Izobraževanja na področju trajnosti bodo v okviru svojih programskih aktivnosti izvajali nekateri javni zavodi (npr. Center Rog) in nevladne organizacije (npr. Zavod Motovila).

2. cilj: Izboljšanje energijske učinkovitosti stavb javne kulturne infrastrukture v MOL-u

Ukrep:

- nadaljevanje energetske prenove objektov MOL-a, ki so namenjeni kulturi

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinki:

- izboljšana energijska učinkovitost stavb MOL-a, ki so namenjene izvajanju kulturnih dejavnosti, vključno s prostori, ki jih uporabljajo nevladne kulturne organizacije
- boljši prostorski pogoji za delovanje javnih zavodov in nevladnih organizacij v kulturi

Kazalnik:

- število energetske prenovljenih objektov MOL-a na področju kulture

Pojasnilo:

Energijska učinkovitost je ključna za zmanjšanje porabe energije v vseh starejših objektih, ki spadajo v javno kulturno infrastrukturo MOL-a, pa tudi v drugih prostorih MOL-a, ki jih uporabljajo izvajalci kulturnih programov in projektov. Upravna stavba nekdanje občine Šiška, v kateri ima svoje pisarniške in razstavne prostore več nevladnih kulturnih organizacij, na primer nujno potrebuje energetske prenove. Vse uporabnike prostorov MOL-a bomo spodbujali k iskanju tehničnih rešitev za zmanjšanje porabe energije in posledično izboljšanje energijske učinkovitosti.

3. cilj: Spodbujanje razvoja krožnega gospodarstva na področju uprizoritvenih umetnosti z izvedbo pilotnega mednarodnega projekta GREENSTAGE

Ukrep:

- aktivno sodelovanje MOL-a pri izvedbi projekta GREENSTAGE, ki ga sofinancira Evropska unija

Čas izvedbe: 2024–2026

Pričakovani učinki:

- uvedba trajnostnejših praks na področju uprizoritvenih umetnosti
- pridobivanje mednarodnih izkušenj na področju organiziranja gledaliških dogodkov v skladu z načeli trajnostnega razvoja

- priprava in promocija priporočil za trajnostno produkcijo predstav in festivalov
- povečana souporaba in ponovna uporaba odrov ter druge gledališke opreme

Kazalnik:

- število izvedenih projektnih aktivnosti, v katere bosta aktivno vključena Zavod Bunker in MOL kot slovenska partnerja

Pojasnilo:

MOL je na začetku leta 2023 podprl prijavo Zavoda Bunker, ki se je s projektom GREENSTAGE prijavil na razpis EU-ja. MOL je tako postal pridruženi partner pri projektu, ki ga sofinancira EU v letih 2023–2026. Namen projekta je zagotoviti okoljsko trajnost na področju uprizoritvenih umetnosti z uvedbo novih praks trajnostne (*zero waste*) produkcije predstav in festivalov. V projektu bo med drugim izoblikovana t. i. zbirka orodij za nič odpadkov (Zero Waste Toolbox) kot zbirka praktičnih priporočil za organizatorje gledaliških dogodkov. V projekt je vključenih dvanajst partnerjev iz Nemčije, Italije, Avstrije, Litve in Slovenije.

14.5 Kultura za duševno zdravje in dobro počutje

Številne domače in tuje raziskave potrjujejo negativne učinke pandemije covida-19 ne samo na telesno, temveč tudi na duševno zdravje številnih posameznikov. Koronavirus je v veliki meri prizadel duševno zdravje otrok in mladostnikov. Omejevanje stikov in druženja je med mladimi pustilo negativne posledice v obliki slabega počutja, stresa, negotovosti, tesnobe, depresije ipd. Ker se življenjska doba hitro podaljšuje, je obenem čedalje več tudi starejših z duševnimi motnjami.

Vključenost v kulturne aktivnosti je pomembna za razvoj čustvenih, socialnih in kognitivnih veščin. Z umetniškim samoizražanjem se krepi samopodoba in spodbuja družbena vključenost. Kultura je lahko koristno dopolnilo k preprečevanju in medicinskemu zdravljenju duševnih težav. Izhajajoč iz tega spoznanja vse več evropskih mest izvaja umetniškozdravstvene projekte, s katerimi želijo izkoristiti potencialne uživanja kulturnih vsebin in umetniškega samoizražanja za krepitev duševnega zdravja. Kultura na recept je tip projekta, ki postaja vse bolj priljubljen zlasti v zahodnih državah; družinskim zdravnikom omogoča, da ljudem, ki se soočajo s težavami v duševnem zdravju, predpišejo brezplačen obisk kulturnih prireditev.

Cilj: Izboljšati ozaveščenost javnosti o pomembni vloge kulture in umetnosti pri izboljšanju duševnega zdravja in dobrega počutja

Ukrepi:

- spodbujanje javnih kulturnih zavodov MOL-a in NVO-jev, ki se sofinancirajo iz proračuna MOL-a, da v svoje letne programe vključujejo projekte, ki z umetniškega in kulturnega vidika obravnavajo problematiko duševnega zdravja
- izvedba pilotnega projekta v letu 2025 pod geslom KULTURA ZDRAVI, ki bo združeval ustvarjalce, znanstvenike in strokovnjake z izkušnjami psihoterapevtskega zdravljenja, pa tudi javne zavode in poklicne nevladne organizacije s področja kulture, mladine, zdravja, socialnega varstva in izobraževanja
- izvedba ciljnega razpisa v letu 2025 za izbor projektov, ki povezujejo umetnost in duševno zdravje, tako da vključujejo tudi prenos praktičnih znanj in veščin osebam v duševni stiski

Čas izvedbe: 2024–2025

- 2024 priprava projekta
- 2025 izvedba projekta

Pričakovani učinki:

- večja ozaveščenost javnosti o blagodejnih učinkih umetnosti in kulture na duševno zdravje in počutje posameznika
- večja vključenost oseb z duševnimi motnjami v kulturno življenje in posledično izboljšanje kakovosti njihovega življenja
- zmanjševanje stigme (zaznamovanosti) oseb z duševnimi motnjami
- boljše počutje in zmanjšana socialna izolacija udeležencev dogodkov v okviru pilotnega projekta
- krepitev medresornega sodelovanja javnih zavodov MOL-a, NVO-jev in drugih akterjev s področij kulture, mladine, zdravstva, socialne skrbi in izobraževanja

Kazalniki:

- število projektov, namenjenih problematiki duševnega zdravja, ki so vključeni v letne programe 12 javnih kulturnih zavodov MOL-a in 61 programske sofinanciranih NVO-jev na področju kulture,
- število dogodkov (predavanj, delavnic ...) v pilotnem projektu
- število udeležencev pilotnega projekta
- medijski odmev pilotnega projekta
- število izvedenih projektov na podlagi ciljnega razpisa

Pojasnilo:

Javni kulturni zavodi MOL-a v svojih programih že izvajajo projekte, ki obravnavajo probleme, povezane s stresom, razpoloženjem in drugimi težavami v duševnem zdravju. Ti projekti so vključeni tudi v festivalske dogodke MOL-a, kot sta na primer festival Junij v Ljubljani in festival kulturno-umetnostne vzgoje Bobri. Krepitev duševnega zdravja je prav tako eden izmed ciljev Strategije razvoja socialnega varstva v MOL-u od leta 2021 do leta 2027, ki jo izvaja Oddelek za zdravje in socialno varstvo.

V letu 2025 bomo izvedli pilotni projekt pod geslom KULTURA ZDRAVI, ki bo podlaga za vključevanje umetnostne terapije in kulturnega udejstvovanja nasploh v celotno skrb MOL-a za duševno zdravje. V drugem tednu oktobra 2025 (10. oktober je svetovni dan duševnega zdravja) se bo zvrstilo več dogodkov (predavanj, delavnic, tematskih okroglih miz in umetniških prireditev), ki bodo posvečeni povezavam med umetnostjo in duševnim zdravjem. Oddelek za kulturo, Oddelek za zdravje in socialno varstvo ter Oddelek za predšolsko vzgojo in izobraževanje bodo nosilci projekta, v katerega bodo aktivno vključeni tudi javni zavodi MOL-a tako s področja kulture in mladine kot tudi s področja socialnega varstva, zdravja in izobraževanja. V projektu bo tudi Živalski vrt Ljubljana, ki bo organiziral brezplačne delavnice o protistresni terapiji s hišnimi ljubljenci. V projekt se bodo vključili zainteresirani zdravstveni domovi, nevladne organizacije, samozaposleni v kulturi, strokovnjaki za umetnostno terapijo, zdravstveni strokovnjaki za duševno zdravje in drugi zainteresirani posamezniki. K sodelovanju pri pripravi in izvedbi projekta bodo povabljene še državne kulturne, zdravstvene in socialne ustanove, vključno z Univerzo v Ljubljani.

V pilotnem projektu želimo med drugim preveriti možnosti za uvedbo sheme predpisovanja receptov v obliki brezplačnih vstopnic za kulturne dogodke, ki jih organizirajo javni zavodi in poklicne nevladne organizacije, ki se sofinancirajo iz proračuna MOL-a.

V letu 2024 bo imenovana medresorska delovna skupina, v kateri bodo predstavniki omenjenih oddelkov mestne uprave MOL-a, javnih zavodov MOL-a, NVO-jev, samozaposlenih v kulturi in

strokovnjakov z različnih področij. Skupina bo pripravila načrt aktivnosti za leto 2025 in koordinirala aktivnosti zainteresiranih posameznikov, organizacij in zavodov.

14.6 Kultura v četrtnih skupnostih

Cilj: Povečati dostopnost kakovostnih kulturnih vsebin in vključenost četrtnih skupnosti v kulturno življenje MOL-a

Ukrepi:

- okrepiti sodelovanje četrtnih skupnosti z izvajalci kulturnih programov in projektov, ki se sofinancirajo iz proračuna MOL-a
- aktivirati prostore v četrtnih skupnostih za izvedbo kakovostnih kulturnih dogodkov poklicnih izvajalcev, ljubiteljskih kulturnih društev, samoniklih skupin in ustvarjalcev, ki so povezani z lokalnim okoljem
- nov ciljni razpis Oddelka za kulturo ter Službe za lokalno samoupravo za kulturne programe in projekte, ki tematsko obravnavajo življenje v lokalnem okolju in v kulturno življenje vključujejo lokalne prebivalce
- oblikovati koordinacijsko skupino, v kateri bodo predstavniki Oddelka za kulturo in Službe za lokalno samoupravo ter zainteresirani kulturni izvajalci

Čas izvedbe: 2025–2027

Pričakovani učinki:

- boljša kulturna ponudba v četrtnih skupnostih, zlasti v tistih, ki so oddaljene od središča mesta
- večja dostopnost kakovostnih kulturnih vsebin lokalnim prebivalcem
- večja vključenost četrtnih skupnosti v kulturno življenje MOL-a
- večja vloga četrtnih skupnosti pri oblikovanju kulturnih četrti
- večja kulturna prepoznavnost četrtnih skupnosti
- večja vključenost lokalnih prebivalcev v kulturne aktivnosti
- okrepljena lokalna identiteta v smislu občutka medsebojne povezanosti in pripadnosti lokalnemu okolju
- dolgoročno sodelovanje med četrtnimi skupnostmi in javnimi kulturnimi zavodi MOL-a ter poklicnimi in ljubiteljskimi nevladnimi kulturnimi organizacijami
- razvoj novih občinstev

Kazalniki:

- število kulturnih dogodkov v četrtnih skupnostih
- število vključenih organizacij in posameznikov
- število obiskovalcev
- število medijskih objav o kulturnih dogodkih v četrtnih skupnostih

Pojasnilo:

Vzpostavitev dolgoročnega sodelovanja med javnimi zavodi MOL-a, nevladnimi organizacijami in samozaposlenimi v kulturi na eni strani ter akterji dogajanja v četrtnih skupnosti na drugi bo poživila ne samo kulturno, temveč tudi družbeno življenje. To bo hkrati prispevalo k zmanjšanju razlik v obsegu in kakovosti kulturne ponudbe med posameznimi četrtnimi skupnostmi. Novi centri četrtnih skupnosti (Zalog in Golovec), pa tudi tisti, ki bodo zgrajeni v prihodnjih letih (Barje, Vič, Jarše in Šmarna gora), so projektirani kot večnamenska skupnostna središča z večnamenskimi dvoranami, ki omogočajo izvajanje različnih kulturnih dejavnosti na profesionalni ravni. Prav tako želimo okrepiti kakovostno

kulturno ponudbo na javnih površinah v četrtnih skupnostih: na ulicah in trgih ter v parkih. Osnovna naloga posebne koordinacijske skupine bo priprava letnega načrta nosilnih kulturnih aktivnosti. Instrument za uresničitev glavnega cilja je nov ciljni razpis v letu 2025, ki ga bosta v obliki pilotnega projekta skupaj pripravila in izvedla Oddelek za kulturo in Služba za lokalno samoupravo.

Prostori, ki jih upravlja Služba za lokalno samoupravo, omogočajo ne le občasno produkcijo kulturnih vsebin, temveč tudi kontinuirano delovanje umetniških skupin in kulturnih organizacij po načelu souporabe. Čedalje več četrtnih skupnosti ima ustrezno opremo za izvedbo profesionalnih dogodkov, a se soočajo s problemom pomanjkanja usposobljenega tehničnega kadra. Krepitev sodelovanja četrtnih skupnosti s kulturnimi izvajalci ni omejena zgolj na zagotavljanje prostorskih pogojev za izvedbo občasnih prireditev, temveč vključuje tudi druge oblike sodelovanja, kot so: srečanja, delavnice, seminarji ipd. MOL bo pri spodbujanju razvoja partnerskega sodelovanja posebno skrb namenil cenovni dostopnosti profesionalnih kulturnih prireditev lokalnim prebivalcem, kadar gre za kulturne projekte, katerih produkcija je sofinancirana iz proračuna MOL-a.

15. Ustvarjalni sektor

V MOL-u so se zadnja leta razvile številne nove organizacije, pobude in prostori ustvarjalnega sektorja, ki pomembno pripomorejo k razvoju ljubljanske ustvarjalne mreže. MOL je s projektnimi in programskimi razpisi v prejšnjem strateškem obdobju podprl 16 projektov. Poleg tega petim organizacijam omogoča neprofitni najem pisarn. To so:

- Dessa Arhitekturni center,
- Društvo keramikov in lončarjev (skladišče),
- Fundacija Brumen,
- Kulturno ekološko društvo Smetumet, socialno podjetje,
- Zavod za tipografijo in tiskarsko dediščino tipoRenesansa.

MOL je na področju javno-zasebnega in javno-civilnega partnerstva v zadnjih desetih letih redno prepoznaval razvojni potencial v četrtnih skupnostih, na področju kreativnega sektorja pa strateško razvija sodelovanje po programskih pozivih Centra Rog, ki je od ustanovitve do konca leta 2023 sodeloval z 20 lokalnimi in mednarodnimi programskimi partnerji (med njimi so Zavod Apis, Društvo Trajna, Forum Ljubljana, Inštitut za celulozo in papir, AformX, d. o. o., Mumino, d. o. o., Zavod Zvereene).

Center Rog

Tovarna Rog, simbol kulturnih Rogovih koles, je najpomembnejša industrijska kulturna dediščina 20. stoletja v Ljubljani. S projektom prenove in programom javnega zavoda Center Rog (v nadaljnjem besedilu: Center Rog) MOL ohranja stavbo tovarne v njeni prvotni funkciji. Center Rog je javni proizvodni prostor 21. stoletja, namenjen kulturnemu in kreativnemu sektorju, s poudarkom na oblikovanju, arhitekturi, inženirstvu, urbanem rokodelstvu, izdelovalništvu ter drugi uporabni umetnosti.

Razvojni proces Centra Rog, ki se je začel leta 2007, je bil dolg in kompleksen, a v Sloveniji edinstven, saj v zgodovini razvoja kulturnih institucij predstavlja najobsežnejši primer skupnostnega, participatornega načrtovanja velike javne investicije. Pomembno orodje vključevanja raznolikih zainteresiranih skupin v načrtovanje prihodnosti tovarne je bil RogLab, pilotni projekt za bodoči Center Rog, ki je vse do ustanovitve javnega zavoda Center Rog deloval pod okriljem Muzeja in galerij mesta

Ljubljane. Za razvojni model RogLaba je leta 2018 MOL prejel nagrado za inovativnost evropske mreže Eurocities.

Že v letih od 2010 do 2021 je pri osmišljanju in testiranju programa bodočega Centra Rog v okviru RogLabovih dejavnosti sodelovalo 400 deležnikov, 82 partnerskih organizacij in več kot 6.000 uporabnikov iz Slovenije in tujine. Na preveritvi programske zasnove Centra Rog konec leta 2019 so deležniki predlagali dodatne prilagoditve in potrdili programsko zasnovo. Na tej podlagi je nastal končni koncept Centra Rog, ki smo ga v letih od 2021 do 2023 v sodelovanju z več kot 200 deležniki iz strokovne in splošne javnosti še dodatno dopolnili do končne implementacije načrtov prenove in programov.

MOL je aprila 2021 ustanovil javni zavod Center Rog, začel prenovo območja nekdanje tovarne Rog ter uresničevati vizijo, poslanstvo in koncept Centra Rog, ki je svoja vrata odprl oktobra 2023.

Kot javni zavod Center Rog podpira projekte z visoko stopnjo družbene odgovornosti, ki so usmerjeni v prihodnost in (še) nimajo (nujno) neposredne komercialne vrednosti. Z začasno, projektno in krožno rabo prostorov, močno medsektorsko in mednarodno usmerjenostjo ter zavezanostjo trajnostnemu razvoju bo učinek Centra Rog segal onkraj neposrednih uporabnikov in blagodejno vplival na življenje širše lokalne in mednarodne skupnosti.

V štirih etažah na 8.500 m² Center Rog ponuja podpirne programe in souporabo sodobne infrastrukture za potrebe akterjev in ustvarjalcev na ciljnem področju (proizvodni, izobraževalni, prireditveni in razstavni prostor). S svojimi vsebinami se odmika od tako imenovane visoke kulture in se približuje manj kodificiranim kulturnim prostorom, kot so knjižnice, saj prostorsko in programsko omogoča srečevanje visoke kulture, ki jo denimo predstavljajo priznani oblikovalci ali arhitekti, ter ljudske, popularne in tehniške kulture, ki jo predstavljajo t. i. *naredi sam* (DIY) skupnosti, urbani rokodelci, izdelovalci, inženirji, ljubiteljski ter še kreativci na začetku svoje poti.

Center Rog bo poleg tega s programom javnega proizvodnega prostora in dostopom do proizvodnih sredstev spodbujal ustvarjalnost vseh družbenih slojev in kulturnih skupin.

1. cilj: Izboljšanje infrastrukturnih razmer in podpornih programov za ustvarjalce in producente na področju kulturnega in kreativnega sektorja s ciljem povečanja produkcije na teh področjih in zvišanja kakovosti projektov in izdelkov

Center Rog v štirih etažah na 8.500 m² ponuja prostor za proizvodne, prireditvene, družabne in tržne dejavnosti na področjih izdelovalništva, urbanega rokodelstva, uporabnih umetnosti, inženirstva, oblikovanja, arhitekture in kulinarike. Prostor Centra Rog temelji na konceptu skupne rabe, krožne rabe, začasne rabe in na podlagi elektronskega kartičnega dostopa tudi samostojne rabe. Središče stavbe je devet proizvodnih laboratorijev, ki so strokovni in splošni javnosti dostopni po prijazni cenovni politiki, samostojni rabi strojne opreme s pomočjo usposobljenega tehnološkega kadra in bogati ponudbi usposabljanj, delavnic in tečajev. Profesionalnim ustvarjalcem je poleg skupnih laboratorijev oziroma delavnic na voljo tudi 20 projektnih studiev, medtem ko je mlajšim, še neuveljavljenim ustvarjalcem na voljo skupni delovni prostor v okviru programa Mladi Rog, študentski populaciji pa meddisciplinarna učilnica in pripadajoči programi v sodelovanju z Univerzo v Ljubljani. Pet bivalnih studiev je namenjenih izmenjavam s tujino, pa tudi gostovanju domačih ustvarjalcev in zamejcev, ki ne delujejo v osrednji Sloveniji. Partnerske organizacije lahko v Centru Rog izvajajo svoje dejavnosti, pri čemer strateško primernejši projekti v koprodukciji poleg brezplačne uporabe prostora lahko pridobijo tudi brezplačno tehnološko in finančno pomoč za izvedbo projektov. Poleg programskih partnerstev Center

Rog razvija strateška partnerstva z Univerzo v Ljubljani, Fakulteto za dizajn, Mestno knjižnico Ljubljana – Knjižnico Rog, javnim zavodom Cene Štupar, Univerzo za tretje življenjsko obdobje itn. Poleg glavne stavbe Centra Rog bo predvidoma do konca leta 2025 podpornim organizacijam s ciljnih področij Centra Rog na voljo tudi pribl. 500 m² pisarniških prostorov v prenovljeni stavbi na Rozmanovi 12, v upravljanju Centra Rog.

Ukrepi:

- letni javni poziv za programske partnerje, s katerimi Center Rog infrastrukturno in finančno podpre partnerske organizacije s ciljnih področij, ki prispevajo približno 50 odstotkov izobraževalnih, predstavitvenih in proizvodnih programov javnega zavoda
- redni javni razpisi za brezplačno projektno rabo dvajsetih individualnih in skupinskih studiev za od enega do treh let
- letni razpis za brezplačno letno uporabo skupinskega studia v okviru programa Mladi Rog
- vzpostavljanje strateških partnerstev z združljivimi organizacijami
- javni pozivi domačim ustvarjalcem za uporabo petih bivalnih studiev
- javno in brezplačno dostopni delovni kotički
- prenova nepremičnine na Rozmanovi 12 v skupnem obsegu (ob dograditvi etaže) pribl. 500 m² in ureditev pisarn za nevladne podporne organizacije na ciljnih področjih Centra Rog ter podelitev pisarn v neprofitni najem na podlagi javnega razpisa

Čas izvedbe: 2024–2027

Kazalniki:

- število programskih partnerjev
- število izvedenih programov
- število udeležencev/obiskovalcev
- število uporabnikov individualnih in skupinskih studiev
- zasedenost individualnih in skupinskih studiev v urah
- število razvitih prototipov in izdelkov
- izmerjeno zadovoljstvo uporabnikov
- število podpisanih dogovorov o strateškem partnerstvu
- zasedenost studiev v dnevih
- izmerjeno zadovoljstvo uporabnikov
- število uporabnikov (Rozmanova 12)

Pričakovani učinki:

- za partnerske NVO-je, samozaposlene v kulturi, mikropodjetja in javne institucije na ciljnih ali združljivih področjih možnost izvajanja njihovih javnih programov v sodobno urejenem javnem prostoru, s strokovno tehnološko podporo – s tem pa zvišanje kakovosti izvedbe ter povečanje vidnosti in obiskanosti prireditev
- s konceptom krožne rabe možnost delovanja v projektih studiih za več še neuveljavljenih in profesionalnih ustvarjalcev ter tehnološka in infrastrukturna podpora pri izvedbi trajnostnih izdelkov
- podporni NVO-ji s ciljnih področij Centra Rog z možnostjo neprofitnega najema pisarniških prostorov v neposredni bližini Centra Rog in s tem prostorske osnove za bolj kontinuirano delovanje ter strateško bolj osmišljeno načrtovanje podpornih dejavnosti za ustvarjalce s ciljnih področij Centra Rog
- kakovostno in ustvarjalno preživljanje prostega časa za občane in občanke vseh generacij

- ozaveščenost o pomenu trajnosti pri proizvodnji, potrošnji in upravljanju odsluženih izdelkov tako v strokovni kot splošni javnosti

2. cilj: Meddisciplinarno in medsektorsko sodelovanje

Čeprav je v Ljubljani velika koncentracija javnih kulturnih zavodov in nevladnih kulturnih organizacij, se ustvarjalni sektor sistemsko slabo povezuje z drugimi sektorji. Ena od ovir je programsko in projektno financiranje, ki jo je v zadnjih letih s svojimi programi premoščala nacionalna platforma Centra za kreativnost pod okriljem Muzeja za arhitekturo in oblikovanje ter ob podpori Ministrstva za kulturo RS. Center Rog komplementarno spodbuja medsektorsko sodelovanje mikropodjetij in samozaposlenih v kulturi z omogočanjem prostora in tehnološke infrastrukture. S ciljem vzpostavljanja sinergij je Center Rog leta 2023 vzpostavil strateško partnerstvo z Univerzo v Ljubljani, katerega namen je spodbujati meddisciplinarno sodelovanje fakultet ter zgodnje vključevanje študentov v meddisciplinarne projekte.

Ukrep:

- zagotavljanje prostorov, infrastrukture in programov, ki spodbujajo meddisciplinarno ter medsektorsko sodelovanje

Čas izvedbe: 2024–2027

Kazalnika:

- število programov, ki spodbujajo medsektorsko sodelovanje
- število strateških in programskih partnerstev z elementi medsektorskega sodelovanja

3. cilj: Družbena kohezivnost in vključenost

Strateški cilj MOL-a je podpirati programe razvoja občinstev, ki omogočajo demokratično vključevanje prebivalcev ne le v potrošnjo, temveč tudi v sistem kulturne produkcije. Center Rog ponuja programe na presečišču oblikovanja, ljubiteljstva, tehnike, arhitekture in popularne kulture po dostopnih cenah. Pri tem je ključno, da omogoča vključevanje tako ljubiteljskim kot profesionalnim ustvarjalcem ter tudi povsem neizkušnim posameznikom, ne glede na starost, spol, socialni status ali etnično pripadnost.

Del prostorov Centra Rog je namenjen novi enoti Mestne knjižnice Ljubljana in podpira vključevanje vseh generacij uporabnikov, vključno s tistimi, ki sicer v tak prostor morda nikoli ne bi prišli. Pomemben prostor vključevanja okoliškega prebivalstva so zelene površine Centra Rog. V zasaditve in urejanje zelenih površin bodo ob strokovni podpori vključene različne skupine ljudi: otroci, okoliške šole, sosedi, udeleženci programa Univerze za tretje življenjsko obdobje, obiskovalci ...

Visoka stopnja vključenosti žensk, ki je bila 70-odstotna že v programih pilotnega projekta RogLab, bo ohranjena tudi v programih Centra Rog, ki hkrati pripoznava pomembnost medkulturnega pretoka znanja, idej in praks. K temu lahko pomembno pripomorejo tudi tujci, priseljenci, migranti in begunci.

Ukrepi:

- omogočanje dostopnosti do devetih proizvodnih laboratorijev za splošno in strokovno javnost s sistemom elektronskega dostopa in rezervacij
- organizacija letnega Dneva soseda v Parku izbrisanih s ciljem povezovanja z okoliškimi prebivalci in organizacijami
- imenovanje zaupnice na področju raznolikosti in enakosti spolov
- izvedba usposabljanj zaposlenih za medkulturno mediacijo

- ohranjanje cenovne politike dostopnosti za ekonomsko šibkejše in sistemsko izključene osebe
- promocija programa rezidenčnega bivanja za migrantske ustvarjalce
- zaposlitev koordinatorja za razvoj skupnosti, ki bo med drugim skrbel za aktivno naslavljanje sistemsko izključenih skupin
- implementacija in redno izvajanje participativnega proračuna v Centru Rog
- vzpostavitev programskega posvetovalnega telesa
- izvajanje rednih programov kulturne vzgoje

Čas izvedbe: 2024–2027

Kazalniki:

- število članov, usposabljanj, opravljenih seminarjev, delavnic in tečajev
- zasedenost laboratorijev v urah uporabe
- analiza uporabnikov po segmentih
- izmerjeno zadovoljstvo uporabnikov
- število dogodkov, obiskovalcev ter vključenih posameznikov in organizacij v pripravo in izvedbo programa Dneva soseda
- izdelani ustrezni protokoli ob spolnem nasilju ali nadlegovanju
- kvota in dejanska zapornitev cenejših ali brezplačnih mest
- število rezidenčnih bivanj
- število partnerstev z organizacijami, ki se ukvarjajo s sistemsko izključenimi skupinami
- število programov in dogodkov, ki naslavlja sistemsko izključene skupine
- število izobraževanj za zaposlene
- izvedba enega glasovanja letno o participativnem proračunu Centra Rog
- število sodelujočih članov pri oblikovanju participativnega proračuna
- število usposabljanj članov za krepitev znanja in veščin na področju participativnega upravljanja
- število srečanj programskega posvetovalnega telesa
- število programov in projektov ter uporabnikov kulturne vzgoje

Pričakovani učinki:

- zvišanje splošne inovativnosti in ustvarjalnosti lokalnih populacij v Centru Rog – z vračanjem proizvodnje v mesto
- večja družbena kohezivnosti v MOL-u – z aktivnim spodbujanjem udeležbe različnih družbenih skupin
- krepitev občutka pripadnosti in odgovornosti uporabnikov – s participacijo zainteresirane javnosti pri načrtovanju programov in razvoja

4. cilj: Spodbujanje razvoja družbeno in okoljsko koristnih izdelkov

Center Rog podpira projekte z visoko stopnjo okoljske in družbene odgovornosti, ki so usmerjeni v prihodnost in morda še nimajo neposredne komercialne vrednosti. Temu je namenjen program individualnih in skupinskih delovnih prostorov ter bivalnih delovnih prostorov, ki bodo na podlagi javnih razpisov dani v brezplačno (začasno) rabo uporabnikom, ki razvijajo družbeno in okoljsko koristen proizvod. Z vidika naraščajočih podnebnih sprememb je Center Rog v zasaditve zelenih površin (Park izbrisanih in Petkovškovo nabrežje) vključil tudi odpornejše pionirske vrste.

Ukrepi:

- vključevanje kriterijev okoljske in družbene odgovornosti v javne razpise in pozive

- zagovarjanje zagotavljanja sistemske javne finančne podpore za družbeno in okoljsko koristne proizvode na lokalni, nacionalni in evropski ravni
- spodbujanje trajnostnega in postopnega sooblikovanja zelenih površin in javnega prostora v Parku izbrisanih

Čas izvedbe: 2024–2027

Kazalniki:

- število družbeno in okoljsko koristnih proizvodov, katerih razvoj je podprl Center Rog
- število prireditev z okoljsko tematiko
- število strateških partnerstev
- izdelan model sodelovanja z meščani pri sooblikovanju zelenih površin
- število izvedenih pobud meščanov
- raznolikost živalskih in rastlinskih vrst v parku
- izmerjeno zadovoljstvo uporabnikov

Pričakovani učinki:

- boljša ozaveščenost o pomenu trajnosti tako pri ustvarjalcih kot pri potrošnikih in odločevalcih
- boljša povezanost skupnosti deležnikov na ciljnih področjih
- večje število sistemskih javnih finančnih podpor za družbeno in okoljsko koristne proizvode

5. cilj: Vpetost v mednarodno mrežo sorodnih centrov in mednarodno sodelovanje

Center Rog želi postati referenčna organizacija v regiji na področju spodbujanja razvoja družbeno in okoljsko koristnih izdelkov in projektov. Dejavno bo vključen v mednarodno mrežo podobnih centrov, ki jo bo širil v mednarodnih projektih, s sodelovanjem na referenčnih mednarodnih prireditvah, z rezidenčnimi izmenjavami ustvarjalcev in študijskimi obiski. Pomembno orodje pri vzpostavljanju mednarodnih povezav bodo rezidenčni projektni prostori Centra Rog, ki bodo omogočali program kulturne izmenjave s podobnimi centri v tujini, kot so: Luma Arles v Franciji, Passao Futuro na Portugalskem, Zaventem Ateliers v Belgiji, Lottozero v Italiji ipd. V mednarodnem kontekstu ima Center Rog izjemen potencial tudi v skupnem znamčenju Centra Rog in Ljubljane kot zelene prestolnice, zavezane trajnostnemu razvoju. Zato je Center Rog podprl MOL pri kandidaturi za znamko Fab City (2023).

Ukrepi:

- obiskovanje referenčnih prireditev in organizacij v tujini
- redni pozivi za študijske obiske tujih potencialnih partnerjev in raziskovalcev v Centru Rog
- redni pozivi za rezidenčno bivanje tujih ustvarjalcev v Centru Rog
- pridobivanje sredstev EU-ja in sodelovanje v mednarodnih projektih

Čas izvedbe: 2024–2027

Kazalniki:

- število obiskov v tujini
- število tujih ustvarjalcev na rezidenčnem bivanju in študijskem obisku v Centru Rog
- geografska raznolikost obiskovalcev

- število novih mednarodnih partnerstev
- število objav v znanstvenih raziskavah
- geografska raznolikost rezidentov
- število novih izdelkov
- število javnih programov v sodelovanju z ustvarjalci iz tujine
- število dvostranskih sodelovanj s sorodnimi institucijami
- število uspešno pridobljenih projektov na mednarodnih razpisih

Pričakovana učinka:

- Center Rog kot mednarodno prepoznana organizacija in referenčno kreativno stičišče za mednarodno ustvarjalno skupnost
- za domače ustvarjalce olajšano delovanje v mednarodni partnerski mreži in uveljavljanje v tujini

16. Regionalno kulturno sodelovanje

Svet Ljubljanske urbane regije je 30. marca 2023 soglasno sprejel Strategijo razvoja kulture v Ljubljanski urbani regiji 2023–2027. S tem so se bistveno izboljšale okoliščine, ki omogočajo krepitev kulturnega sodelovanja MOL-a z drugimi občinami Ljubljanske urbane regije. Gre za prvi strateški dokument regionalnega načrtovanja kulturne politike v Sloveniji, ki je nastal na podlagi spoznanja, da je kultura pomemben steber trajnostnega regionalnega razvoja in hkrati vezivno družbeno tkivo celotne LUR. S to strategijo je hkrati vzpostavljen model za prihodnje tovrstne razvojne dokumente na področju kulture tudi v drugih slovenskih regijah.

Uresničitev načrtovanih projektov Kulturne strategije LUR-a 2023–2027, zlasti desetih t. i. regijskih projektov strateškega značaja, bo močno pospešila povezovanje in sodelovanje kulturnih producentov znotraj LUR-a. Med ključnimi strateškimi projekti je tudi šest projektov, ki neposredno vključujejo izvajalce kulturnih programov in projektov ter umetnike in ustvarjalce, ki imajo sedež oziroma prebivališče na območju MOL-a:

1. Kulturni vzgib: gostovanja poklicnih NVO-jev v LUR-u
2. Neznani Plečnik: Plečnikova dela na območju LUR-a
3. Festival kulturno-umetnostne vzgoje Bobri na potepu po LUR-u
4. Mreža rezidenčnih prostorov v LUR-u in podpora mobilnosti umetnikov
5. Novi prostori ustvarjalnosti: vzpostavitev individualnih in skupinskih projektnih prostorov v LUR-u ter podpora inovativnim izdelkom kulturnega in ustvarjalnega sektorja
6. Regijski inkubator: program za uresničevanje idej mladih v LUR-u

Cilj: Vzpostaviti mrežo partnerskih odnosov, ki bo omogočala kontinuiran prenos umetniških in kulturnih vsebin znotraj Ljubljanske urbane regije, in sicer na podlagi koordiniranega sodelovanja med izvajalci kulturnih programov in projektov

Ukrepi:

- podpora navedenim šestim projektom, ki vključujejo ljubljanske kulturne producente in izvajalce kot nosilce regionalnega sodelovanja
- podpora javnim kulturnim zavodom MOL-a in nevladnim kulturnim organizacijam za tesnejše partnersko sodelovanje s kulturnimi producenti iz drugih občin LUR-a
- razpisni pogoji v štiriletnem programskem razpisu, ki izvajalcem javnih kulturnih programov v obdobju 2024–2027 omogoča, da določene programske enote izvedejo na območju drugih občin LUR-a

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinki:

- vzpostavljena trajna mreža partnerskih odnosov kulturnih izvajalcev v okviru LUR-a, ki bo omogočala redna gostovanja in izmenjave umetniških in kulturnih vsebin
- okrepljena regionalna kulturna identiteta
- večja mobilnost umetnikov in ustvarjalcev znotraj LUR-a
- večje število obiskovalcev kulturnih dogodkov
- prenos poklicnih znanj in veščin
- večje zanimanje zlasti mladih obiskovalcev za sodobne umetniške prakse

Kazalniki:

- število ljubljanskih kulturnih izvajalcev, ki so vključeni v regionalno mrežo
- število projektov, ki spodbujajo mobilnost umetnikov in ustvarjalcev znotraj LUR-a
- število obiskovalcev kulturnih dogodkov v okviru regionalnih koprodukcij, gostovanj in izmenjav
- število seminarjev, izobraževanj in usposabljanj, ki jih bodo ljubljanski kulturni izvajalci izvedli na območju drugih občin LUR-a

Pojasnilo:

Kulturna strategija LUR-a 2023–2027 je nastala iz sodelovanja vseh občin LUR-a v letih 2019–2020, ko je potekala priprava kandidature MOL-a za naslov EPK 2025, ki je imela močan regionalen značaj. Uresničitev ključnih strateških ciljev, zapisanih v tej strategiji, je odvisna predvsem od angažiranosti ljubljanskih kulturnih izvajalcev.

17. Mednarodno kulturno sodelovanje

17.1 Sodelovanje z evropskimi mesti in mednarodnimi organizacijami na področju kulture

Kulturni forum Eurocities

Strateška usmeritev MOL-a je krepitev mednarodnega kulturnega sodelovanja, zlasti z evropskimi prestolnicami in drugimi mesti, pomembnimi na evropskem kulturnem zemljevidu. Krepitev mednarodne vloge MOL-a na področju kulture je sestavni del uresničevanja vizije – biti globalno prepoznavno mesto kulture in ustvarjalnosti.

Pomemben del mednarodnih aktivnosti MOL-a na področju kulturnega sodelovanja je že vrsto let povezan z delovanjem v okviru Kulturnega foruma mreže Eurocities. Od leta 2012 aktivno sodelujemo v mreži, od 2020 do 2023 pa smo opravljali podpredsedniško funkcijo tega foruma. Junija 2023 je bila Ljubljana za dve leti izbrana za predsedujočo Kulturnemu forumu Eurocities. Predsedovanje Kulturnemu forumu Eurocities ni le priznanje Ljubljani za dosežke na področju načrtovanja in uresničevanja kulturnih politik, ampak tudi priložnost, da z vrsto aktivnosti, ki jih bomo izvajali in koordinirali do junija 2025, povežemo ljubljanske in tuje kulturne producente ter druge deležnike na področju kulture.

Kot predsedujoči Kulturnemu forumu smo se zavezali, da se bomo osredotočili na tri teme:

1. *Družbena vključenost za kulturo prihodnosti.* Aktivno vključevanje prebivalcev mest v kulturno življenje je temelj za kakovostno, zdravo in izpolnjeno življenje vsakega posameznika, pa tudi za blaginjo skupnosti v celoti. Člani mreže Eurocities bodo na predvidenih srečanjih predstavili

lastne primere dobrih praks na področju vključevanja pripadnikov različnih družbenih skupin v kulturno dogajanje.

2. *Most med vzhodom in zahodom*. Ljubljana kot vmesnik med starimi in novimi članicami mreže Eurocities oziroma med zahodnoevropskimi in vzhodnoevropskimi mesti. Naš cilj je spodbuditi čim več mest iz vzhodne, srednje in jugovzhodne Evrope, ki so že člani mreže, da se aktivneje vključijo v aktivnosti na področju kulture. Med člani mreže želimo okrepiti zavest, da lahko znotraj mreže pridobijo potrebne informacije in izkušnje s področja upravljanja in financiranja kulture.
3. *Kultura kot gonilna sila lokalnega trajnostnega razvoja*. V času podnebnih sprememb morajo tudi kulturni in kreativni sektorji odgovoriti na izzive trajnostnega razvoja. Izhajamo iz prepričanja, da je kultura četrti steber trajnostnega razvoja, enakovreden preostalim trem (okoljskemu, družbenemu in ekonomskemu). Pri tem izhajamo iz širšega pojmovanja lokalnega trajnostnega razvoja, ki med drugim zajema vprašanje rezilientnosti deležnikov v kulturi na spreminjajoče se okoliščine, pa tudi vprašanje finančne vzdržnosti delovanja lokalnih kulturnih sistemov.

Ljubljana je eno izmed mest, ki so podpisala dokument, ki ga je pripravilo mesto Lille: *Poziv k ukrepanju – za nizkoogljično in bolj vključujočo kulturo*. Podpisniki so se obvezali k uveljavitvi načel trajnostnega razvoja na področju kulture.

Mreža mest zatočišč preganjanih pisateljev ICORN

S sklepom Mestnega sveta MOL je Ljubljana 21. marca 2011 postala mesto zatočišče za preganjane pisatelje v Mednarodni mreži ICORN (*International Cities of Refuge Network*). Projekt vodi in koordinira Mestna knjižnica Ljubljana v sodelovanju z Oddelkom za kulturo in Slovenskim centrom PEN. Do zdaj so v Ljubljani bivali preganjani pisatelji in pisateljice iz Maroka, Etiopije, Iraka, Irana in Sirije. Julija 2023 je v Ljubljano prispel zakonski par iz Irana. Gostujoči umetniki se soočajo s številnimi administrativnimi ovirami, kot je na primer vključitev v obvezno zdravstveno zavarovanje (še posebej bi bila potrebna psihološka podpora), vključitev na trg delovne sile (MOL je že predlagal spremembo Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju). Od osmih gostujočih pisateljev so trije ostali v Ljubljani in si tukaj uredili življenje. Mreža je zavezana promociji opismenjevanja, podpori vsem deležnikom na področju knjige, bralni kulturi, mednarodni izmenjavi in rezidenčnim programom ter pripovedovalništvu.

MOL je od leta 2015 kot mesto literature članica Unescove mreže kreativnih mest. Ta (*Unesco Creative cities Network*) trenutno šteje 351 članic z vseh celin.

MOL je od leta 2022 tudi član Mreže svetovnih prestolnic knjige (WBCN), ki jo je soustanovila še z drugimi mesti svetovnimi prestolnicami knjige (UNESCO): Accra (Gana), Antwerp (Nizozemska), Atene (Grčija), Buenos Aires (Argentina), Guadalajara (Mehika), Incheon (Južna Koreja), Kuala Lumpur (Malezija), Madrid (Španija), Sharjah (Združeni arabski emirati), Strasbourg (Francija), Tbilisi (Gruzija), Torino (Italija), Wrocław (Poljska) in Ljubljana (Slovenija).

Obe mreži moč knjige in branja postavljata za temelj vključujoče, miroljubne in trajnostne družbe.

Evropsko združenje festival EFA

Evropsko združenje festivalov (*European Festival Association – EFA*) je evropski projekt, ki povezuje evropska mesta in umetniške festivale, MOL pa v združenju aktivno sodeluje od leta 2015. Namen projekta je izmenjava izkušenj na področju festivalskega delovanja in ustvarjanja. Od 2005 do 2017 je

zdrženju predsedoval direktor Festivala Ljubljana Darko Brlek. Šestinšestdeseta generalna skupščina zdrženja je bila leta 2018 v Ljubljani. Pomemben vidik v okviru EFE je izvajanje projekta EFFE program *Europe for Festivals, Festivals for Europe*, s katerimi se sofinancirajo aktivnosti za promocijo in sodelovanje med festivali, ki so člani EFE.

Ljubljana je skupaj z mesti Beograd, Bergen, Edinburgh, Ghent, Krakow in Leeuwarden med nosilci pobude z naslovom *EFFE Seal for Festival Cities and Regions*. V zadnjih dveh letih je delo zdrženja EFA usmerjeno v trajnostni vidik delovanja umetniških festivalov.

Poti pisateljic – Women Writers Route

Ljubljana je aktivna članica kulturnoturistične Poti pisateljic (*Women Writers Route*), ki je leta 2022 prejela certifikat Evropskega inštituta za kulturne poti pri Svetu Evrope. Pot pisateljic je prva med 48 kulturnimi potmi Sveta Evrope, ki ima sedež v Sloveniji, in sicer v Vili Zlati. Pot pisateljic je posvečena avtoricam z začetka 20. stoletja. Njen cilj je povezati dela in življenja evropskih pisateljic ter jih občinstvu predstaviti z dinamičnimi in navdihujočimi aktivnostmi, obenem pa poglobiti strokovno, kulturno in turistično raziskovanje ženske literature, pa tudi lokacij in življenjskih zgodb, ki so v veliki meri pripomogle k oblikovanju evropskih vrednot in današnjih družbenih ureditev.

1. cilj: Krepitev mednarodne vloge MOL-a na področju kulture s ciljem globalne prepoznavnosti Ljubljane kot mesta kulture in ustvarjalnosti

Ukrepi:

- aktivno predsedovanje, ki vključuje tudi pobude MOL-a drugim članom Kulturnega foruma Eurocities z namenom izvajanja skupnih akcij
- krepitev vloge Ljubljane v okviru mednarodnih organizacij in mrež (Kulturni forum mreže Eurocities, Unescova mreža kreativnih mest, Mreža svetovnih prestolnic knjige, ICORN itn.)
- izvedba srečanja mest literature znotraj Unescove mreže kreativnih mest leta 2025
- izvajanje aktivnosti v okviru kulturne poti Sveta Evrope Pot pisateljic
- izmenjava festivalskih izkušenj, zlasti na področju trajnostnega delovanja, v okviru Evropskega zdrženja festivalov
- udeležba na izobraževalnih seminarjih in srečanjih v okviru Evropskega zdrženja festivalov
- aktivno sodelovanje v mreži ICORN, ob prizadevanju za aktivno vključevanje gostujočih pisateljev v kulturno življenje mesta

Čas izvedbe: 2024–2025

Pričakovani učinek:

- mednarodna prepoznavnost MOL-a kot nosilca progresivnih pobud na področju kulture, še posebej v evropskih mestih, ki so člani mreže Eurocities, in povečanje prepoznavnosti v drugih mednarodnih pobudah (Unesco, ICORN ...)

Kazalniki:

- število uresničenih pobud
- število medijskih objav
- število skupnih projektov znotraj Unescovih mrež

Pojasnilo:

Mednarodno vlogo MOL-a na področju kulture krepimo z aktivnim delovanjem v omenjenih mrežah in zdrženjih: Kulturni forum Eurocities, mreža ICORN, Evropsko zdrženje festival EFA in mreže Poti

pisateljic. Zlasti predsedovanje Kulturnemu forumu Eurocities (2024–2025) želimo izkoristiti za tesnejše povezovanje in sodelovanje z evropskimi mesti ter še večjo prepoznavnost Ljubljane kot kulturnega in ustvarjalnega mesta znotraj evropskega prostora.

2. cilj: Krepitev mednarodne prepoznavnosti Ljubljane kot mesta z Unescovo dediščino

Ukrep:

- aktivno sodelovanje z Muzejem za arhitekturo in oblikovanje pri pripravi celostne grafične podobe Unescovih označb za Plečnikovo območje svetovne dediščine

Čas izvedbe: 2024–2026

Pričakovani učinek:

- večja izpostavljenost in posledično prepoznavnost Unescovega območja v MOL-u

Kazalnik:

- celostna Unescova označba vpisanih del na Seznam svetovne dediščine

Pojasnilo:

V okviru Unescovega naziva bomo v prihodnjih dveh letih uredili označitev vpisanih Plečnikovih del. Označitev območja svetovne dediščine bo pripomogla k ozaveščenosti o pomembnosti vpisanih spomenikov, da ti spadajo med najpomembnejše spomenike človeštva in so pomembni tako za skupnosti v mestu kot za celotno mednarodno skupnost. Skupaj s krovnim upravljavcem Plečnikovega svetovnega območja, Muzejem za arhitekturo in oblikovanje, si bomo prizadevali za vizualno in vsebinsko primerno označbo, ki bo poudarjala pomen vpisanih spomenikov, prezentirala vrednote Plečnikove dediščine ter krepila zavest in kredibilnost Konvencije o svetovni dediščini.

3. cilj: Uspešna izvedba 19. svetovne konference Lige zgodovinskih mest v Ljubljani z naslovom »Ustvarjanje živahnega, za promet zaprtega mestnega središča s pomočjo trajnosti in urbane mobilnosti«

Ukrep:

- priprava in izvedba 19. svetovne konference Lige zgodovinskih mest v Ljubljani z naslovom »Ustvarjanje živahnega, za promet zaprtega mestnega središča s pomočjo trajnosti in urbane mobilnosti«

Čas izvedbe: 12. –14. november 2024

Pričakovana učinka:

- mednarodno povezovanje MOL-a s strokovnjaki in partnerji na področju ohranjanja, varovanja in oživljanja kulturne dediščine
- promocija MOL-a v mednarodnem kontekstu kot trajnostnega mesta, ki je zgled za druga mesta glede urbane mobilnosti

Kazalniki:

- število novih partnerstev med mesti na področju ohranjanja, varovanja in oživljanja kulturne dediščine
- število medijskih objav o konferenci v domačih in tujih medijih
- število udeležencev konference

- uspešna izvedba 19. svetovne konference

Pojasnilo: MOL je bil izbran kot gostitelj 19. svetovne konference zgodovinskih mest. Bienalne konference so namenjene izmenjavi praks, izkušenj in težav, s katerimi se spopadajo mesta z bogato kulturno dediščino. Ljubljana je že pred več kot 15 leti za promet zaprla ožje mestno središče in s tem pozitivno vplivala na zmanjševanje uničenja historičnega mestnega jedra. Na konferenci z naslovom »Ustvarjanje živahnega, za promet zaprtega mestnega središča s pomočjo trajnosti in urbane mobilnosti« bodo sodelovali strokovnjaki iz drugih mest članic Lige zgodovinskih mest, ki bodo predstavili nove rešitve problematike ohranjanja in oživljanja zgodovinskih mest.

17.2 Podpora kulturnim projektom, ki so sofinancirani iz proračuna EU-ja

Cilj: Letno sofinanciranje najmanj petih kulturnih projektov, ki so sofinancirani iz proračuna EU-ja

Ukrep:

- izvedba letnih javnih pozivov za sofinanciranje projektov, izbranih na razpisih EU programa Ustvarjalna Evropa, podprogram KULTURA

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinki:

- povečanje števila ambicioznejših projektov NVO-jev s področja kulture, ki nastajajo v mednarodni koprodukciji
- večja prepoznavnost Ljubljane v evropskem prostoru kot mesta, v katerem delujejo odlični mednarodni koproducenti kot projektni vodje ali partnerji
- povezovanje ljubljanskih nevladnih kulturnih organizacij z evropskimi partnerji

Kazalnik:

- število kulturnih projektov, sofinanciranih iz proračuna MOL-a, ki jih sofinancira tudi Evropska unija

Pojasnilo:

Oddelek za kulturo MU MOL je leta 2018 prvič izvedel javni poziv za sofinanciranje projektov, izbranih na razpisih EU programa Ustvarjalna Evropa, podprogram KULTURA. MOL tako spodbuja mednarodno povezovanje nevladnih organizacij na področju kulture s koproducenti iz številnih evropskih držav. Sofinanciranje iz različnih virov omogoča pripravo in izvedbo ambicioznejših projektov.

18. Digitalna preobrazba v kulturi

Med pandemijo covid-19 so številni kulturni izvajalci preusmerili svoje dejavnosti na digitalne platforme: Zoom, YouTube, Skype ... Z umirjanjem pandemije se je uravnovesilo razmerje med številom dejavnosti v fizičnem in virtualnem okolju, ostala pa je zavest, da je dostopnost kulture na spletu pomembna za zagotavljanje kakovostne kulturne ponudbe. Številni kulturni izvajalci zagotavljajo hibridni dostop do svojih kulturnih in umetniških vsebin, to je hkrati v fizični in digitalni obliki. Digitalizacija omogoča širši in bolj demokratičen dostop tako do informacij o kulturnih in umetniških dogodkih kot tudi do samih kulturnih in umetniških vsebin. Sodobne tehnologije prav tako omogočajo nove in inovativne oblike umetniškega ustvarjanja.

1. cilj: Izboljšati dostopnost kulturnih vsebin in informacij o kulturnih dogodkih v digitalni obliki

Ukrepi:

- spodbujanje digitalizacije in uporabe sodobnih tehnologij pri pripravi in izvedbi programov
- digitalizacija razpisnih postopkov MOL-a na področju kulture, kar bo omogočalo oddajanje vlog na projektih in programskih razpisih izključno v obliki digitalni prijav
- merjenje obiskanosti spletnih strani javnih kulturnih zavodov MOL-a in nevladnih organizacij, ki se programsko sofinancirajo iz proračuna MOL-a od 2024 do 2027

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinki:

- postopno povečanje števila kulturnih in umetniških vsebin, sofinanciranih iz proračuna MOL-a, ki so brezplačno dostopne na spletu
- razpisni postopki MOL-a na področju kulture izključno v digitalni obliki
- postopno povečanje števila obiskovalcev spletnih strani javnih kulturnih zavodov MOL-a in izvajalcev javnih kulturnih programov v obdobju 2024–2027

Kazalniki:

- število kulturnih in umetniških vsebin, sofinanciranih iz proračuna MOL-a, ki so dostopne na spletu
- izvajanje razpisnih postopkov MOL-a na področju kulture izključno v digitalni obliki
- število obiskovalcev spletnih strani javnih kulturnih zavodov MOL-a in izvajalcev javnih kulturnih programov v obdobju 2024–2027

Pojasnilo:

Prijavitelji na projektih in programskih razpisih svoje vloge oddajajo trenutno tako, da jih naprej vnesejo v spletno aplikacijo, potem pa natisnejo in pošljejo kot priporočeno pošiljko. Za prehod na izključno digitalno prijavo je treba urediti sistem digitalnega podpisa in elektronskega arhiviranja.

2. cilj: Dokumentiranje in vzpostavitev arhiva javnih spomenikov MOL-a

Skrb za ohranjanje javnih spomenikov je ena ključnih nalog MOL-a na področju kulturne dediščine. Vzpostavitev digitalnega arhiva javnih spomenikov v lasti MOL-a sledi javnemu interesu varstva kulturne dediščine, in sicer dostopnosti in trajnemu hranjenju digitalnih vsebin kulturne dediščine. S sodobnimi tehnologijami lahko ohranjamo, 3D arhiviramo in digitaliziramo spomenike na območju MOL-a. Poleg 3D digitalizacije za potrebe arhiviranja je na podlagi pridobljenih podatkov ob hujših

poškodbah na javnih spomenikih mogoče izvesti popravilo oziroma ob odtujitvi spomenika izdelati kopijo.

Ukrep:

- izvedba 3D skeniranja javnih spomenikov v lasti MOL-a in vzpostavitev arhiva na podlagi pridobljenih podatkov

Čas izvedbe: 2024–2027 (v 2024 priprava projekta in izvedba pilotnega skeniranja na vzorčnih primerih, v 2025 javno naročilo, izvedba v 2026 in 2027)

Pričakovana učinka:

- zagotavljanje kakovosti varstva in ohranjanja kulturne dediščine
- zmanjšanje tveganja izgube podatkov o javnih spomenikih

Kazalnik:

- število 3D skeniranih spomenikov

19. Delež za umetnost pri investicijskih projektih MOL-a

V preteklem strateškem obdobju (2020–2023) smo si za cilj postavili vzpostavitev sistema, ki bo omogočil izvajanje t. i. deleža za umetnost. Država je s spremembo ZUJIK-a⁷ leta 2017 uzakonila shemo financiranja, po kateri se delež vsake javne investicije nameni za umetniška dela. Čeprav je za organe lokalnih skupnosti in osebe javnega prava, katerih ustanoviteljice so lokalne skupnosti, delež za umetnost zakonsko določen kot priporočilo (79.a člen ZUJIK-a), se je MOL odločil, da bo izvajal to shemo in tako še dodatno povečal obseg svojih vlaganj v umetniške stvaritve. V skladu s to odločitvijo je Javni stanovanjski sklad MOL-a 23. januarja 2024 objavil javni anonimni natečaj za izbiro umetniške intervencije v odprtem prostoru za projekt stanovanjska soseka Novi center – Povšetova. Gre za prvi primer namenskega zagotavljanja deleža investicijskih sredstev za odkup umetniških del na občinski ravni. Oddelek za kulturo MU MOL je sodeloval pri vsebinski pripravi tega pilotnega projekta. Da gre za pomemben vložek v kultiviranje in obogatitev javnega prostora, potrjuje tudi podatek, da je za izvedbo vseh umetniških intervencij skupaj s stroški natečaja na tej lokaciji predvideno 300.000 EUR. MOL bo še naprej izvajal začeto prakso pri svojih investicijskih projektih. Sam postopek izvedbe deleža za umetnost določa Pravilnik o izvedbi javnega natečaja za izbiro umetniških del v javnih investicijskih projektih,⁸ ki ga je Ministrstvo za kulturo RS sicer pripravilo brez posvetovanja z lokalnimi skupnostmi.

Cilj: Izvajanje sheme deleža za umetnost pri investicijskih projektih MOL-a

Ukrepa:

- izvedba javnega anonimnega natečaja za izbor umetniških intervencij na lokaciji Novi center – Povšetova
- priprava in izvedba natečajev za druge investicijske projekte MOL-a

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinki:

⁷ Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK-G), Uradni list RS, št. 61/17.

⁸ Uradni list RS, št. 9/18.

- obogatitev javnega prostora z estetskega in funkcionalnega vidika
- obnova degradiranih mestnih območij
- krepitev kulturne identitete in prepoznavnost mestnih območij v povezavi z ohranjanjem lokalne tradicije
- večja dostopnost javnega prostora in odprtih površin za osebe z oviranostjo
- krepitev okoljske trajnosti

Kazalnika:

- število izvedenih natečajev
- število postavljenih umetniških intervencij v mestni prostor

20. Statistika kulturnega dogajanja, spremljanje in poročanje

20.1 Statistika kulturnega dogajanja

Cilj: Izpopolnitev sistema zbiranja in analize podatkov o kulturnem življenju v MOL-u

Ukrepa:

- nadaljevanje raziskovalnega projekta prenove in izboljšanja metodologije zbiranja in analize podatkov (v letu 2025)
- krepitev sodelovanja z Ministrstvom za kulturo RS in Statističnim uradom RS s ciljem uporabe poenotene metodologije zbiranja, beleženja in obdelave podatkov o kulturnih dogodkih na območju MOL-a

Čas izvedbe: 2024–2027

Pričakovani učinek:

- izboljššan sistem zbiranja, beleženja in obdelave podatkov s področja statistike kulture v MOL-u, ki bo zagotavljal zanesljive podatke o vseh sofinanciranih kulturnih in umetniških dogodkih (ti so podlaga tako za pripravo letnih poročil kot za snovanje novih strateških ciljev)

Kazalniki:

- kakovost pridobljenih podatkov
- praktična uporabnost ugotovitev in predlogov za nadaljnje izboljšave, ki jih bo ponudil raziskovalni projekt
- doseženi dogovori z državnimi organi, pristojnimi za nacionalno statistiko kulture

Pojasnilo:

Zbiranje in obdelovanje statističnih podatkov ter priprava analiz so pomemben del spremljanja in evalviranja rezultatov. Kakovostni in zanesljivi statistični podatki niso pomembni zgolj z vidika ocenjevanja dosežkov, temveč so hkrati podlaga za oblikovanje kulturnih politik na podlagi dokazov (angl. *evidence-based*). To je še posebej pomembno za mestne občine, ki jih ZUJIK kot krovni zakon o kulturi zavezuje, da vsake štiri leta sprejmejo lokalni program za kulturo kot strateški načrt razvoja kulture v občini.

Sosvet za kulturo je osrednja posvetovalna skupina pri Statističnem uradu RS, pristojna za načrtovanje metodologije statističnih raziskovanj s področja statistike kulture. Ima 18 članov oziroma članic, ki predstavljajo državne organe, javne zavode na področju kulture, Univerzo v Ljubljani in nevladne kulturne organizacije, nima pa nobenega predstavnika MOL-a ali katere koli druge lokalne skupnosti.

Posledično se problem neuskklajenosti določenih statističnih podatkov na državni in občinski ravni že vrsto let kaže kot problem, ki se mu ne posveča dovolj pozornosti.

Najzanesljivejši podatki, s katerimi razpolaga MOL, se nanašajo na kulturne programe in projekte pravnih in fizičnih oseb, ki se vsako leto sofinancirajo iz proračuna MOL-a. Podatki so tudi javno dostopni na spletni strani MOL-a (Oddelek za kulturo). MOL lahko zbira in analizira podatke izključno za kulturne vsebine in dejavnosti, ki se sofinancirajo iz njegovega proračuna, medtem ko so podatki o drugih javnih, civilnih in zasebnih izvajalcih kulturnih programov in projektov v pristojnosti države.

Center za proučevanje kulture in religije pri Fakulteti za družbene vede Ljubljana je v letu 2022 izdelal metodološko študijo z naslovom *Projekt prenove in izboljšanja metodologije zbiranja in analize podatkov s področja kulture na območju MOL-a*. Predvidoma leta 2025 bo izvedeno nadaljevanje kvalitativne analize stanja s ciljem konkretizacije predlaganega metodološkega pristopa.

20.2 Spremljanje in poročanje

Redno spremljanje in evalviranje omogoča vpogled v napredek pri uresničevanju strateških ciljev in realno oceno izvajanja načrtovanih aktivnosti. Oddelek za kulturo MU MOL vsako leto najpozneje do konca maja pripravi poročilo o izvajanju strategije v preteklem letu in ga posreduje Mestnemu svetu MOL v obravnavo. Letno poročilo se pripravi na podlagi podatkov, pridobljenih od izvajalcev kulturnih programov in projektov, sofinanciranih iz proračuna MOL-a. Poročilo vsebuje oceno rezultatov za vsak cilj posebej, vključno z navedbo razlogov za morebitno odstopanje oziroma neuresničitev.

Oddelek za kulturo MU MOL lahko v okviru letnega poročila Mestnemu svetu MOL predlaga tudi morebitne spremembe ali dopolnitve posameznih ciljev, če ugotovi, da jih zaradi bistveno spremenjenih finančnih ali drugih okoliščin ni mogoče uresničiti, kot je predvideno. Predlagane spremembe in dopolnitve lahko vključujejo tudi možnost predlaganja novega cilja, če ta ni v nasprotju s splošnimi strateškimi cilji.

21. Investicijski projekti MOL-a na področju kulture 2024–2027

	Investicijski projekt	Začetek investicije	Konec investicije	Vsebinska obrazložitev (str.)
1.	Mestna galerija	2025	2027	47
2.	Grad Tivoli	2024	2027	46-47
3.	Palača Cukrarna	2024	2025	47-48
4.	Ljubljanski grad	2024	2027	48
5.	Križanke	2024	2027	49
6.	Center Rog (Rozmanova 12)	2025	2025	68
7.	Minipleks mestnega kina	2025	2027	38
8.	Baragovo semenišče	2024	2027	49-50
9.	Navje	2025	2027	51
10.	Rimski zid	2025	2027	51
11.	Vadbeni, skladiščni in drugi prostori NVO-jev (uprizoritvene umetnosti, Ambrožev trg)	2024	2025	19
12.	Knjižnica Otona Župančiča (nova lokacija)	2024	2027	37
13.	Mestno gledališče ljubljansko (dvorana)	2025	2027	50
14.	Skladiščni in depojski prostori (Neubergerjeva)	2025	2026	19